

Ontwerp projectbesluit dijkversterking Grebbedijk

Nota van Antwoord

2 juni 2025

Dit document bevat:

1. Inleiding
2. Deel A- thematisch
3. Deel B- per zienswijze
4. Begrippenlijst

Inhoud	
Inleiding	4
Deel A	5
Deel B – Individuele zienswijzen	11
Antwoord zienswijze #1.....	11
Antwoord zienswijze #2.....	12
Antwoord zienswijze #3.....	17
Antwoord zienswijze #4.....	21
Antwoord zienswijze #5.....	23
Antwoord zienswijze #6 en #48	25
Antwoord zienswijze #7en #22	30
Antwoord zienswijze #8 en #19	32
Antwoord zienswijze #9 en #20	34
Antwoord zienswijze #10	37
Antwoord zienswijze #11	39
Antwoord zienswijze #12	42
Antwoord zienswijze #13	44
Antwoord zienswijze #14	45
Antwoord zienswijze #15	47
Antwoord zienswijze #16	49
Antwoord zienswijze #17	52
Antwoord zienswijze #18	59
Antwoord zienswijze #19	59
Antwoord zienswijze #20	60
Antwoord zienswijze #21	62
Antwoord zienswijze #22	62
Antwoord zienswijze #23	63
Antwoord zienswijze #24	65
Antwoord zienswijze #25	68
Antwoord zienswijze #26	70
Antwoord zienswijze #27	75
Antwoord zienswijze #28	78
Antwoord zienswijze #29	82
Antwoord zienswijze #30	85
Antwoord zienswijze #31 en #50.....	86
Antwoord zienswijze #32	89
Antwoord zienswijze #33	90

Antwoord zienswijze #34	93
Antwoord zienswijze #35 en #47	94
Antwoord zienswijze #36	95
Antwoord zienswijze #37	97
Antwoord zienswijze #38	99
Antwoord zienswijze #39	101
Antwoord zienswijze #40	103
Antwoord zienswijze #41	105
Antwoord zienswijze #42	109
Antwoord zienswijze #43	111
Antwoord zienswijze #44	115
Antwoord zienswijze #45	116
Antwoord zienswijze #46	117
Antwoord zienswijze #47	121
Antwoord zienswijze #48	121
Antwoord zienswijze #49 en #59	122
Antwoord zienswijze #50	123
Antwoord zienswijze #51	123
Antwoord zienswijze #52	125
Antwoord zienswijze #53	126
Antwoord zienswijze #54	127
Antwoord zienswijze #55	129
Antwoord zienswijze #56	132
Antwoord zienswijze #57	135
Antwoord zienswijze #58	137
Antwoord zienswijze #59	137
Antwoord zienswijze #60	138
Antwoord zienswijze #61	139
Begrippenlijst	140

Inleiding

Deze Nota van antwoord bevat de reactie van de gezamenlijke bevoegde gezagen op de ingekomen inspraakreacties naar aanleiding van de terinzagelegging van het ontwerp projectbesluit voor de dijkversterking van de Grebbedijk, de hoofdvergunningen die nodig zijn voor de uitvoering van de dijkversterking en de bij het project behorende milieu-effectrapportage fase 2 (MER), de passende beoordeling en de passende beoordeling stikstof, alsmede de overige onderzoeken.

Alle zienswijzen zijn van een zorgvuldige beantwoording voorzien. Hierbij is aangegeven of de zienswijze heeft geleid tot een aanpassing van het projectbesluit of vergunning.

In reactie op zienswijzen is door Waterschap Vallei en Veluwe een Schadeprotocol dijkversterking Grebbedijk opgesteld. Dit schadeprotocol is bijgevoegd bij de Nota van Antwoord.

Het projectbesluit voor de dijkversterking en de hoofdvergunningen komen tot stand met toepassing van de projectprocedure, zoals neergelegd in Afdeling 5.2 van de Omgevingswet. De provincie Gelderland treedt in deze procedure op als coördinerend bestuursorgaan.

De op het project betrekking hebbende documenten hebben ter inzage gelegen in de periode van 27 september tot en met 7 november 2024. Een ieder is gedurende die termijn in de gelegenheid gesteld om een zienswijze kenbaar te maken. In totaal zijn circa 60 inspraakreacties ontvangen. De zienswijzen zijn vanwege privacy geanonimiseerd.

Leeswijzer:

Deze Nota van Antwoord bestaat uit twee delen waarbij deel A een thematische beantwoording geeft op thema's die in meerdere zienswijzen terugkwamen en deel B waarin de individuele beantwoording per zienswijze staat.

Tenslotte is een begrippenlijst toegevoegd voor veelgebruikte termen bij de dijkversterking.

Deel A

1. BOMEN

BOMEN IN HET PERMANENT RUIMTEBESLAG

Wanneer er bomen staan binnen het permanent ruimtebeslag, dit is de ruimte die nodig is voor het toekomstige dijklichaam om de dijk te versterken, kunnen bestaande bomen niet blijven staan. Bomen in dit permanente ruimtebeslag moeten daarom worden verwijderd. Dit staat onder andere in paragraaf 3.4 in de Motivering en Overwegingen Ontwerp-Projectbesluit Grebbedijk. Bovendien volgt uit de Waterschapsverordening (paragraaf 2.1.13) dat binnen het dijklichaam en de beschermingszones A en B geen beplanting hoger dan 1,8 meter (bomen) zijn toegestaan. Dat betekent dat na realisatie geen bomen terug geplant mogen worden op dezelfde plek.

Alle bomen binnen een waterkering vormen een (potentieel) zwakke plek in de dijk. Daarom zijn in de Waterschapsverordening regels opgenomen voor het aanbrengen of verwijderen van beplanting op of nabij een waterkering.

Voor de hele Grebbedijk is onderzoek gedaan naar de waarde van het gebied voor natuur, leefbaarheid en cultuurhistorie. Bomen zijn onderdeel van deze waarde.

Het maatschappelijk belang vraagt om maatregelen voor waterveiligheid. Het belang van de bescherming tegen hoog water voor een groot deel van Nederland is afgewogen tegen het belang van behoud van bomen voor landschap, cultuurhistorie, natuur, dendrologie en recreatie of leefbaarheid. Het belang van waterveiligheid heeft voorrang op het behouden van bomen.

Het milieu-effectrapport (MER) heeft de effecten van het dijkontwerp beoordeeld op aspecten als ruimtelijke kwaliteit, landschap en cultuurhistorie, beleving, water en soorten en heeft ook de effecten op het kappen van bomen beoordeeld.

BOMEN IN HET TIJDELIJK RUIMTEBESLAG

Voor het realiseren van de dijkversterking is tijdelijk ruimte nodig om de werkzaamheden aan de dijk te kunnen uitvoeren. Daarom is op de plankaat ook werkruimte gereserveerd voor onder andere werkbanen en depots. De breedte van werkbanen is idealiter 10 meter zodat transport in 2 richtingen mogelijk is (paragraaf 5.2.1 Motivering en Overwegingen Ontwerp-Projectbesluit Grebbedijk. Deze werkbanen moeten obstakelvrij zijn om als werkweg te kunnen fungeren.

Langs de stedelijke dijk zijn er binnendijks punten waar weinig ruimte beschikbaar is. Daarom zijn in het stedelijk gebied binnendijks geen werkbanen opgenomen. Dit is ook het geval ter hoogte van de Havenstraat/Niemeijerstraat. Er is hier een werkstrook van 2 meter opgenomen. Dit is de werkruimte die nodig is om het werk aan het binnentalud en voor de drain onder aan het talud uit te kunnen voeren en de veiligheid hierbij te waarborgen. De breedte van 5 meter die in de ontwerp-kaart stond is, volgens de afspraken uit het participatieproces, aangepast naar 2 meter. De houtopstandentoets en het aanvraag voor het kappen van houtopstanden van de gemeente Wageningen zijn aangepast op deze aanpassing in het ruimtebeslag.

Langs de stadsgracht wordt een zandscheg uit het binnentalud van de dijk gegraven en wordt het talud aangepast. Om deze zandscheg uit de dijk te verwijderen is werkruimte nodig en hiervoor moeten bomen gekapt worden. Bij de toelichting over bomen langs de Stadsgracht wordt dit verder toegelicht.

Op de plek van de Witte Sluis zijn voor de dijkversterking werkzaamheden nodig vanwege twee kruisende leidingen door de dijk. Deze dijk kruising moet voor de waterveiligheid aangepast worden. Daarom is op deze plek het tijdelijk ruimtebeslag groter. Voor de (graaf)werkzaamheden zal het terrein obstakelvrij moeten en zijn is kap van de bomen noodzakelijk.

BOMEN EN RIJKSMONUMENT STADSGRACHT:

De Stadsgracht was een belangrijk verdedigingswerk en heeft daarom de status van Rijksmonument gekregen in 1970. Het beloop van de Stadsgracht in Wageningen is een rijksmonument vanwege de krijgshistorische waarde. De stadsgracht valt daarmee in dezelfde categorie als de Rijksmonumenten de Stadsmuur/vestingmuur en de Bastions.

De monumentale waarde van de Stadsgracht gaat niet over de aanwezige bomen, of de natuurwaarden. Tijdens de aanwijzing van de Stadsgracht als Rijksmonument waren (de meeste) bomen langs de dijkzijde van de stadsgracht bovendien nog niet aanwezig.

De (later) aangeplante bomen zijn geen onderdeel van het Rijksmonument, ontnemen het zicht op de Stadsgracht en stadsmuur vanaf de dijk en geen onderdeel van het Rijksmonument Stadsgracht. Het kappen van de bomen langs de stadsgracht heeft daarmee geen negatieve gevolgen voor de waarde of status van de stadsgracht als Rijksmonument.

Het kappen van bomen langs de Stadsgracht is noodzakelijk om de dijkversterking te kunnen realiseren. De dijk langs de stadsgracht moet versterkt worden omdat deze niet voldoet aan de eisen voor stabiliteit, piping en talud (dit staat in Tabel 2.1 in Motivering en overweging Projectbesluit). Voordat het huidige dijkontwerp is gemaakt zijn verschillende ontwerp oplossingen onderzocht. Daarbij hebben we verschillende uitgangspunten en principes gebruikt. Deze zijn in het Projectbesluit toegelicht. Er is bijvoorbeeld een voorkeur om de versterking zoveel mogelijk in grond te doen omdat dit meestal duurzamer en goedkoper is de dijk beter beheerd en onderhouden kan worden. Een dijk van grond kan bovendien in de toekomst makkelijker uitgebreid worden als dat nodig blijkt. Voor een dijkversterking moet er dan wel ruimte zijn. Bij het ontwerp zijn woningen en tuinen zoveel mogelijk ontzien en ook proberen we buiten Natura 2000-gebieden te blijven omdat deze Europees beschermd zijn. De opgave voor versterking, de beschikbare ruimte en de uitgangspunten bepalen samen welke oplossing per locatie de beste is.

Voor de dijk bij de Stadsgracht betekent dit dat de dijk iets breder wordt aan beide zijden van de dijk.

Voor het bouwen van de nieuwe dijk bij de Stadsgracht moet eerst een zandscheg worden uitgegraven. Een zandscheg is een insluiting van zand tussen de kleilaag van de bekleding en de kleikern binnenin de dijk. In 1997 is bij de dijkversterking van de Grebbedijk een zandscheg in de dijk gemaakt.

Om de dijk weer aan de waterveiligheidsnorm te laten voldoen moet de zandscheg uit de dijk verwijderd worden en vervangen worden door klei. De nieuwe dijk bestaat dan uit een kleilaag van minstens 1 m dik met een toplaag van 30cm grond. Wanneer de zandscheg nog dieper ligt dan wordt ook dit deel verwijderd en met klei aangevuld. Doordat er tot een relatief grote diepte moet worden gegraven, is het niet mogelijk om dit veilig vanaf de bovenzijde van de dijk te doen. Er moet dus vanaf de onderzijde – en aan de binnenzijde- gewerkt worden. Overigens is er aan de buitenzijde een werkstrook.

De ruimte aan de binnenzijde van de dijk langs de Stadsgracht is heel beperkt. Om veilig te kunnen werken moet er plek zijn waar machines voor de graafwerkzaamheden kunnen staan en overheen rijden. Door de bomen is er niet voldoende ruimte voor deze werkruimte. Ook vormen laaghangende takken een risico voor draaiend en heffend materieel. Dit betekent dat bomen tussen dijk en stadsgracht gekapt moeten worden.

We hebben onderzocht wat de waarde van de natuur is en welke dier- en plantensoorten langs de dijk voorkomen. Ook het gedeelte langs de Stadsgracht is hierin meegenomen. In het milieueffectrapport hebben we beschreven wat het gevolg is van de dijkversterking- en de bomenkap- op het landschap. Hoewel de waarde van de bomen zeker wordt gezien, is het belang van de waterveiligheid groter en zijn er geen andere oplossingen om te zorgen dat er weer een veilige sterke dijk komt en dat de

uitvoering op een veilige manier uitgevoerd kan worden. Daarom moeten, ook voor de tijdelijke werkruimte, de bomen gekapt worden.

De bomen mogen niet worden terug geplant langs de Stadsgracht. Op en langs een dijk kan een boom namelijk een risico vormen voor de dijk. Het waterschap heeft daarom eisen en verboden vastgelegd in de Waterschapsverordening. Een van de regels is dat er geen bomen in de dijkzone mogen staan. In de toelichting van de Waterschapsverordening is een onderbouwing opgenomen voor de beperkingen die gelden op of nabij een waterkering.

Deze dijkzone loopt voor een groot deel van de Stadsgracht vanaf de bovenkant van de dijk tot aan het water van de Stadsgracht. Op dit moment zijn er bomen die binnen deze zones staan. Wanneer voor de dijkversterking deze bomen gekapt moeten worden betekent dit dat deze niet op dezelfde plek terug geplant mogen worden. Ook een andere manier van plaatsen van bomen is niet mogelijk.

PARTICULIERE BOMEN

Het waterschap heeft in de gecoördineerde vergunning alleen vergunning aangevraagd voor het kappen van bomen op openbare percelen. Houtopstanden op private/particuliere terreinen zijn geen deel van de vergunningaanvraag.

Daar waar blijkt dat particuliere bomen zijn opgenomen in de vergunningaanvraag, wordt de aanvraag van de gemeente Wageningen aangepast. Het is nog onzeker of de kap op particuliere terreinen overal nodig is. Dat blijkt bij het maken van het (gedetailleerde) uitvoeringsontwerp. Alleen als blijkt dat kappen noodzakelijk is, zal in afstemming met de grondeigenaar een aanvraag voor het kappen van deze bomen volgen.

COMPENSATIE VAN GEKAPTE BOMEN

Voor bomen die gekapt moeten worden voor de uitvoering van de dijkversterking is compensatie verplicht. In de houtopstandentoets zijn de wettelijke kaders toegelicht.

De locatie waar nieuwe bomen geplant kunnen worden is in overleg met de gemeente Wageningen bepaald. De locatie nabij de haven is de dichtstbij gelegen locatie bij het projectgebied waar op één plek de bomen en houtopstanden herplant kunnen worden en die voldoet aan de eisen van gemeente en de eisen uit het Bal.

Het aantal bomen dat nieuw wordt aangeplant is groter dan het aantal bomen en houtopstanden uit de kapaanvraag. Het herbeplantingsplan staat beschreven in hoofdstuk 6 van de Houtopstandentoets. Hierin staan ook de maatregelen opgenomen die genomen moeten worden om de compensatielocatie geschikt te maken voor herplant.

2. PARTICIPATIE

Vanaf de start van de verkenningsfase van het project Grebbedijk (in 2016) is sprake geweest van een zeer breed opgezet en intensief omgevingsproces. Daaraan hebben vertegenwoordigers uit vier hoofddoelgroepen deelgenomen, namelijk: de bewoners en het bedrijfsleven die woonachtig of gevestigd zijn direct langs de dijk, de inwoners, ondernemers en belangenorganisaties uit de bredere omgeving van Wageningen en Rhenen, de dijkdenkers en de inwoners van de Gelderse Vallei, het achterland van de dijk.

In eerste instantie is in de verkenningsfase veel ruimte geboden voor het naar voren brengen van ideeën, suggesties en oplossingen. Dat is nodig in een gebiedsontwikkeling waarmee gewerkt wordt met een open planproces, waarin van "breed" naar "smal" wordt gewerkt.

We hebben in het Plan van Aanpak voor de verkenningsfase van het project Grebbedijk benoemd dat duidelijk moet zijn:

1. wat de financiële, wettelijke, juridische en technische kaders zijn waarbinnen de oplossing gevonden moet worden;
2. op basis van welke criteria de oplossingsrichtingen worden beoordeeld en gekozen en in hoeverre zij invloed hebben op het samenstellen van deze criteria;
3. wie welke besluiten neemt.

Ons doel daarbij was en is om niet 'dwingend en star' over te komen maar binnen de kaders de creativiteit en het maatwerk op te zoeken. In het Plan van Aanpak voor de verkenningsfase van de dijkversterking Grebbedijk (2016) hebben we aangegeven dat we veel belang hechten aan de inbreng vanuit de bredere omgeving. Wij zijn dan ook blij met iedere deelname en inhoudelijke bijdrage aan het participatieproces.

Ook hebben we van tevoren gezegd, dat niet zeker is dat de voorkeur van de deelnemers aan dit participatieproces in zijn geheel of gedeeltelijk onderdeel wordt van het voorkeursalternatief (het uiteindelijke plan). Dat blijft afhankelijk van de financiële, inhoudelijke mogelijkheden en of de voorstellen al dan niet in strijd zijn met geldende wet- en regelgeving of andere wettelijke verplichtingen. De gekozen aanpak met een open en vroegtijdig participatieproces brengt wel het risico met zich mee van te hoge verwachtingen en teleurstelling gedurende het proces.

Tijdens de verkenningsfase van het project was het participatieproces voor de Grebbedijk ingedeeld in drie stappen: 1. Ontwikkelen van mogelijke oplossingsrichtingen; 2. Verbeelden van oplossingsrichtingen; 3. Beoordeling: keuze en besluitvorming voorkeursalternatief.

Op basis van het vastgestelde voorkeursalternatief (8 juli 2020) heeft in de planuitwerkingsfase een detaillering, verfijning en optimalisatie van het dijkontwerp plaatsgevonden. Dit is het ontwerp-projectbesluit voor de versterking van de Grebbedijk geworden.

In de planuitwerkingsfase van het project is opnieuw ingezet op een betrokkenheid van de omgeving; belangenorganisaties, bewoners, belanghebbenden en de partners. De omgeving is op de hoogte gehouden van de voortgang. Op belangrijke momenten is de omgeving geïnformeerd en gevraagd om hun belangen en wensen kenbaar te maken. We hebben de omgeving vanaf het begin op de hoogte gehouden van de stand van zaken van het project via de projectwebsite, social media en de (digitale en papieren) nieuwsbrief. Daarnaast hebben we diverse activiteiten op en rond de dijk georganiseerd en aangehaakt bij lokale initiatieven. Het projectkantoor midden in het plangebied aan de dijk heeft ervoor gezorgd dat het projectteam en de activiteiten bereikbaar zijn voor de omgeving. Klanteisen/-wensen, die in de verkenning en planuitwerkingsfase geïnventariseerd zijn, hebben voor aanvullingen en wijzigingen gezorgd in het ontwerp. Daarbij is gekeken of de eisen en wensen passen binnen de scope, planning en financiën en aansluiten bij het detailniveau van het ontwerp.

Voor een nadere beschrijving van de inrichting van het participatieproces en de resultaten daarvan verwijzen wij naar Hoofdstuk 11 (Omgevingsproces) van het projectbesluit.

In bijlage 2.4 bij het ontwerp-projectbesluit is een totaaloverzicht van participatie- en communicatiemomenten dijkversterking Grebbedijk opgenomen. Hierin staat dat meer dan 180 keukentafelgesprekken, 18 dijkdenkersbijeenkomsten en 15 algemene informatieavonden en inloopbijeenkomsten hebben plaatsgevonden.

Daarnaast waren belanghebbenden in de periode van 27 september tot en met 7 november 2024 op dinsdagmiddagen tussen 15.00 en 17.00 uur in de gelegenheid om op de projectlocatie de Taats, Grebbedijk 57 te Wageningen, gebruik te maken van het inloopspreekuur. Dit inloopspreekuur was bedoeld om in een persoonlijk gesprek met een projectmedewerker individuele belangen aan te kaarten of informatieve vragen te stellen over het ontwerp.

Het participatieproces heeft gezorgd een hoge mate van betrokkenheid van de (directe) belanghebbenden en heeft bijgedragen aan het kunnen opstellen van het ontwerp waarin opgaven, wensen en belangen zijn afgewogen. Tegelijkertijd moeten we ook constateren dat er in het participatieproces weliswaar veel aandacht is gevraagd voor het waarborgen en beschermen van persoonlijke belangen, maar dat er in de planfase door de inwoners geen ideeën, oplossingsrichtingen en alternatieven zijn aangedragen, die aanleiding geven tot een fundamentele herbezinning op het ontwerp of een andere invulling van het technisch dijkontwerp.

3. SCHADE EN HINDER

Bij de uitvoering van de dijkversterkingsmaatregelen aan de Grebbedijk staat voorop dat schade en hinder voor de inwoners van het werkgebied zo veel mogelijk voorkomen moet worden. Het projectbesluit bevat hiervoor de nodige zorgvuldigheidswaarborgen.

Mocht desondanks toch onverhoopt nadeel optreden, dan kan dit in alle gevallen gemeld worden bij het schadeloket van Waterschap Vallei en Veluwe; schadeloket@vallei-veluwe.nl of via post: Waterschap Vallei en Veluwe, t.a.v. het college van dijkgraaf en heemraden, Postbus 4142, 7320 AC te Apeldoorn.

Na een schademelding is het streven erop gericht, dat in nauwe samenwerking met de gedupeerde gezocht wordt naar een passende en snelle oplossing. Daarbij blijft Waterschap Vallei en Veluwe in zijn hoedanigheid van opdrachtgever voor de dijkversterking steeds verantwoordelijk voor en aanspreekbaar op de schade-afhandeling.

Het waterschapsbestuur heeft een protocol Schade-afwikkeling Grebbedijk (versie 4.0, april 2025) vastgesteld. In dat document wordt beschreven op welke manier(en) vergoeding van geleden schade als gevolg van de dijkversterking verkregen kan worden. Een eenvoudige, laagdrempelige en klantvriendelijke procedure is daarbij het uitgangspunt.

Deel B – Individuele zienswijzen

Antwoord zienswijze #1

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Test zienswijze door project; geen inhoud		geen

Antwoord zienswijze #2

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassingen/ besluit
Indiener maakt bezwaar tegen het kappen van 76 bomen langs de Grebbedijk en geeft de volgende redenen:		
1.De omgevingsvergunning is geheel voorbij gegaan aan de status van de stadsgracht als Rijksmonument.	De bomen langs de stadsgracht hebben geen beschermde status en maken geen onderdeel uit van het rijksmonument. Het vellen van de bomen langs de stadsgracht heeft geen negatieve gevolgen voor de waarde of status van het rijksmonument. Aan de status van de gracht als Rijksmonument is geenszins voorbij gegaan. Zie ook 'algemene beantwoording'.	Nee
2.het college van gemeente Wageningen geven aan dat geen van deze bomen op de lijst met monumentale bomen staat, wel zijn een zestiental behoudens waardige bomen onderscheiden. Het gaat indiener vooral om de beeldkwaliteit van het geheel, zoals ook wordt aangegeven in het Ontwerpbesluit. Een aan één kant kale stadsgracht doet ernstig afbreuk aan de beleving van wandelaars en fietsers op de dijk en van de bewoners met uitzicht op dijk en gracht.	In het milieueffectrapport is het effect van de dijkversterking op historische structuren en elementen beoordeeld en geconcludeerd dat er geen sprake is van negatieve effecten: "De aanwezigheid van de bomen heeft geen historisch oorsprong, de gracht was hier in de 19e eeuw breder, waardoor er geen bomen aanwezig waren. De gracht blijft behouden". De belevingswaarde voor fietsers en wandelaars is in het milieueffectrapport beschouwd als ruimtelijke kwaliteit. Het effect van het ontwerp voor de stedelijke dijk is als licht negatief beoordeeld vanwege de binnendijkse verflauwing en buitendijkse verbreding.	Nee
3.In de vergunningsaanvraag wordt compensatie in het vooruitzicht gesteld in de vorm van het aanleggen van enig geboomte bij de haven, op anderhalve kilometer afstand. Het schrikbeeld van een kale gracht wordt hierdoor niet ongedaan gemaakt.	Het is vanwege de waterveiligheid niet mogelijk om bomen te herplanten op plaatsen waar ze verdwijnen – zie ook de algemene beantwoording. De locatie voor compensatie is in overleg tussen waterschap en de gemeente Wageningen ingevuld. De locatie langs de haven is de dichtstbij gelegen locatie van het stedelijk gebied waar voldoende ruimte is voor compensatie en voldoet aan de eisen van de Bal.	Nee

4. Er zal een (ten dele tijdelijke) werkstrook worden gecreëerd tussen dijk en gracht. In deze strook liggen 3 middenspanningskabels van Liander die tijdelijk boven de grond worden gehaald, wanneer het aan de voet van de dijk aanwezige zand wordt vervangen door een kleilaag. Hoe de aannemer dit beperkte onderdeel van het werk gaat uitvoeren is nog niet bekend.	Werkzaamheden voor de dijkversterking zoals het verwijderen van de zandscheg, het zand uit de dijk en deze vervangen door klei, vallen binnen het permanente en tijdelijke ruimtebeslag. Deze werkzaamheden zijn ook voorzien langs de stadsgracht. Om de uitvoering mogelijk te maken dienen bomen in het permanente en tijdelijke ruimtebeslag verwijderd te worden. Voor beantwoording van deze zienswijze verwijzen wij ook naar de algemene beantwoording over kappen binnen tijdelijk ruimtebeslag.	Nee
Indiener is van oordeel dat in de aannemings overeenkomst moet voorschrijven dat de aannemer bij deze werkzaamheden zoveel mogelijk, liefst alle, bomen moet sparen, ook als dit extra kosten meebrengt.	Specifiek voor de bomen langs de stadsgracht geldt dat het waterschap de noodzaak tot kap nogmaals heeft beoordeeld. Zij spant zich in dat alleen strikt noodzakelijke bomen worden geveld en dit ook meegegeven wordt aan de aannemer.	Nee
Indiener is verder van mening dat de waarde van zienswijzen minder is omdat bij vragen over de uitvoering van het werk wordt verwezen naar een nog niet tot stand gekomen contract met een aannemer. En dat geldt ook voor het college van Wageningen die een Ontwerpbesluit voor een omgevingsvergunning/ kapvergunning produceren, voordat vaststaat dat er geen enkele mogelijkheid is de bomen te sparen.	In hoofdstuk 5 van het projectbesluit (Motivering en overwegingen) staat uitgebreid de uitvoering van de dijkversterking beschreven. Dit is het kader voor een aannemer. De aannemer zal zijn uitvoeringsplan nader detailleren en optimaliseren binnen dit kader.	Nee
7. In een bijlage bij deze zienswijze is een kopie van een brief dd 25/09/2024 aan het college van Wageningen, namens alle bewoners van het Bowlespark langs de gracht, met het verzoek de kapvergunning niet te verlenen. Indiener vraagt om deze brief als onderdeel van deze zienswijze te beschouwen.	De beantwoording van deze brief is in de punten hieronder verder uitgewerkt (met nummering brief 1 t/m brief 8).	Nee
Brief 1. Er wordt in Stad Wageningen op 14 augustus 2024 een kapvergunning aangevraagd alsof het een eenvoudige reguliere aangelegenheid betreft. Echter, het	De kapvergunning is onderdeel van de vergunningaanvragen die nodig zijn voor het realiseren van de dijkversterking Grebbedijk.	Nee

gaat hier om een kapvergunning voor een kaalslag aan de Grebbedijk ter hoogte van het Spijk tot aan de haven. Dit vraagt vanwege het effect op het landschap om veel meer aandacht en argumentatie dan bij een gangbare kapvergunning voor een boom in Wageningen, die om wat voor reden dan ook in de weg staat. Het gaat om maar liefst 76 bomen, plus de daar tussen staande kleinere bomen, waar geen vergunning voor nodig is, aan een gracht die in de 16de eeuw is aangelegd. Een Rijksmonument!	De effecten van de bomenkap zijn voor de dijkversterking (Ontwerp-Projectbesluit) in een houtopstandentoets beschouwd. De bomenkap zelf vraagt echte om een vergunning van de gemeente Wageningen. Het aantal bomen is niet onderscheidend in de benodigde onderbouwing. De relatie met de stadsgracht is in de algemene beantwoording behandeld. De omgevingsvergunning omgevingsplanactiviteit kappen is niet overeenkomstig de reguliere procedure afgehandeld, maar met de uniforme openbare voorbereidingsprocedure (uitgebreid) en in coördinatie met het ontwerp-projectbesluit en de andere ontwerp-vergunningbesluiten. Daardoor is de mogelijkheid gecreëerd tot indienen van een zienswijze.	
Brief 2. Het is moeilijk te begrijpen hoe aan onze kant de gracht door bomenkap haar pracht zal verliezen, terwijl aan de andere kant in het centrum van Wageningen bij het deel Spijk – Stationstraat met veel inzet juist gewerkt wordt aan het herstel van ons mooie Rijksmonument. Voor wie achter het Bowlespark over het Wallenpad wandelt zal het verlies aan karakter direct duidelijk zijn.	De bomenkap is noodzakelijk voor het kunnen versterken van de Grebbedijk en heeft geen negatieve gevolgen voor de waarde of status van het rijksmonument. De effecten van de dijkversterking op de belevingswaarde vanaf de dijk is beoordeeld in het milieueffectrapport (ruimtelijke kwaliteit): Het effect voor de stedelijke dijk is beoordeeld als licht negatief vanwege de binnendijkse verflauwing en buitendijkse verbreding.	Nee
Brief 3. De noodzaak tot kappen is ons volstrekt niet duidelijk. Gekapte bomen worden helaas ook niet terug geplant wat in zo een situatie wel gangbaar is. Er zou ver van de stadsgracht ergens achter Bruil, "een soort compensatiebosje" worden geplant. Wat blijft is een verminkt landschap.	Herplant op de huidige locatie is vanwege de waterveiligheid niet toegestaan omdat dit te dicht bij of zelfs in het dijklichaam zou zijn. Zie ook de algemene beantwoording voor bomen in het permanent en tijdelijk ruimtebeslag,	Nee
Brief 4. De bomen langs de stadsgracht zijn een onlosmakelijk onderdeel van het Rijksmonument, dat onze stadsgracht is. Zij bepalen samen het historisch stadsgezicht op	Het zicht vanaf de dijk richting de Stadsgracht is door de gemeente niet aangewezen als beschermd stadgezicht omdat de betreffende houtopstanden geen monumentaal	Nee

Wageningen vanaf de dijk, een stadsgezicht dat bescherming verdient.	karakter hebben. De bomen maken daarbij geen onderdeel uit van het Rijksmonument..	
Brief 5. Wij als bewoners zullen de kaalslag zeker gaan merken en voelen. De bomen zorgen voor verkoeling als een "stadsairco", regenwater wordt opgevangen, en zij beschermen ons tegen een harde ZW-wind. Eekhoorns, die we vaak van boom tot boom zien overspringen verdwijnen. We gaan ze missen, evenals de ijsvogels die we vanaf overhangende takken zien vissen.	In het planproces is de afweging gemaakt voor het dijkontwerp zoals opgenomen in het projectbesluit. De voorgestelde maatregelen en werkwijze zijn daarbij als meest optimaal beoordeeld met een minimaal ruimtebeslag. Verder verwijzen wij naar de algemene beantwoording over kappen van bomen binnen het permanente en tijdelijke ruimtebeslag.	Nee
Brief 6. Een plan om deze bomen te kappen heeft eerder gespeeld in het kader van de dijkverzwaring na het hoge water in 1995. Onder leiding van Prof. Meto Vroom, hoogleraar landschapsarchitectuur aan de WUR, is er toen tot tevredenheid van de Bowlespark bewoners een overleg geweest met de gemeente, RWS en het Waterschap. Het resultaat was dat enkele bomen, die een gevaar vormden voor de veiligheid (populieren), toen zijn verwijderd en anderen stevig werden gesnoeid. Het groene karakter aan de buitenzijde van de gracht werd behouden.	De waterveiligheidsopgave en maatregelen van 1995 waren niet gelijk aan die voor de huidige dijkversterking. Destijds was het mogelijk om een oplossing voor de dijkversterking te realiseren met behoud van de bomen. Voor de maatregelen die voor deze dijkversterking nodig zijn is dat niet het geval.	Nee
Brief 7. Dat ook nu sommige bomen gesnoeid of gekapt moeten worden voor de veiligheid of wegens een ernstige boomziekte kunnen we begrijpen. Maar daar is hier nauwelijks sprake van.	Dat klopt, de bomen moeten namelijk wijken voor het realiseren van de dijkversterking.	Nee
Brief 8. Afgezien van de mogelijkheden om binnenkort een zienswijze in te dienen n.a.v. de vanaf 27-september 2024 ter inzage liggende stukken inzake de gebiedsontwikkeling Grebbedijk, achten wij het opportuun u, als vergunningverlener, met klem te verzoeken om niet de gevraagde kapvergunning voor 76 bomen te verstrekken. Bovendien vragen wij ons af of de Gemeente überhaupt bevoegd is een vergunning te verstrekken, die als gevolg heeft dat	Het vellen van de bomen langs de stadsgracht heeft geen negatieve gevolgen voor de waarde of status van het rijksmonument. De gemeente is het bevoegd gezag voor het verlenen van de omgevingsvergunning voor het kappen van de bomen. Ook voor het aantasten van een gebouwd en/of aangelegd Rijksmonument is de gemeente de vergunningverlenende instantie.	Nee

een Rijksmonument wordt aangetast.	Vanwege het maatschappelijk belang van de waterveiligheid heeft de gemeente een vergunning verleend voor het kappen van bomen. Overigens is het aantal te kappen bomen aangepast doordat het tijdelijk ruimtebeslag in het stedelijk gebied verkleind is en het kaartmateriaal in de houtopstandentoets is aangepast.	
---	---	--

Antwoord zienswijze #3

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
1. Indiener is van mening dat de absolute noodzaak van de kap niet duidelijk wordt gemaakt. Indiener stelt vervolgens dat er geen alternatieven geboden worden voor de bomenkap.	De noodzaak tot het kappen van bomen volgt uit het ontwerp en benodigd ruimtebeslag voor de dijkversterking. De afweging van alternatieve oplossingen voor het dijkontwerp met een ander ruimtebeslag is onderdeel van het ontwerpproces dat in de motivering van het Ontwerp-Projectbesluit is toegelicht. Deels heeft deze afweging al in de verkenningsfase plaatsgevonden. Zie ook de algemene beantwoording.	Nee
2. Indiener is ook van mening dat er is sprake van inhoudelijke misleiding doordat telkens andere aantallen (102, 89, 76, 46+30) bomen worden genoemd terwijl het in werkelijkheid uiteindelijk om veel meer bomen gaat.	De verschillende aantallen bomen zijn toegelicht in de memo Onderbouwing kapvergunning gemeente Wageningen: 102: totaal aantal bomen 89: aantal waarvoor een kapvergunning nodig is omdat van de 102 bomen een aantal meerstammige als 1 boom worden geteld voor de vergunning. 76: het aantal bomen op eigendom van waterschap en gemeente (=89-13) 46+30: 46 bomen in permanent ruimtebeslag en 30 bomen in het tijdelijke ruimtebeslag (76 = 46+30) Overigens is het aantal bomen aangepast in de aangepaste houtopstandentoets en in de vergunningaanvraag doordat het ruimtebeslag en het kaartmateriaal in de houtopstandentoets wijzigt. In deze vergunningaanvraag zijn alleen bomen op gronden in eigendom van publieke organisaties opgenomen. Het klopt dat er in een latere fase mogelijk	Nee

	ook kap van bomen op privaat terrein nodig is	
3. Indiener stelt dat er sprake is van inhoudelijke misleiding omdat het rapport slechts onder de vlag "houtopslag" spreekt over niet-kapvergunningplichtige dunnere bomen en bossages.	We maken onderscheid tussen houtopstanden (bomen) en houtopslag (dunnere bomen en bossages). Voor het verwijderen van houtopslag is inderdaad geen kapvergunning nodig.	Nee
4. Omdat de effecten van het wegvallen van de bescherming die 1 en 2 bieden aan rijksmonument de Stadsgracht, bijvoorbeeld op waterkwaliteit, het park- en tuingebied aan stadszijde en het uitzicht vanuit de huizen en de parken.	De bomen zijn geen onderdeel van de beeldbepalende waarde(n) van het Rijksmonument. In algemene zin zijn de effecten van de dijkversterking beoordeeld in het milieueffectrapport. Daarin is ook de ruimtelijke kwaliteit beschouwd. Het effect voor de stedelijke dijk is daarbij als licht negatief beoordeeld vanwege de binnendijkse verflauwing en buitendijkse verbreding. De waterbelangen zijn beschreven in paragraaf 7.2 van het projectbesluit. Er is beoordeeld dat de dijkversterking geen effecten op waterkwaliteit veroorzaakt. De relatie met de stadsgracht en de beoordeling van de waarde van bomen op bijvoorbeeld natuur is in de algemene beantwoording behandeld.	Nee
5. Er is sprake van inhoudelijke misleiding omdat er in het faunarapport mooie woorden worden gebezigd maar niet verteld wordt waar veel van de vogels en eekhoorns na de kap hun heil moeten zoeken. De kwartelkoning wordt hierin niet eens genoemd.	In het plangebied heeft inventarisatie van flora en fauna plaatsgevonden. De resultaten zijn opgenomen in de soortenbeschermingstoets (bijlage 3.5 van het projectbesluit). In het activiteitenplan zijn eventuele maatregelen opgenomen voor beschermde soorten (bijlage 3.6 van het projectbesluit). Zo nodig is een vergunning aangevraagd voor beschermde soorten. De kwartelkoning is als soort niet relevant voor de kapvergunning omdat deze niet voorkomt in of onder de bomen binnendijs of op de plek waar de bomen gecompenseerd worden.	Nee

6. Er is sprake van inhoudelijke misleiding omdat aantallen bomen beurtelings worden afgewisseld met vierkante meters.	Voor de kapvergunning en compensatie van bomen en houtopstanden zijn zowel de aantallen bomen van belang als de oppervlaktes. In de houtopstandentoets zijn daarom zowel aantallen als oppervlaktes bomen en houtopstanden opgenomen..	Nee
7. Er is sprake van inhoudelijke misleiding omdat gesuggereerd wordt dat er compensatie zal plaatsvinden op een plaats die onze bewoners geen enkele (uit)zichtdekking biedt en totaal ongeschikt lijkt te zijn.	Zoals in de <i>algemene beantwoording</i> ook is toegelicht is compensatie binnen het dijklichaam niet toegestaan. (Uit)zicht of dekking is daarbij geen toetsingskader voor deze kapaanvraag. De compensatielocatie voor de bomen is de dichtstbij gelegen geschikte locatie bij het stedelijk gebied.	Nee
8. Er is sprake van inhoudelijke misleiding omdat de compensatielocatie voor bomen als broed-/leefgebied voor de kwartelkoning zou worden aangewezen.	De compensatielocatie voor bomen is helemaal aan de noordkant van de Driehoek en raakt niet het gebied in de Driehoek dat als kwartelkoning leefgebied ontwikkeld wordt. Het gebied in de Driehoek biedt ruimschoots voldoende ruimte voor ontwikkeling van 19 ha leefgebied voor de kwartelkoning.	Nee
9. Er is sprake van inhoudelijke misleiding omdat de enkelvoudige kap geen compensatie suggereert, terwijl de bij 6. benoemde compensaties eerder afgewezen werden.	De compensatie voldoet aan de eisen van de gemeente. De aantallen te kappen bomen en de oppervlakten worden volgens de eis met een toeslag in aantal en oppervlakte gecompenseerd, De onderbouwing hiervan is te vinden in de houtopstandentoets welke als bijlage 3.7 bij het projectbesluit en bij de onderbouwing van de vergunningaanvraag is gevoegd en in de memo bij de vergunningaanvraag. Het aantal te kappen bomen en oppervlakte wijzigt overigens vanwege gewijzigd ruimtebeslag	Nee

	en gewijzigd kaartmateriaal in de houtopstandentoets.	
10. Als dit plan doorgang vindt en er onderlangs de dijk aan de stadszijde 'werkruimte' gecreëerd moeten worden- die er vaak amper is- voor de gewenste dijkversteving/ verbreding, dan heeft dat een enorme impact op het leefklimaat van ons als bewoners. Beter is het om de werkzaamheden aan de Nederrijn zijde van de dijk te concentreren want daar is genoeg ruimte zonder dat bovengenoemde nadelen veroorzaakt worden. Daarnaast is indiener van mening dat de tijdsdruk op deze vergunningaanvraag onevenredig hoog ten opzichte van die van de kap van een enkele boom!	De werkruimte bij de stedelijke dijk is hoofdzakelijk geconcentreerd op de dijk en aan de buitendijkse kant. De ruimte aan de binnendijkse kant is zo klein mogelijk gehouden. Om de werkzaamheden uit te kunnen voeren en dit op een veilige wijze te kunnen doen, is ook beperkte werkruimte aan de binnendijkse kant nodig. Deze ruimte is opgenomen in het ruimtebeslag. Het beperken van hinder en verstoring tijdens de uitvoering is een belangrijk uitgangspunt. Hinder gedurende de dijkversterking is echter niet geheel te vermijden. In paragraaf 5.5 van het projectbesluit is beschreven hoe hinder op de omgeving zoveel mogelijk beperkt wordt. De impact van de dijkversterking op de leefomgeving is in het milieueffectrapport bij Projectbesluit beschouwd. De vergunning heeft, samen met de andere stukken voor de dijkversterking van 27 september tot en met 7 november ter inzage gelegen. Deze termijn van 6 weken is de voorgeschreven termijn.	Nee

Antwoord zienswijze #4

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
1. Indiener wil bij deze de zorg uitspreken over de voorgenomen kap van 76 bomen langs de Grebbedijk en nabij het centrum van de gemeente Wageningen. Indiener is van mening dat het aanzien van dit rijksmonument aanzienlijk zal veranderen en ook het aanzien vanaf de dijk richting het centrum van Wageningen zal nadelig veranderen. Het betreft hier met name de te kappen bomen welke gelegen zijn aan en in de directe nabijheid van het rijksmonument de gracht en de bomen bij het Bowlespark/Spijk/Theekoepel. Het zou bijzonder jammer zijn als hier bomen gekapt worden voor de dijkverzwaring. Zeker als dit gebeurt voor het tijdelijk ruimtebeslag en er is niet goed gekeken naar een andere oplossing.	De bedoelde bomen zijn geen onderdeel van de beeldbepalende waarde() van het Rijksmonument. De vermeende samenhang tussen bomen en monumentale status van de Stadsgracht is ook behandeld in de 'algemene beantwoording'. De afweging van verschillende oplossingen voor zowel de dijkversterking zelf – het permanente ruimtebeslag- als de realisatie daarvan – het tijdelijk ruimtebeslag- is samen met de effecten van de dijkversterking in de motivering bij het - Projectbesluit toegelicht. Het dijkontwerp en het bijbehorende ruimtebeslag zoals opgenomen in het projectbesluit is daarbij het optimale ontwerp om de waterveiligheid veilig te stellen en de effecten van de dijkversterking te minimaliseren. Er is in stappen van verkenning naar planuitwerking ook gekeken naar andere oplossingen maar binnen de beperkte ruimte moeten helaas keuzes gemaakt worden.	Nee
2.Indiener wil erop wijzen dat in de Omgevingswet de verplichting van gemeenten staat om aantasting van de omgeving van (voorbeschermd) rijksmonumenten en monumenten die op grond van het omgevingsplan zijn beschermd, te voorkomen, als die monumenten door die aantasting worden ontsierd of beschadigd. Daarbij gaat het zowel om de omgeving van (voorbeschermd) rijksmonumenten, als om (voorbeschermd) gemeentelijke monumenten en provinciale monumenten, als die laatste in het omgevingsplan worden beschermd.	Het ontwerp voor de dijkversterking houdt rekening met de aanwezigheid van Rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten en het voorkomen van aantasting van monumenten tijdens of na de uitvoering. De bomen bij de stadsgracht vormen daarbij geen onderdeel van het Rijksmonument. Zie ook de algemene beantwoording.	Nee

3.Indieners geven ook aan dat naast het voorkomen van achteruitgang het ook om het verbeteren van de kwaliteit van de omgeving gaat, zodat het monument beter wordt beleefd of gewaardeerd. Wat tot de niet aan te tasten omgeving van een beschermd monument moet worden gerekend, verschilt van geval tot geval. Deze nieuwe regel is een uitwerking van een verplichting uit het verdrag van Granada. Deze regel gaat een stap verder dan de huidige regels in de Erfgoedwet of bestaande gemeentelijke of provinciale verordeningen (in samenhang met de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht), die alleen het monument zelf beschermen.	Het verbeteren van de kwaliteit van de omgeving is meegenomen als uitgangspunt in het ontwerp en sluit aan bij de ambitie van de gebiedsontwikkeling Grebbedijk om de ruimtelijke kwaliteit te verbeteren. Dit is meegenomen in het ontwerp en aan het ontwerp heeft het Ruimtelijk Kwaliteitskader 2.0 (bijlage 2.1) en het Landschapsplan (bijlage 2.2) ten grondslag gelegen. Het monument wordt door de dijkversterking niet aangetast, bestaande waarden en structuren worden gerespecteerd en waar mogelijk versterkt. De effecten op ruimtelijke kwaliteit, woonomgeving en landschap en cultuurhistorie zijn beoordeeld in het Milieu effectrapport. Ten aanzien van historische structuren en elementen zijn de effecten voor de stedelijke dijk als neutraal beoordeeld.	Nee
4.In dit geval moet een advies van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) worden gevraagd voor ingrijpende activiteiten aan een rijksmonument.	Er vinden geen ingrijpende activiteiten plaats aan het Rijksmonument.	Nee
5.Tot slot willen wij er op wijzen dat, indien er op plaatsen wordt gegraven of gewerkt waar misschien niet eerder archeologisch onderzoek heeft plaatsgevonden, archeologisch bodemonderzoek noodzakelijk is. Met nadruk wordt aangeraden om deze optie open te houden.	In het plangebied is archeologisch vooronderzoek uitgevoerd; bureauonderzoek en inventariserend veld- onderzoek. Zie ook bijlage 5.1 en 5.2 bij het Projectbesluit. Provincie heeft samen met gemeente op basis van dit onderzoek een Besluit archeologisch onderzoek voor de gebiedsontwikkeling Grebbedijk opgesteld. Hierin staat aangeven op welke locaties er vervolgonderzoek nodig is of de uitvoering met archeologische begeleiding dient plaats te vinden. Archeologische waarden hebben nadrukkelijk de aandacht, ook tijdens de uitvoering en wij volgen hierin het advies van bevoegd gezag.	Nee

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener is van mening dat de bomen langs de gracht een cultuurhistorische waarde hebben omdat ze het aangezicht bij de Wageningse binnenstad bepalen. Indiener geeft daarbij het volgende aan: Voor een deel betreft het zeer oude karakteristieke bomen en het zal decennia duren voor er iets terug is van het huidige aanzicht. De variëteit aan bomen aan de stadsgracht is ook belangrijk voor het leven van vogels en insecten en de algehele biodiversiteit. Ook is het wortelnetwerk van deze bomen belangrijk voor de waterhuishouding en het voorkomen van erosie van de stadsgrachtsoever.	De bomen langs de stadsgracht bepalen nu het beeld maar zijn niet van cultuurhistorische waarde of beeldbepalend. In het landschapsplan is in hoofdstuk 3 voor het stedelijk gebied de versterkingsopgave beschreven als inpassingslocatie met respect voor historische context. Voor de waterveiligheid moeten bomen gekapt worden. Maar waar mogelijk zal tijdens de uitvoering ingezet worden om bomen te sparen. In het milieueffectrapport is het effect van de dijkversterking op historische structuren en elementen beschouwd, zijn de effecten op de waterbelangen en op flora en fauna beoordeeld. Hierin is beoordeeld dat er geen sprake is van negatieve effecten als gevolg van de dijkversterking. Wij verwijzen ook naar de algemene beantwoording over bomenkap binnen het ruimtebeslag van de dijkversterking.	Nee
Indiener is van mening dat de gemeente te snel het ontwerpbesluit voor het kappen van 76 bomen heeft afgegeven, terwijl er waarschijnlijk alternatieve mogelijkheden zullen zijn. Indiener wil erop wijzen dat in het deel over de weging van het waterbeheer (bijlage 4.1 van "de grebbedijk verrijkt") staat dat de bomen aan de stadsgracht gespaard kunnen blijven. Dit geeft aan dat er alternatieven zijn en hier zou naar gekeken moeten worden zodat het huidige aanzicht vanaf de dijk op de Wageningse binnenstad	In het rapport 'Weging van het Waterbelang (Bijlage 4.1, hoofdstuk 5 van het projectbesluit) beschrijft de effecten van het ontwerp op de waterhuishouding. Hierin is voor de bomen langs de stadsgracht beschreven dat aan de hand van een faalkansanalyse voor de waterveiligheid onderzocht dat deze bomen geen nadelig effect hebben op de waterveiligheid. De bomen hoeven dus niet verwijderd omdat zij op dit moment een gevaar voor de waterveiligheid zijn.	Nee

gehandhaafd blijft. Een voor de hand liggende optie is om de dijkversterking ter hoogte van de Wageningse binnenstad meer buitendijks uit te voeren.	De reden dat er bomen gekapt moeten worden komt doordat deze staan op een plek waar de dijk versterkt moet worden. De ruimte is nodig voor de dijk en het kunnen uitvoeren van de maatregelen. Het ontwerp is tot stand gekomen waarbij verschillende oplossingen zijn onderzocht. Het dijkontwerp ter hoogte van de binnenstad is deels buitendijks. De genoemde optie om nog meer buitendijks uit te voeren is onderzocht, niet vergunbaar en daarom niet haalbaar. Versterking buitendijks is niet mogelijk vanwege de strenge regelgeving vanuit Natura 2000. In de Boom- en houtopstandentoets (bijlage 3.7) is aangegeven welke bomen in het permanent en tijdelijk ruimtebeslag staan en om die reden gekapt moeten worden. Zie ook de algemene beantwoording over bomenkap binnen het ruimtebeslag van de dijkversterking.	
---	--	--

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/besluit
Indiener heeft twee zienswijzen ingediend; zienswijze nummer 6 en zienswijze nummer 48. Hieronder staat de beantwoording van beide zienswijzen.		
1.Het eerste punt gaat over de procedure van de terinzagelegging. Indiener geeft aan moeite te hebben met schermlezen en zoeken in grote documenten. Op projectlocatie de Taats waren ook geen papieren documenten. Wel zijn documenten op verzoek uitgeprint en thuisgebracht. Helaas bleek dit niet de informatie te bevatten die indiener zocht. Indiener geeft aan dat doordat er geen papieren documenten ter inzage liggen, een groot deel van de bevolking genegeerd wordt en dat het wettelijk gezien ook niet kan.	Wij betreuren het dat u de wijze van terinzagelegging van de stukken niet in alle opzichten als ideaal heeft ervaren. De huidige wet- en regelgeving bevat geen verplichting tot het in papieren vorm ter inzage leggen van het ontwerpbesluit en de bijbehorende stukken op fysieke bezoekadressen. Vanuit het oogpunt van beperking van bestuurlijke lasten is er dan ook voor gekozen om daarvan af te zien, zulks mede gelet op het aanzienlijke aantal, alsmede de omvang, van de documenten. Dat neemt echter niet weg, dat wel sprake is geweest van een volwaardig proces van terinzagelegging dat aan alle juridische vereisten voldoet. In overeenstemming met het bepaalde in artikel 3:11, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht (Awb) zijn het ontwerp van het te nemen besluit, met de daarop betrekking hebbende stukken die redelijkerwijs nodig zijn voor een beoordeling van het ontwerp, ter inzage gelegd. Conform artikel 13, eerste lid, van de Bekendmakingswet heeft de terinzagelegging zowel op elektronische wijze als op een aangewezen locatie plaatsgevonden. Op de projectlocatie De Taats waren belangstellenden in de gelegenheid om, eventueel met ondersteuning van een aldaar aanwezige projectmedewerker, de stukken inzake het ontwerp projectbesluit voor de Grebbedijk te raadplegen en in te zien op een computer. Volgens de jurisprudentie van de Raad van State (uitspraak van 31 januari 2018, zaaknummer 201706325/1/R6, ECLI:NL:RVS:2018:295, r.o. 6.1) is daarmee voldaan aan de verplichting om de stukken ter inzage te leggen. In uw geval hebben we als extra service delen van de ter inzage gelegde documenten uitgeprint en bij u thuis bezorgd. De wijze van terinzagelegging van de stukken heeft er	Nee

	in de praktijk niet aan in de weg gestaan, dat u in staat bent geweest om binnen de periode van terinzagelegging een zienswijze kenbaar te maken. Zoals indiener aangeeft gaat het om grote hoeveelheden documenten. Op verzoek, zoals u dat ook gedaan heeft, kunnen wij wel gericht documenten printen. Wij blijven bereid in overleg met u, u de juiste documenten te sturen. Juridisch gezien moeten we de stukken elektronisch en op locatie ter inzage leggen. Ook op locatie mag dit elektronisch zijn. Zie toelichting op artikel 13 van de Bekendmakingswet (https://zoek.officiëlebekendmakingen.nl/kst-35218-3.html)	
2. Indiener is van mening dat het project niet kan worden goedgekeurd, als niet op zijn minst expliciete aandacht is gegeven aan de gevolgen van vaker hoger water voor de buitendijkse bewoners zoals overstromingskansen, schaderisico's, welke instanties verantwoordelijk/aansprakelijk en welke middelen ingezet kunnen worden om risico's te verkleinen (tijdelijke waterkeringen bijv.). Indiener geeft aan dat juist buitendijkse bewoners harder geraakt zullen worden door klimaatverandering en dat hierover met de dijkdenkers een keer gesproken is met een aantal buitendijkse bewoners maar dat	Het hoogwaterbeschermingsprogramma werkt aan versterking van primaire waterkeringen (zoals een dijk) zodat deze voldoen aan de eisen uit het Besluit kwaliteit leefomgeving (en voorheen de Waterwet). De primaire waterkeringen zijn bedoeld om iedereen die achter deze keringen woont en werkt te beschermen. Bescherming van buitendijkse gebieden is geen onderdeel van het hoogwaterbeschermingsprogramma en geen onderdeel van dit project. Desalniettemin is aandacht geweest voor buitendijkse effecten. De effecten van de maatregelen op buitendijks gelegen terreinen is in het milieueffectrapport meegenomen. De buitendijkse woningen liggen op een hoogwatervrij terrein (zie ook bijlage 4.2 bij het milieueffectrapport). De dijkdenkers vormen de klankbordgroep van het project. De rol van de dijkdenkers is het actief meedenken en met name het geven van input op het gebied van omgevingskwaliteit en meekoppelkansen voor het ontwerp. Na een bijeenkomst met buitendijkse bewoners is door het projectteam de gevraagde informatie teruggekoppeld en afgerond.	Nee

hieraan geen vervolg is gegeven.		
3. Ruimte om veilig te wandelen langs/ op de landelijke dijk Indiener is van mening dat het ontwerp een visie op het verkeer mist. Indiener mist de uitwerking van alle ideeën (visie /ruimtelijk kwaliteitskader) over een veilig wandelpad op de steunberm. Met name voor het traject 3C (ongeveer dijkpaal 27-36) is dit zeer bedroevend, want dit is het enige stuk dijk waar men een goed zicht op de rivier hebt, zie ook punt 5. Indiener geeft aan dat bewoners nog maar moeten afwachten of ze daar ooit over de zomerdijk kunnen wandelen. ("Van VADA tot aan de Blaauwe Kamer".) Indiener stelt dat is gezegd dat wat het Waterschap betreft alle onderhoudspaden toegankelijk zijn voor wandelaars. Maar het zijn trekkerspaden, dus laarzen/ klompen paden voor wandelaars. In het ontwerp van de binnendijkse steunberm/ onderhoudspad bij 3C (wellicht ook verder) laat de tekening een lichte dwars helling zien. Dat is heel vervelend voor wandelaars. Dat moet volgens indiener horizontaal. Kortom:	Het projectbesluit is gericht op de maatregelen die voor de dijkversterking noodzakelijk zijn. Het voorkeursalternatief uit de verkenningsfase had een getrapte kruin, ook in het landelijk gebied. Deze getrapte kruin is voortgekomen uit de wens om verkeer te scheiden. Helaas bleek in de planuitwerkingsfase dat dit ontwerp niet haalbaar was voor het landelijk gebied, De getrapte kruin is afgefallen. In het milieueffectrapport is in paragraaf 4.1 en in de motivering en overweging bij het Ontwerp Projectbesluit een toelichting gegeven op de keuze voor een getrapte kruin in het stedelijke gebied waarbij wandelaars op de kruin lopen en fietsers op de steunberm kunnen fietsen. Dijkvak 3C ligt in het landelijk gebied en in de genoemde paragrafen is onderbouwd waarom er in het landelijk gebied geen getrapte kruin wordt gerealiseerd. Het ontwerp (zonder buitendijkse steunberm) is sober doelmatig, vergunbaar en scoort beter op de thema's ruimtelijke kwaliteit, circulariteit, beheer & onderhoud en financiën terwijl de verkeersveiligheid gelijk blijft aan de huidige situatie. In het Voorkeursalternatief is besloten dat er "in de Plasserwaard geen mogelijkheden komen voor extensieve recreatie. Dit deel; van de uiterwaarden blijft afgesloten voor publiek, maar de natuur en het rivierenlandschap blijven beleefbaar vanaf de dijk." Op delen van het buitentalud, langs het gebied de Blaauwe Kamer, is een klompenpad. Dit klompenpad blijft ook na de dijkversterking. Extra ruimte buitendijks om een wandelpad aan te leggen is niet vergunbaar. Het dijkontwerp is opgesteld vanuit waterveiligheid. De visie op verkeer en ruimtelijke kwaliteit is ook opgenomen in het Ruimtelijk Kwaliteitskader en het landschapsplan	Nee

er moet expliciet aandacht komen voor de wandelaar als dijkgebruiker. Met kaarten, aanduidingen waar veilig gewandeld kan worden, langs de hele dijk.	(bijlage 2.1 en bijlage 2.2 van het projectbesluit).	
4. Indiener deelt verschillende suggesties over de uitzichtpunten / pleisterplekken bij de landelijke dijk en jachthaven. . Bij de jachthaven is een openbare parkeerplaats is, die veel gebruikt wordt door VADA leden omdat VADA's parkeerplaats niet groot genoeg is. De jachthavenweg is smal. Aantrekkingskracht vergroten van deze plek zou in nauw overleg met VADA moeten gebeuren. bij dijkpaal 27 is een ruim uitzicht op de rivier, op uiterwaarde, op steenfabriek. Dat is een pleisterplaats waar banken moeten komen . Meer pleisterplaatsen zijn welkom. Laat het een gastvrije dijk worden, zeker voor wandelaars en fietsers. Hiervoor geeft indiener suggestie om een herkenbare Grebbedijk bank te ontwerpen Wellicht gemaakt uit hout van bomen die gekapt	Onderdeel van de gebiedsontwikkeling is realisatie van een 'panoramazicht' als uitzichtpunt naar de Nederrijn, de uiterwaarden en de haven. Dit panoramazicht komt bij het stedelijk gebied. Het rustpunt bij Vada is geen onderdeel van dit projectbesluit. Het plan voor de ecologische verbindingszone (EVZ) met bankje achter Vada zal via een aparte vergunningaanvraag mogelijk gemaakt worden in nauw overleg met de grondeigenaar en afgestemd met Vada als buur. In het projectbesluit zijn geen rustpunten of pleisterplekken opgenomen in het landelijk gebied. Het landschapsplan geeft hiervoor wel suggesties. Om dit mogelijk te maken vraagt dit een uitwerking met de gebiedspartners. Het panoramazicht en bankjes langs de dijk zijn in het vergunningenontwerp nog niet uitgewerkt. Uw suggestie voor een herkenbare Grebbedijk bank nemen we graag mee als idee voor de uitvoeringsfase.	nee

moeten worden voor het project en/of gemaakt met stenen uit de uiterwaarden, er liggen er hier en daar nog genoeg!		
5. Indiener vraagt zich verder af hoe de procedure van Natura2000 is gegaan, is daarbij overleg met waterschap geweest en ander instanties. Was men toen bewust van de harde grens die daardoor ontstaat en niet gedacht aan werkzaamheden aan de dijk? Nu is aan de buitendijk geen mogelijkheid meer om aan de dijk te werken.	De aanwijzing van de begrenzing voor Natura 2000 gebieden heeft plaatsgevonden, voordat deze dijkversterking aan de orde was. Deze verplichtingen vloeiden voort uit de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Het Rijk heeft deze gebieden aangewezen De begrenzing is op dit moment een gegeven waar voor de gebiedsontwikkelingen rekening mee gehouden dient te worden.	Nee

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener heeft twee zienswijzen ingediend; zienswijze nummer 7 en zienswijze nummer 22. Hieronder staat de beantwoording van beide zienswijzen.		
1. Indiener geeft aan dat aan de Grebbedijk een minicamping is gevestigd. Het campingterrein ligt in het zoekgebied voor een depot. Dat is voor de continuïteit van het bedrijf en de infrastructuur van de camping niet goed.	Wij hebben begrip voor de zorgen over de impact van depotruimte op uw grond en de continuïteit van de minicamping. Voor de dijkversterking is depotruimte nodig binnendijs. Wij hebben hiervoor een zoeklocatie binnendijs opgenomen die deels op uw gronden ligt waar ook de minicamping binnen ligt. Er is ingezet om via overleg met grondeigenaren binnen deze zoeklocatie voldoende depotruimte te vinden buiten uw eigendom om. Dit spoor loopt nog. Vanuit deze onzekerheid blijft de zoeklocatie voor depotruimte ook op uw eigendommen rusten. Indien een overleg niet lukt, zijn wij genoodzaakt een locatie voor depotruimte aan te wijzen. Bij de locatie voor een depot spelen doelmatigheid van de locatie en impact op het eigendom en de omgeving een rol. Bij een aanwijzing zal een belangenafweging gemaakt worden waarbij behalve de uitvoerbaarheid van de dijkversterking ook uw bedrijfsbelangen voor de minicamping meegenomen worden.	Nee
2. Indiener zegt verder dat de aanleg van de KRW-geul gepaard gaat met het doorsteken/plaatselijk verwijderen van de zomerkade. Dat betekent dat het water tegen de dijk staat, waardoor landbouwpercelen van indiener onbruikbaar zijn.	De doorsteek van de zomerkade is, zoals u aangeeft, onderdeel van de realisatie van de KRW-geul in de Plasserwaard. Deze KRW-geul is onderdeel van de gebiedsontwikkeling Grebbedijk maar de realisatie van de KRW-geul wordt niet vergund via het projectbesluit dijkversterking	Nee

	Grebbebedijk waar deze procedure en zienswijzen op gericht zijn. De realisatie van de KRW-geul en het doorsteken van de zomerkade zullen via een aparte vergunningprocedure lopen. Uw zienswijze dient u te zijner tijd opnieuw in te dienen in reactie op de ter inzagelegging van de vergunning(en) voor de KRW-geul. De ontwerpbesluiten voor dat initiatief zullen naar verwachting in het derde kwartaal van 2025 ter inzage gelegd worden.	
3. Indiener geeft aan dat er gesproken wordt over een scherm in de dijk, maar kan daar niks over vinden.	In het ontwerp wordt gesproken over een scherm of pipingscherm op die plaatsen waar een pipingmaatregel bij de dijk nodig is. Piping is één van de faalkansen van de dijk voor de waterveiligheid waarvoor maatregelen in het ontwerp zijn opgenomen. Een pipingmaatregel moet voorkomen dat er een pijp onder de dijk ontstaat die zand meevoert. In de Motivering en Overwegingen Projectbesluit staat op pagina 197 de definitie van een pipingscherm; <i>“een pipingscherm voorkomt een doorgaande pipe onder de dijk. En is een ondoorlatende, in de regel verticale, constructie voor verlenging van de kwelweg”</i>. Op pagina 27 van de Motivering en overwegingen Projectbesluit is vervolgens beschreven wat de uitgangspunten zijn in het ontwerp voor deze pipingschermen. Het ruimtebeslag geeft met constructiezones aan waar deze pipingconstructie gerealiseerd zal worden. Het klopt dat er geen lijn op de kaart staat. Binnen de constructiezones op de kaart zal de pipingmaatregel komen. In de realisatiefase zal de aannemer de locatie precies bepalen.	Nee

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener heeft twee zienswijzen ingediend; zienswijze nummer 8 en zienswijze nummer 19. Hieronder staat de beantwoording van beide zienswijzen.		
Indiener tekent bezwaar aan op de volgende punten: • tegen de kadastrale grens vastgesteld door het Waterschap • tegen de vele bomenkap van de bomen langs de dijk ter hoogte van gemeente Wageningen • tegen het kappen van boom nr.175 zonder goede argumenten • tegen de mogelijkheid om 5 meter van de tuin van indiener tijdelijk te gebruiken voor de werkzaamheden van de dijkverzwaring • tegen het permanente en tijdelijke ruimtebeslag Daarnaast heeft indiener vernomen dat er bij het Waterschap geen stukken en tekeningen meer aanwezig zijn van de dijkverzwaring van de verbetering Grebbedijk 1995/1996. Indiener geeft aan alle stukken en tekeningen van de verbetering Grebbedijk 1995/1996 bezit te hebben, als er behoefte aan is kunnen ze worden ingezien.	De kaarten met bomen en houtopstanden zijn aangepast zodat de locaties van de bomen kloppen met de bestaande perceelgrenzen. De perceelgrenzen of kadastrale kaart is niet veranderd. Daar waar nodig is ook de kapvergunning hierop aangepast. De bomenkap is nodig om de dijk te versterken en de benodigde maatregelen veilig uit te kunnen voeren. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de algemene beantwoording (bomenkap). Voor het realiseren van de dijkversterking is tijdelijk ruimte nodig voor o.a. depots, opstelplaats, werkruimten transport. Langs de Stedelijke dijk zijn er dwangpunten waardoor beperkt ruimte beschikbaar is. Daarom zijn hier geen werkbanen binnendijks opgenomen. Dit is ook het geval bij de Havenstraat/ Niemeijerstraat. Werkbanen lopen buitendijks, binnendijks is een werkstrook van 2 meter opgenomen. Dit is de benodigde werkruimte om het werk veilig te kunnen uitvoeren. Het tijdelijk ruimtebeslag met een breedte van 5 meter zoals in de ontwerp-kaart stond is, conform afspraken uit het participatieproces, in het projectbesluit aangepast van 5 meter naar 2 meter. Dit betekent dat in de tuin van indiener het tijdelijk ruimtebeslag is verkleind naar 2 meter. De bomen en houtopstandentoets en de aanvraag kapvergunning bij de gemeente Wageningen zijn hierop aangepast.	- Aanpassing kaartmateriaal bomen en houtopstanden - Aanpassing werkruimte van 5m-> 2m - Boom nr 175 uit de kapaanvraag

	Boom nr 175 wordt nu niet meegenomen in de aanvraag kapvergunning. Een kapvergunning voor deze boom zal, indien nodig in de realisatiefase, na afstemming met de grondeigenaar aangevraagd worden. Langs de stadsgracht wordt een zandscheg uit de dijk gegraven en wordt het talud aangepast. Voor de uitvoering is werkruimte nodig. Het tijdelijk ruimtebeslag voorziet in die werkruimte. Binnen dit ruimtebeslag is kap van bomen nodig. Op de plek van de witte sluis zijn werkzaamheden nodig vanwege leidingen. Daarom is hier het tijdelijk ruimtebeslag groter. Voor de (graaf)werkzaamheden zal het terrein obstakelvrij moeten en zijn is de kap van de bomen nodig, Het permanent ruimtebeslag is de ruimte die nodig voor de dijk zelf. Deze ruimte is nodig voor een veilige dijk. Het waterschap vraagt alleen vergunning aan voor het kappen van bomen op openbare percelen. Houtopstanden op private/particuliere terreinen zijn geen deel van de vergunningaanvraag. Wanneer dat wel is opgenomen wordt het besluit van de gemeente Wageningen aangepast. Wij stellen het op prijs dat u meedenkt en bereid bent om oude stukken van de vorige dijkversterking met ons te delen. Als project beschikken wij ook over de stukken en hoeven wij geen gebruik te maken van uw aanbod.	
--	---	--

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indieners verzoeken om voor hun eigendom vóór de aanbesteding van werken zakelijke afspraken te maken over (in)directe schade, effecten en mogelijke overlast. Indieners verzoeken daarbij om een nulmeting en taxatie en om in de besluitvorming te borgen dat vooraf een bindend protocol wordt opgesteld voor deze nulmetingen en de afhandeling van schade.	Wij verwijzen naar de algemene beantwoording waar is toegelicht hoe het waterschap handelt wanneer door of tijdens de werkzaamheden schade wordt geconstateerd en naar het schadeprotocol dat is opgesteld In het Projectbesluit (Motivering en overwegingen, paragraaf 5.5) is beschreven hoe schade zoveel mogelijk wordt voorkomen en hoe de monitoring wordt ingericht. De analyse van bebouwing en objecten binnen de invloedssfeer van de dijkversterking moet nog uitgevoerd worden. Deze analyse bepaalt of het pand binnen een zogenoemde schadecontour ligt en daarom wordt meegenomen in de monitoring. Dit staat nader uitgewerkt in paragraaf 5.5.1 van het onderdeel Motivering van het Ontwerp-Projectbesluit. De analyse en monitoring zal met de aannemer in de realisatiefase opgestart worden. Ook voor het eigendom van indieners zal dan een analyse plaatsvinden.	Nee
Indieners vragen ook om de tuin niet als tijdelijke gebruiksruimte aan te wijzen en alles in het werk te stellen om gebruik van eigendom te voorkomen en schade of overlast te beperken. Wanneer de werkstrook toch nodig is verzoeken indieners om maatwerk waarbij specifiek wordt onderbouwd welke ruimte noodzakelijk is en welke alternatieven er zijn.	Voor het realiseren van de dijkversterking is tijdelijk ruimte nodig voor onder andere depots en transport. Daarom is hier in de plankaart ook ruimte gereserveerd. De breedte van de werkbanen is idealiter 10 meter zodat transport in 2 richtingen mogelijk is (paragraaf 5.2.1 Motivering en Overwegingen Ontwerp-Projectbesluit Grebbedijk. Langs de Stedelijke dijk zijn er dwangpunten waardoor minder ruimte beschikbaar is. Daarom zijn hier geen werkbanen binnendijks	Ja

	opgenomen. Dit is ook het geval bij de Havenstraat/ Niemeijerstraat. Daarom is hier een werkstrook van 2 meter opgenomen. Dit is de minimaal benodigde werkruimte. De breedte van 5 meter die in de ontwerp-kaart stond is, conform afspraken uit het participatieproces, aangepast naar 2 meter. De houtopstandentoets en het besluit van de gemeente Wageningen zijn hierop ook aangepast.	
Bomen 402 en 403 staan op particulier terrein en moeten uit de kapvergunning.	De bomen 402 en 403 staan inderdaad op particulier terrein, daarom zijn deze bomen uit de aanvraag kapvergunning gehaald. Zie ook de algemene beantwoording over particuliere bomen. Bomen 402 en 403 staan in het tijdelijk ruimtebeslag. Wanneer blijkt dat het kappen van deze bomen nodig is, zal na afstemming met de eigenaar een kapvergunning aangevraagd worden.	Ja
Indieners verzoeken om na realisatie de trappetjes en het hek bovenaan de dijk terug te plaatsen.	De objecten zoals trappen en hekken zullen tijdens de uitvoering van de dijk verwijderd worden. De trappen worden na de dijkversterking teruggeplaatst. De locatie van deze trappen zal met de beheerder bepaald worden zodat dit aansluit bij het goed kunnen beheren van het talud. De hekken worden na de dijkversterking niet teruggeplaatst, omdat de nieuwe dijkbekleding intensief onderhouden moet worden om de gewenste sterkte en kwaliteit te behalen. De beheerder zal dit onderhoud zelf uitvoeren. Vijf jaar na de dijkversterking wordt opnieuw door de beheerder in samenspraak met omwonend	Nee

	bekeken of de hekken teruggeplaatst moeten worden.	
Indieners willen tijdig en actief geïnformeerd worden over geplande werkzaamheden en werktijden nabij de woning.	De nog te selecteren aannemer krijgt de verplichting om in lijn met het doorlopen participatieproces, een zorgvuldig communicatie- en informatieproces voor de realisatiefase in te richten. Dit betekent dat aanwonenden tijdig en actief tijdens de uitvoeringsfase geïnformeerd wordt over de uit te voeren werkzaamheden.	Nee

Antwoord zienswijze #10

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener is van mening dat het participatieproces ernstig tekort schiet. Het participatieproces is zeer intensief en er is op talloze moment input gevraagd van bewoners aan het stedelijke deel van de dijk. Alleen is onduidelijk wat er met de input is gedaan.	De weging van belangen van bewoners is meegenomen in het ontwerpen van de maatregelen en het bepalen van het ruimtebeslag. Dit staat in paragraaf 3.3 van het document Motivering en overwegingen Ontwerp-Projectbesluit. In bijlage 2.4 bij het ontwerp-projectbesluit is een totaaloverzicht van participatie- en communicatiemomenten dijkversterking Grebbedijk opgenomen. Hieruit blijkt dat zowel in de verkenningsfase als in de planuitwerkingsfase van het project diverse algemene informatieavonden, inloopbijeenkomsten en dijkdenkersbijeenkomsten, en individuele keukentafelgesprekken hebben plaatsgevonden. Wij kunnen uw opvatting dat het participatieproces voor direct aanwonenden van de stedelijke dijk tot op heden tekortschiet, dan ook niet onderschrijven.	Nee
Indiener stelt dat de publicatie van de aanvraag van de omgevingsvergunning een complete verrassing is, terwijl juist over de inhoud hiervan van te voren overleg gewenst was geweest.	De ter inzagelegging is via websites, nieuwsbrief en lokale nieuwsbladen aangekondigd. Tijdens de bewonersavond in juli 2024 is de planning voor de ter inzagelegging gedeeld en is de informatie over de bomeninventarisatie gedeeld (grebbedijk-foamboard-bewonersavond 11.pdf en grebbedijk-foamboard-bewonersavond 12.pdf). Kaartmateriaal was tijdens deze periode digitaal in te zien en het waterschap organiseerde een inloopbijeenkomst en diverse spreekuren waar gelegenheid was om vragen te stellen.	Nee
Indiener stelt dat de omgevingsvergunning melding maakt van een 'tijdelijk ruimtebeslag' dat zich 5 meter uitstrekt in ons eigendom. In het overleg met de dijkdenkers werd slechts 1-2 meter als mogelijke werkstrook genoemd, als er al in onze tuinen gewerkt hoeft te worden. In de dijkversterking van 1997 werd alles aangelegd vanuit de dijkkant.	Langs de stedelijke dijk zijn er binnendijs dwangpunten waardoor minder ruimte beschikbaar is. Daarom zijn hier geen werkbanen binnendijs opgenomen. Dit is ook het geval bij de Havenstraat/ Niemeijerstraat. Er is hier een werkstrook van 2 meter opgenomen. Dit is de minimaal benodigde werkruimte die nodig is om het werk te kunnen uitvoeren en de veiligheid	Ja

Indiener vult daarbij aan dat er niet aannemelijk is gemaakt dat de schade die eventueel toegebracht kan gaan worden aan eigendommen bij het gebruik van de werkzone tot een minimum beperkt gaat worden. En dat de strook van 5 meter breed onnauwkeurig is ingetekend en niet strookt met de eigendomsgrenzen zoals die te vinden zijn bij het kadaster.	hierbij te waarborgen. De breedte van 5 meter die in de ontwerp-kaart stond, is conform afspraken uit het participatieproces, aangepast naar 2 meter. Er is maximaal 2 meter aan tijdelijke werkruimte in de tuin nodig om het werk uit te kunnen voeren.	
Indiener verzoekt om helderheid te verschaffen over de wijze waarop zijn belang wordt meegenomen in ontwerp, aanbesteding en uitvoering van de werken.	De te selecteren uitvoerend aannemer krijgt de verplichting om in lijn met het doorlopen participatieproces, een zorgvuldig communicatie- en informatieproces voor de realisatiefase in te richten. Dit betekent dat omwonenden tijdens de uitvoeringsfase geïnformeerd wordt over de uit te voeren over de werkzaamheden. Daarnaast wordt, voordat de werkzaamheden starten, het uitvoeringsontwerp met direct omwonenden afgestemd.	Nee
Indiener verzoekt om de gegevens van het kadaster op een correct wijze te gebruiken om te bepalen welke bomen, opstallen etc. op grond van het Waterschap staan en welke op particuliere dan wel op gemeenteground staan.	De kaartlagen zijn gecontroleerd en de gegevens zijn gecorrigeerd. De aanvraag kapvergunning is hierop aangepast. Bomen in het tijdelijk en permanent ruimtebeslag in eigendom van waterschap of gemeente zijn meegenomen in de aanvraag kapvergunning. Voor bomen van particulier worden, als blijkt dat deze geveld moeten worden, na afstemming met de eigenaar in een latere fase een kapvergunning aangevraagd.	Ja
Indiener verzoekt om helderheid te verschaffen over de rechten die bewoners hebben ten aanzien van schade.	Voor beantwoording verwijzen wij naar de algemene beantwoording over schade	Nee

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener is in het algemeen niet tegen de dijkverzwaring en vindt het belangrijk om de veiligheid voor toekomstige generaties te waarborgen. Indiener wil wel onder de aandacht brengen dat zij betreurt dat er geen recreatief pad is opgenomen in het landelijk gebied aan de zuidkant van de dijk en dat zij de afrit naar de woning graag op de huidige manier in stand houdt.	Wij waarderen het dat u het belang van waterveiligheid en de dijkversterking onderschrijft en begrijpen dat u teleurgesteld bent dat er geen recreatief pad in het landelijk gebied is opgenomen. In de planuitwerking is gebleken dat een getrapte kruin in het landelijk gebied niet haalbaar is. Na de dijkversterking zullen afritten naar woningen weer hersteld worden en daarbij zal zoveel mogelijk de oude situatie teruggebracht worden. Bij uw woning zal de ligging van de afrit niet wijzigen.	Nee
Daarnaast heeft indiener de volgende zaken ingebracht: 1. Bezwaar tegen het opnemen van tijdelijk ruimtebeslag op het perceel van indiener voor depot. Dit brengt structuurschade aan de bodem van proefvelden waardoor gronden nadien niet meer geschikt zijn voor teelt en veredeling.	Wij begrijpen uw bezwaar tegen de komst van depotruimte op uw percelen. Hierbij heeft uw onderbouwing ertoe bijgedragen dat het zoekgebied voor depotruimte is aangepast en verkleind. Het zoekgebied ligt niet meer op het perceel dat in gebruik is als proefveld. Voor de dijkversterking is depotruimte binnendijs noodzakelijk. Geprobeerd wordt om in goed overleg met grondeigenaren te komen tot voldoende depotruimte. Dit overleg loopt nog. Vanuit deze onzekerheid blijft de zoeklocatie voor depotruimte ook deels op uw eigendommen rusten. Wanneer het niet lukt om er in overleg (minnelijk) eruit te komen, zijn wij genoodzaakt een locatie voor depotruimte aan te wijzen. Bij de zoeklocatie spelen bereikbaarheid, afstand en uitvoerbaarheid een rol. Bij een aanwijzing zal een belangenafweging gemaakt worden waarbij behalve de uitvoerbaarheid van de dijkversterking ook uw belangen meegenomen worden.	Ja, deels
2. Bescherming van ooievaarsnesten. Verzocht wordt bestaande ooievaarsnesten in stand te houden, deze niet onklaar te maken en hier als waterschap zorgvuldig mee om te gaan.	In de plannen voor de dijkversterking is zorgvuldig onderzoek gedaan naar de aanwezigheid van soorten en zijn de geplande werkzaamheden getoetst. De bestaande	Nee

	ooievaarsnesten op uw locatie blijven staan en deze worden niet onklaar gemaakt . In de soortenbeschermingstoets (bijlage 3.5) is dit nader omschreven	
Ook maakt indiener zich zorgen over punten die (nog) niet zijn geregeld en vastgelegd. Indiener benadrukt dat het de verantwoordelijkheid is van het waterschap om deze zaken, waar nodig, te beschermen, te herstellen, of als herstel niet mogelijk is, gepaste compensatie te bieden: I. Beregeningsaanvoerbus in de werkstrook II. Waterleiding in de werkstrook III. Betonplaten kavelpad in de werkstrook met 5 metalen landhekken en kippengaas verplaatsen als tijdelijke kavelpad tijdens uitvoering en daarna als definitief kavelpad IV. Schapenlandhek met schapengaas bij inrit V. Drainage met drie verzamelputten in de werkstrook VI. Waterleiding aan oostkant afrit VII. Lantaarnpalen op afrit VIII. Droge kelders behouden IX. Vastleggen huidige staat scheuren door nulmeting X. Vrijwaren aansprakelijkheid gevonden voorwerpen XI. Toegankelijkheid bedrijf XII. Beukenbomen en beukenhaag XIII. Schade aan proefvelden XIV. Schade aan grasland perceel Voor genoemde punten vraagt indiener deze in de huidige staat te behouden, te vernieuwen of in dezelfde staat terug te plaatsen waarbij het waterschap verantwoordelijk gehouden wordt voor correcte uitvoering, kosten en mogelijke schade. Tenslotte worden de volgende punten genoemd XV. Optie openhouden voor bezwaar na sluitingsdatum XVI. Bevestigen dat extra zomerdijk bij steenfabriek er komt	Wij begrijpen de zorgpunten zoals genoemd. De details zijn in het ontwerp zoals dit nu ter inzage heeft gelegen niet uitgewerkt of omschreven. In de realisatiefase zal met de aannemer een nadere detaillering van het ontwerp plaatsvinden. Genoemde punten worden meegegeven aan de aannemer. In het grondverwervingsspoor worden door de grondverwerver wel afspraken gemaakt over vergoedingen voor gebruik van het tijdelijk ruimtebeslag, de kosten, eventuele schade en herstel. Ad XV Wij zullen niet tegemoet komen aan uw verzoek om de mogelijkheid open te houden om nog bezwaar na de sluitingstermijn in te dienen. U kunt in dat geval bij het definitieve projectbesluit opnieuw reageren. Ad XVI De extra zomerdijk die u noemt is geen onderdeel van dit projectbesluit. De nieuwe zomerkade achter de steenfabriek is gekoppeld aan de plannen van de KRW-geul. De nieuwe zomerkade zal onderdeel zijn van de vergunningaanvragen voor de KRW-geul. Ad XVII Nutsvoorzieningen die tijdens de werkzaamheden van de dijkversterking geraakt worden, worden hersteld. Ad XVIII De grondverwerving voor de dijkversterking vindt plaats door onafhankelijk taxateurs op basis van de daartoe geldende wet- en regelgeving en het beleid van het waterschap. Uitgangspunt voor de schadeloosstelling is dat dezelfde vermogens- en inkomenspositie behouden blijft.	Nee

XVII.	Herstel nutsvoorzieningen door waterschap tijdens werkzaamheden	Ad XIX Ooibosontwikkeling is weliswaar onderdeel van de gebiedsontwikkeling Grebbedijk maar geen onderdeel van de dijkversterking en geen onderdeel van dit projectbesluit. Uw bezwaar tegen het ooibos nemen we daarom niet mee.	
XVIII.	Rechtvaardige vergoeding en eerlijke compensatie voor verkoop van land door dijkverzwaring		
XIX.	Bezwaar tegen aanleg ooibos omdat dit niet goed is voor een goede en stabiele dijk, dit de doorstroming remt en het risico verhoogt op afkalving van het dijklichaam. Ook gaat het ten koste van de openheid, het uitzicht en de landschappelijke waarde.		

Antwoord zienswijze #12

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener is van mening dat het participatieproces ernstig tekort schiet. Het participatieproces is zeer intensief en er is op talloze moment input gevraagd van bewoners aan het stedelijke deel van de dijk. Maar het is onduidelijk wat met deze input is gedaan.	De weging van belangen van bewoners is meegenomen in het ontwerpen van de maatregelen en het bepalen van het ruimtebeslag. Dit staat in paragraaf 3.3 van het document Motivering en overwegingen Ontwerp-Projectbesluit. In bijlage 2.4 bij het ontwerp-projectbesluit is een totaaloverzicht van participatie- en communicatiemomenten dijkversterking Grebbedijk opgenomen. Hieruit blijkt dat zowel in de verkenningsfase als in de planuitwerkingsfase van het project diverse algemene informatieavonden, inloopbijeenkomsten en dijkdenkersbijeenkomsten, alsmede een groot aantal individuele keukentafelgesprekken heeft plaatsgevonden. Wij kunnen uw opvatting dat het participatieproces voor direct aanwonenden van de stedelijke dijk tot op heden tekortschiet, dan ook niet onderschrijven.	Nee
Indiener stelt dat de publicatie van de aanvraag van de omgevingsvergunning een complete verrassing is, terwijl juist over de inhoud hiervan van te voren overleg met ons gewenst was geweest.	De ter inzagelegging is via websites, nieuwsbrief en lokale nieuwsbladen aangekondigd. Tijdens de bewonersavond in juli 2024 is de planning voor de ter inzagelegging gedeeld en is de informatie over de bomeninventarisatie gedeeld (grebbedijk-foamboard-bewonersavond 11.pdf en grebbedijk-foamboard-bewonersavond 12.pdf). Kaartmateriaal was tijdens deze periode digitaal in te zien en het waterschap organiseerde een inloopbijeenkomst en diverse spreekuren waar gelegenheid was om vragen te stellen.	Nee
Indiener stelt dat de omgevingsvergunning melding maakt van een 'tijdelijk ruimtebeslag' dat zich 5 meter uitstrekt in ons eigendom. In het overleg met de dijkdenkers werd slechts 1-2 meter als mogelijke werkstrook genoemd, als er al in onze tuinen gewerkt hoeft te worden. In de dijkversterking van	Langs de stedelijke dijk zijn er binnendijs dwangpunten waardoor minder ruimte beschikbaar is. Daarom zijn hier geen werkbanen binnendijs opgenomen. Dit is ook het geval bij de Havenstraat/ Niemeijerstraat. Er is hier een werkstrook van 2m opgenomen. Dit is de minimaal benodigde werkruimte	Ja

1997 werd alles aangelegd vanuit de dijkkant. Indiener vult daarbij aan dat er niet aannemelijk is gemaakt dat de schade die eventueel toegebracht kan gaan worden aan onze eigendommen bij het gebruik van de werkzone tot een minimum beperkt gaat worden. En dat de strook van 5 meter breed ook nog eens onnauwkeurig is ingetekend en niet strookt met de eigendomsgrenzen zoals die te vinden zijn bij het kadaster. Indiener verzoekt om aannemelijk te maken waarom een werkstrook nodig is terwijl dat in de vorige dijkverzwaring niet op deze wijze hoefde, en wat u eraan kan doen om schade in en om deze zone tot een minimum te beperken;	die nodig is om het werk te kunnen uitvoeren en de veiligheid hierbij te waarborgen. De breedte van 5meter die in de ontwerp-kaart stond is, conform afspraken uit het participatieproces, aangepast naar 2meter.	
Indiener verzoekt om de boom op particulier terrein uit de kapvergunning te halen	Deze boom op particulier terrein is uit de aanvraag kapvergunning gehaald.	Ja
Indiener verzoekt om zorgvuldig geïnformeerd en betrokken te worden bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden.	De te selecteren uitvoerend aannemer krijgt de verplichting om in lijn met het reeds doorlopen participatieproces, een zorgvuldig communicatie- en informatieproces voor de realisatiefase in te richten. Dit betekent dat omwonenden tijdens de uitvoeringsfase zorgvuldig geïnformeerd worden over de uit te voeren over de werkzaamheden. Daarnaast wordt het uitvoeringsontwerp met u afgestemd.	Nee

Antwoord zienswijze #13

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Stadsgracht indiener geeft aan om in tabel 2.2 de stadsgracht als rijksmonument op te nemen. Mogelijk kan in de toelichting van de tabel ook de kap van bomen langs de monumentale stadsgracht als ingreep vermeld worden. In het stuk Motivering en Overwegingen Ontwerp-Projectbesluit Grebbedijk wordt de impact op de rijksmonumenten nader beschreven. Ten aanzien van de stadsgracht wordt gesteld dat met de kap van de bomen de historische situatie wordt hersteld. Naar welke historische situatie wordt teruggegrepen wordt niet duidelijk en ook niet waarom het vellen echt nodig is. Indiener adviseer om hier niet alleen vanuit het perspectief van de dijk te denken maar ook vanuit de stadsgracht maatwerk toe te passen. De gracht als monument hangt samen met een groene parkachtige oever. Het is sterk aan te bevelen om een plan te maken hoe je de groene oever met een paar solitaire bomen voor de toekomst mooi, gezond en beheerbaar kunt houden.	Rijksmonument Stadsgracht: De bomen langs de Stadsgracht zijn geen onderdeel van het Rijksmonument Stadsgracht en daar ook niet onlosmakelijk mee verbonden. De Stadsgracht is in 1970 aangewezen als Rijksmonument in de categorie verdedigingswerken en militaire gebouwen. De Stadsgracht valt daarmee in dezelfde categorie als de Rijksmonumenten betreffende de Stadsmuur/vestingmuur en de Bastions. Het Rijksmonument Stadsgracht betreft het beloop van de stadsgracht en is van krijgshistorische waarde. Tijdens de aanwijzing van de Stadsgracht als Rijksmonument waren (de meeste) bomen langs de dijkzijde van de stadsgracht nog niet aanwezig. De (later) aangeplante bomen zijn derhalve niet van belang voor het Rijksmonument Stadsgracht en ontnemen zelfs het zicht op de Stadsgracht en de stadsmuur vanaf de dijk. Het vellen van de bomen langs de stadsgracht heeft daarmee geen negatieve gevolgen voor de waarde of status van het rijksmonument.	Nee
Dijkstoelhuis en Rijnschans. Met betrekking tot het Dijkstoelhuis wordt beschreven dat nabij het rijksmonument een nieuwe damwand wordt gerealiseerd met behoud van het Rijksmonument. Er ligt al een oude damwand, waarop de nieuwe zou moeten aansluiten. Bij de Rijnschans wordt op een grotere afstand nieuwe damwanden geslagen. Ook hier wordt verondersteld dat het rijksmonument ongewijzigd behouden blijft. Er bestaat altijd het risico op schade aan een pand door trillingen enz., Daarbij is een nulmeting van groot belang. Het is raadzaam om dit al een jaar voorafgaand aan de werkzaamheden te doen en eventueel al bestaande scheuren alvast te monitoren. Indiener kijkt en denkt graag mee in de voorbereidings- en de uitvoeringsfase.	De stadsgracht is opgenomen in tabel 7.2 in het overzicht van monumenten in het studiegebied. Het ruimtelijk kwaliteitskader geeft de kaders voor de ruimtelijke inpassing van de dijk in de omgeving. Rijnschans en Dijkstoelhuis: Wij houden rekening met mogelijke risico's bij het aanbrengen van constructieve maatregelen, in het bijzonder bij monumenten. Uiteraard wordt een nulmeting uitgevoerd. Deze nulmeting en de monitoring zal door de aannemer in de realisatiefase starten. Wij zullen van de aannemer een plan vragen om schade te voorkomen. Inmiddels is er veel ervaring in het voorkomen van schade en het kiezen van de juiste uitvoeringsmethode. In hoofdstuk 10 van het projectbesluit is dit ook beschreven.	Nee

Antwoord zienswijze #14

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener is van mening dat het participatieproces ernstig tekort schiet. Het participatieproces is zeer intensief en er is op talloze moment input gevraagd van bewoners aan het stedelijke deel van de dijk. Echter, in de vele ronden van participatie met diverse samenstellingen van het projectteam heeft dit nog niet geleid tot helderheid over wat er met de inbreng van aanwonenden gedaan is om tegemoet te komen aan de zorgen die wij hebben ten aanzien van de zeer ingrijpende werkzaamheden pal achter onze huizen.	De weging van belangen van bewoners is meegenomen in het ontwerpen van de maatregelen en het bepalen van het ruimtebeslag. Dit staat in paragraaf 3.3 van het document Motivering en overwegingen Ontwerp-Projectbesluit. In bijlage 2.4 bij het ontwerp-projectbesluit is een totaaloverzicht van participatie- en communicatiemomenten dijkversterking Grebbedijk opgenomen. Hieruit blijkt dat zowel in de verkenningsfase als in de planuitwerkingsfase van het project diverse algemene informatieavonden, inloopbijeenkomsten en dijkdenkersbijeenkomsten, alsmede een groot aantal individuele keukentafelgesprekken heeft plaatsgevonden. Wij kunnen uw opvatting dat het participatieproces voor direct aanwonenden van de stedelijke dijk tot op heden tekortschiet, dan ook niet onderschrijven.	Nee
Indiener stelt dat de publicatie van de aanvraag van de omgevingsvergunning een complete verrassing is, terwijl juist over de inhoud hiervan van te voren overleg met ons gewenst was geweest.	De ter inzagelegging is via websites, nieuwsbrief en lokale nieuwsbladen aangekondigd. Tijdens de bewonersavond in juli 2024 is de planning voor de ter inzagelegging gedeeld en is de inventarisatie van bomen gedeeld (grebbedijk-foamboard-bewonersavond_11.pdf en grebbedijk-foamboard-bewonersavond_12.pdf). Kaartmateriaal was tijdens deze periode digitaal in te zien en het waterschap organiseerde een inloopbijeenkomst en diverse spreekuren waar gelegenheid was om vragen te stellen.	Nee
Indiener stelt dat de omgevingsvergunning melding maakt van een 'tijdelijk ruimtebeslag' dat zich 5 meter uitstrekt in ons eigendom. In het overleg met de dijkdenkers werd slechts 1-2 meter als mogelijke werkstrook genoemd, als er al in onze tuinen gewerkt hoeft te worden. In de dijkversterking van	Langs de stedelijke dijk zijn er binnendijs dwangpunten waardoor minder ruimte beschikbaar is. Daarom zijn hier geen werkbanen binnendijs opgenomen. Dit is ook het geval bij de Havenstraat/Niemeijerstraat. Er is hier een werkstrook van 2m opgenomen. Dit is de minimaal	Ja

1997 werd alles aangelegd vanuit de dijkkant. Indiener vult daarbij aan dat er niet aannemelijk is gemaakt dat de schade die eventueel toegebracht kan gaan worden aan onze eigendommen bij het gebruik van de werkzone tot een minimum beperkt gaat worden. En dat de strook van 5 meter breed ook nog eens onnauwkeurig is ingetekend en niet strookt met de eigendomsgrenzen zoals die te vinden zijn bij het kadaster. Indiener verzoekt om aannemelijk te maken waarom een werkstrook nodig is terwijl dat in de vorige dijkverzwaring niet op deze wijze hoefde, en wat u eraan kan doen om schade in en om deze zone tot een minimum te beperken;	benodigde werkruimte die nodig is om het werk te kunnen uitvoeren en de veiligheid hierbij te waarborgen. De breedte van 5m die in de ontwerp-kaart stond is, conform afspraken uit het participatieproces, aangepast naar 2m.	
Indiener verzoekt om de boom op particulier terrein uit de kapvergunning te halen De in ontwerp-omgevingsvergunning genoemde boom #411 is eerder door waterschap beoordeeld en akkoord bevonden is evenals verstrekte vergunning voor onze fietsenstalling.	De gevraagde correctie voor de kapvergunning is doorgevoerd en uw boom is uit de aanvraag kapvergunning gehaald. Bovendien is de tijdelijke werkstrook aangepast. Over het gebruik van de tijdelijke werkstrook en de maatregelen op uw eigendom zal nog met u afgestemd worden en afspraken gemaakt hoe omgegaan wordt met de zaken die aanwezig zijn.	Ja
Indiener verzoekt om zorgvuldig geïnformeerd en betrokken te worden bij de planning en uitvoering van de werkzaamheden. Indiener stelt dat alle communicatie over bovenstaande zaken onvoldoende heeft plaatsgevonden en de nog te gaan maken afspraken worden doorgeschoven naar de toekomstig aannemer, waarbij bewoners dus, onterecht worden ingezet als onderhandelsstrategie voor het waterschap, daar waar juist het idee was dat wij actief betrokken zouden zijn.	De te selecteren uitvoerend aannemer krijgt de verplichting om in lijn met het reeds doorlopen participatieproces, een zorgvuldig communicatie- en informatieproces voor de realisatiefase in te richten. Dit betekent dat u tijdens de uitvoeringsfase geïnformeerd wordt over de uit te voeren over de werkzaamheden. Daarnaast wordt het uitvoeringsontwerp met u afgestemd. In de algemene beantwoording zijn wij ingegaan op het gevolgde participatieproces.	Nee
Indiener verzoekt helderheid te verschaffen over de rechten die bewoners hebben ten aanzien van schade aan bomen, opstallen, gevels en andere goederen en hoe eventuele compensatie afgehandeld wordt.	Voor beantwoording verwijzen wij naar de algemene beantwoording over schade	Nee

Antwoord zienswijze #15

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener waardeert de inzet van het waterschap bij de dijkversterking en vraagt de volgende punten aan te passen:		
1. Werkstroken Indiener vraagt om onderzoeken en nader onderbouwen van de noodzaak van werkstroken in hun tuin. Daarnaast vraagt indiener dringend om maatwerk te leveren en daarmee zorgvuldig te beoordelen wat écht noodzakelijk is.	Tijdelijk ruimtebeslag: Voor het realiseren van de dijkversterking is tijdelijk ruimte nodig voor onder andere depots en transport. Daarom is in de plankaart ook ruimte gereserveerd voor werkbanen en depots. De breedte van de werkbanen is idealiter 10 meter zodat transport in 2 richtingen mogelijk is (paragraaf 5.2.1 Motivering en Overwegingen -Projectbesluit Grebbedijk. Deze werkbanen dienen obstakelvrij te zijn om als werkweg te kunnen fungeren. Daarom worden bomen binnen deze werkbanen gekapt. Langs de Stedelijke dijk zijn er dwangpunten waardoor minder ruimte beschikbaar is. Daarom zijn hier geen werkbanen binnendijks opgenomen. Dit is ook het geval bij de Havenstraat/ Niemeijerstraat. Daarom is hier een werkstrook van 2 meter opgenomen. Dit is de minimaal benodigde werkruimte. De breedte van 5 meter die in de ontwerpkaart stond is, conform afspraken uit het participatieproces, aangepast naar 2 meter. De houtopstandentoets en het besluit van de gemeente Wageningen zijn hierop aangepast. Langs de stadsgracht wordt een zandscheg uit de dijk gegraven en wordt het talud aangepast. Voor de uitvoering is werkruimte nodig. Het tijdelijk ruimtebeslag voorziet in die werkruimte. Binnen dit ruimtebeslag is kap van bomen noodzakelijk. Op de plek van de witte sluis zijn werkzaamheden nodig vanwege leidingen. Daarom is hier het tijdelijk ruimtebeslag groter. Voor de (graaf)werkzaamheden zal het terrein obstakelvrij moeten en zijn is de kap van de bomen noodzakelijk.	Nee
2. Afspraken Indiener vraag om vooraf actief betrokken te worden bij zakelijke afspraken met betrekking tot werkzaamheden die hun eigendommen raken. Indien uit onderzoek en onderbouwing blijkt dat er toch	In de realisatiefase zullen grondeigenaren betrokken worden bij de werkzaamheden die eigendommen raken. Het waterschap vraagt op dit moment alleen vergunning aan voor het kappen van bomen op openbare percelen. Houtopstanden op private/particuliere terreinen zijn geen deel van de huidige vergunningaanvraag. Waar	Nee

werkruimte op onze tuin noodzakelijk is, vindt indiener dat afspraken over de herplant van een eventueel te kappen boom en ook het verwijderen van de fietsenstalling, gemaakt moeten worden.	dit is opgenomen wordt het besluit van de gemeente Wageningen aangepast. Het is nog onzeker of ook kap op particuliere terreinen nodig is. Dat blijkt pas bij het maken van het (gedetailleerde) uitvoeringsontwerp.	
3. Trappetje en hek In de huidige situatie is de tuin voor aan de achterzijde ontsloten via een gezamenlijk trappetje voor de Niemeijerstraat woningen. Ongewenst bezoek door derden wordt bemoeilijkt door het hek en de poortjes bovenop de dijk. Dit bevordert onze leefbaarheid en veiligheid. Indiener vraagt om te borgen dat dit behouden blijft door het trappetje en het hek bovenaan de dijk terug te plaatsen.	De objecten zoals trappen en hekken zullen tijdens de uitvoering van de dijk verwijderd worden. De trappen worden na de dijkversterking teruggeplaatst. Dit is niet op dezelfde plaats als waar deze trappen nu gesitueerd zijn. De hekken worden na de dijkversterking niet teruggeplaatst omdat de nieuwe dijkbekleding intensief onderhouden moet worden om de gewenste sterkte en kwaliteit te behalen. De beheerder zal dit onderhoud zelf uitvoeren. Vijf jaar na de dijkversterking wordt opnieuw door de beheerder in samenspraak met omwonend bekeken of de hekken teruggeplaatst moeten worden.	Nee
4. Ecologische waarde van het dijktaalud. Indiener haalt een paar onderzoeken aan over flora op dijken en vraagt bij de leeflaag van de dijk rekening te houden met een bloemrijke vegetatie en streekeigen mengsels van kruiden in te zaaien in het talud.	Mengels dijkbekleding: Het waterschap streeft naar bloemrijke dijken en behoudt van de biodiversiteit. De huidige dijk is rijk aan biodiversiteit en dit zal zoveel mogelijk gehouden worden. In de uitvoering wordt opgenomen dat de huidige toplaag van de dijk gefreesd wordt, tijdelijk in depot gaat en direct na de werkzaamheden weer teruggebracht wordt op de dijk juist om deze biodiversiteit te behouden. Voor een snel herstel zal het dijktaalud ingezaaid worden met een door de beheerder voorgeschreven gras- en kruidenmengsel.	Nee
5. Wandelpad Tenslotte vraagt indiener een wandelpad buitendijks, langs de voet van de dijk tussen Grebbeberg en Haven te handhaven of te realiseren. Wandelen over de dijk is momenteel erg onveilig. Een 'struinp pad' onderlangs geeft bovendien de mogelijkheid om de natuur te ervaren.	Daar waar mogelijk en toegestaan wordt langs de dijk tussen haven en Grebbeberg een struinp ad aangelegd. Op het deel langs de Blauwe kamer loopt een klompenpad. Deze zal ook na de dijkversterking blijven bestaan.	Nee

Antwoord zienswijze #16

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener is zeer verbaasd dat vooraf geen zorgvuldige afstemming heeft plaatsgevonden, met name over de besluiten die direct effect hebben op grond van indiener. Daarom vraagt indiener:		
Vooraf te informeren en actief te betrekken bij de werkzaamheden die eventueel eigendom raken. Dit om hinder en schade aan eigendommen te voorkomen.	Participatie is vanaf de verkenningsfase van het project breed opgezet met een intensief omgevingsproces. In de realisatiefase zal deze lijn voortgezet worden en worden direct betrokkenen actief geïnformeerd over de werkzaamheden. De aannemer zal dit samen met het projectteam doen.	Nee
Vooraf, dus voor de aanbesteding, zakelijke afspraken te maken over mogelijke (in)directe schade aan en effecten op grond en eigendommen	Wanneer eigendommen geraakt zullen worden door de werkzaamheden, dan worden daar vooraf zakelijke afspraken over gemaakt. Dit zal plaatsvinden in de realisatiefase, zodra er een aannemer is en duidelijk is hoe de werkzaamheden uitgevoerd worden en in hoeverre het eigendom raakt. De te selecteren aannemer krijgt de verplichting om in lijn met het hierboven beschreven participatieproces, een zorgvuldig communicatie- en informatieproces voor de realisatiefase in te richten. Dit betekent dat omwonenden tijdens de uitvoeringsfase geïnformeerd wordt over de uit te voeren over de werkzaamheden.	Nee
Grond niet te gebruiken als gebruiksruimte.	Voor het realiseren van de dijkversterking is tijdelijk ruimte nodig voor onder andere depots en transport. Daarom is in de plankaart ook ruimte gereserveerd voor werkbanen en depots. De breedte van de werkbanen is idealiter 10 meter zodat transport in 2 richtingen mogelijk is (paragraaf 5.2.1 Motivering en Overwegingen - Projectbesluit Grebbedijk. Deze werkbanen dienen obstakelvrij te zijn om als werkweg te kunnen fungeren. Daarom worden bomen binnen deze werkbanen gekapt. Langs de Stedelijke dijk zijn er dwangpunten waardoor minder ruimte beschikbaar is. Daarom zijn hier geen werkbanen binnendijks opgenomen. Dit is ook het geval bij	Nee

	de Havenstraat/ Niemeijerstraat. Daarom is hier een werkstrook van 2 meter opgenomen. Dit is de minimaal benodigde werkruimte. De breedte van 5 meter die in de ontwerp-kaart stond is, conform afspraken uit het participatieproces, aangepast naar 2 meter. De aannemer zal vooraf aangeven welke werkruimte hij op welk moment nodig heeft.	
Om aan de voet van de dijk de goedwerkende drain (die afwatert op de gracht) ongemoeid te laten, dan wel te herstellen, zodat er geen onnodige wateroverlast ontstaat.	De drain in de teen van de dijk zal bij de werkzaamheden geraakt worden. Zoals in het projectbesluit opgenomen, zal er een afwateringsconstructie ingepast worden onder het pad in de binnenteen. (pagina 35 Motivering en overwegingen projectbesluit).	Nee
In en langs het bewuste traject geen bomen te kappen ten behoeve van het creëren van gebruiksruimte. Deze bomen dienen als behuizing en bescherming van tal van dieren. Ook zijn de bomen van grote landschappelijke waarde. Bovendien zou het kappen van de bomen een ernstige aantasting zijn van de leefomgeving en dus van woongenot van indier. Indiener geeft aan dat buitendijks ook ruimte gecreëerd kan worden zoals in jaren negentig.	De onderbouwing van het kappen van bomen staat uitgebreid beschreven in het algemene deel van deze reactienota.	Nee
Het 'achterom-pad' in stand te houden, zodat de mogelijkheid blijft bestaan om met kliko's, fietsen, tuinafval en dergelijke de straat aan de voorkant te bereiken.	Dijktrappen worden teruggeplaatst zodat het achterom pad in stand blijft (pagina 184 Motivering en overwegingen projectbesluit). Hinder tijdens de uitvoering is niet te voorkomen. Wij zullen bij het selecteren van de uitvoerend aannemer onder andere letten op de haar aanpak om hinder te beperken. Het is goed mogelijk dat uw achterpad ondanks inspanningen om dat te voorkomen, tijdelijk niet te gebruiken is. De aannemer stemt dat u af aan de hand van haar uitvoeringsplanning.	Nee
Trap en hek op de dijk in oorspronkelijke staat terug te brengen zodat de veiligheid en leefbaarheid achter de woning gewaarborgd blijft.	De objecten zoals trappen en hekken zullen tijdens de uitvoering van de dijk verwijderd worden. De trappen worden na de dijkversterking teruggeplaatst. Dit is niet op dezelfde plaats als waar deze trappen nu gesitueerd zijn. De hekken worden na de dijkversterking niet teruggeplaatst	Nee

	omdat de nieuwe dijkbekleding intensief onderhouden moet worden om de gewenste sterkte en kwaliteit te behalen. De beheerder zal dit onderhoud zelf uitvoeren. Vijf jaar na de dijkversterking wordt opnieuw door de beheerder in samenspraak met omwonend bekeken of de hekken teruggeplaatst moeten worden.	
--	--	--

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
1. Indiener weet dat de Provincie Gelderland bevoegd gezag is. Graag verneemt indiener welke overheid de onteigeningsprocedure voert van deze in de gemeente Rhenen (prov. Utrecht) gelegen gronden als geen overeenstemming bereikt wordt.	Het waterschap Vallei en Veluwe is zelf bevoegd en verantwoordelijk voor het uitvoeren van de wettelijke onteigeningsprocedure. In artikel 5.45, vierde lid, onderdeel a, van de Omgevingswet heeft het college van gedeputeerde staten van de provincie Gelderland tot taak om op te treden als coördinerend bestuursorgaan, omdat het dagelijks bestuur van het waterschap Vallei en Veluwe bevoegd is om het projectbesluit voor de versterking van de Grebbedijk vast te stellen. De taak van de provincie heeft betrekking op coördinatie van het projectbesluit benodigde besluiten.	Nee
2. Indiener vindt de topografische ondergrond die gebruikt is voor het kaartmateriaal onduidelijk zodat de kaarten onvoldoende rechtszekerheid bieden, om een precies beeld te vormen van omvang en impact van het te maken werk op de betrokken particuliere percelen. Het waterschap heeft geholpen met het raadplegen van de tekeningen en beter kaartmateriaal nageleverd. Maar dat dit nodig was, zorgt voor vraagtekens over de kenbaarheid van een en ander.	De kaart in het onderdeel Regels op de kaart bestaat uit verschillende kaartlagen, zoals informatielagen en achtergrondlagen. Het waterschap kan als overheidsorganisatie geen eigen kaart of kaartlagen toevoegen aan het Omgevingsloket en heeft dan ook geen rechtstreekse invloed op de kwaliteit van de topografische ondergrond van het gebruikte kaartmateriaal. De topografische achtergrondkaarten zijn gebaseerd op de Basisregistratie Topografie (BRT). Het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO) zorgt ervoor dat de verschillende kaarten en datasets te zien zijn. De bronhouders van deze gegevens, zoals het Kadaster, blijven verantwoordelijk voor de kwaliteit daarvan.	Nee
3. De omvang van het gehele plandocument beslaat duizenden pagina's. Ook dit doet afbreuk aan de rechtszekerheid. Dat het waterschap een deel van de plandocumenten wel op de projectpagina, maar niet op www.regelsopdekaart.nl heeft geplaatst (onvolledige publicatie van het plan) lijkt een slechte poging om de papierberg nog enigszins behapbaar te maken. De participatie is breed ingestoken, maar loopt nu vast op de enorme omvang van de ter inzage gelegde plandocumenten.	De dijkversterking is een onderdeel van de bredere gebiedsontwikkeling Grebbedijk. De bestuurlijke procespartners zijn wettelijk verplicht om in de uitgevoerde milieu-effectrapportage en in de natuurtoetsen de gevolgen en effecten van de maatregelen integraal in beeld te brengen. Inherent hieraan is dat de plandocumenten onvermijdelijk een groot aantal pagina's kennen. Daarmee is het belang van een zorgvuldige kennisvergaring omtrent de relevante feiten en de af te wegen	Nee

Vooraf in vergelijking met andere waterschappen die ook dijken verzwaren.	belangen gediend. Wij delen dan ook niet de opvatting dat de omvang van de plandocumenten afbreuk doet aan de rechtszekerheid en/of dat het participatieproces daardoor vast zou lopen. De website van Regels op de kaart is sinds de datum van inwerkingtreding van de Omgevingswet (1 januari 2024) de vervanger van het vroegere Ruimtelijke plannen.nl. Op Regels op de kaart is de publicatie en de inhoud van het ontwerp projectbesluit voor de versterking van de Grebbedijk terug te vinden, alsmede een aanduiding van het werkgebied van het project. Naar de intentie van de wetgever is Regels op de kaart niet bedoeld als platform voor de publicatie en ontsluiting van alle plandocumenten voor het project Grebbedijk. In de uitvoeringsbesluiten die bij de Omgevingswet horen is vastgelegd welke omgevingsdocumenten wel en welke niet via het DSO voor het algemene publiek beschikbaar gesteld moeten worden.	
4.Op www.regelsopdekaart.nl mist indiener een disclaimer dat niet het volledige plan ter inzage is gelegd.	Alle relevante plandocumenten zijn en waren tijdens de periode van terinzagelegging raadpleegbaar via de projectwebsite www.grebbedijk.com en op de projectlocatie De Taats in Wageningen. De door indieners bedoeld disclaimer hoeft niet op de website van Regels op de kaart te worden geplaatst, omdat geen wettelijke verplichting is om alle plandocumenten van het project Grebbedijk via het DSO beschikbaar te stellen.	Nee
5.Indiener vraagt de dijkberm (behoudens het onderhoudspad) op de verwervingstekening aan te merken als "optioneel te verwerven of te bestendigen middels een zakelijk recht van opstal". Dat is in lijn met het beleid van Waterschap.	In het Eigendommenbeleid waterschap Vallei en Veluwe 2013 is (vrij vertaald) bepaald dat het waterschap een primaire waterkering in eigendom wil hebben. Voor het bepalen van de omvang van hetgeen in eigendom verworven dient te worden geldt bij woningen maatwerk, en daarbij wordt volgens het Eigendommenbeleid onder meer gelet op aspecten zoals veiligheid van de waterkering en praktische onderhoudbaarheid.. Met het oog op het uitvoeren van het periodiek onderhoud aan de waterkering moet de voortdurende beschikbaarheid van de berm verzekerd zijn. In het	Nee

	projectbesluit wordt opgemerkt, dat de versterkingsoplossing voor dit deel van de Grebbedijk bestaat uit een berm aan de binnenzijde van de waterkering die duidelijk herkenbaar is als onderdeel van de dijk (par. 5.4.2, pag. 38). Daarnaast is ook in het Kader ruimtelijke kwaliteit 2.0 aangegeven dat de nieuw aan te leggen berm in ruimtelijk opzicht onderdeel wordt van het dijklichaam en niet van het omringende landschap (par. 4.3, Ontwerpprincipes Scherpe grens (S3), pag. 76). Daarom is het vereist dat het waterschap ook dit bij de waterkering behorende deel in eigendom verwert teneinde daarover volledige zeggenschap te kunnen uitoefenen. Het vestigen van een opstalrecht is voor dit doel geen geschikt alternatief, omdat het in casu om het waarborgen van het recht op volledige zeggenschap over een ongebouwde onroerende zaak (de dijkberm) gaat en niet om het recht om in, op of boven een <u>onroerende zaak</u> die <u>eigendom</u> is van een ander <u>rechtssubject</u>, gebouwen, werken of beplantingen (de zogenaamde <u>opstallen</u>) in eigendom te hebben. Wij zien dan ook geen aanleiding om de verwervingstekening conform de wens van belanghebbende te wijzigen.	
6. Het Waterschap Vallei en Veluwe heeft een maatwerkoplossing toegezegd. Maar bij de woning aan Grebbedijk aan te kopen/te onteigenen stroken zijn haaks op de dijk ingetekend, zodat deze geen recht doen aan de feitelijke situatie en bij toepassing een onlogische verkaveling opleveren voor zowel het waterschap als voor indiener. Indiener verzoekt de aankoopgrens zodanig aan te passen dat zij na dijkversterking eigenaar blijft van de huisterp plus 1 meter uit de nieuwe teen van de aan te bermen huisterp.	Het toegepaste maatwerk heeft geen betrekking op het karakter van het door het waterschap te verwerven recht, dat is sowieso eigendom, maar wel op de begrenzing van de te verwerven oppervlakte. Het "nader uit te werken" ziet niet toe op de begrenzing van de permanent benodigde oppervlakte, dat zal niet wijzigen, maar wel op de aard van de werkzaamheden die ter plaatse worden uitgevoerd binnen deze begrenzing. In het kader van de inpassingsopgave voor de dijkversterking zullen ter hoogte van de oprit werkzaamheden moeten worden uitgevoerd om de dijk weer op een logische manier te laten aansluiten op het perceel van belanghebbende. Op de kaart zijn de in eigendom te verwerven stroken haaks op de dijk ingetekend, omdat de woonterp ter	Nee

	plaatse een relatief hooggelegen perceel betreft. De door het waterschap in eigendom te verwerven oppervlakte is afgestemd op de bestaande hoogtelijnen. Om in de situatie na afronding van de dijkversterking een goede ontsluiting van het perceel van belanghebbende te kunnen garanderen zal als onderdeel van de inpassingsopgave voor de Grebbedijk een aanberming (ophoging) van de bestaande oprit moeten plaatsvinden. In de toekomstige eigendomsverhoudingen tussen het waterschap en betrokkene dient met deze aanberming rekening te worden gehouden. Wij zien dan ook geen aanleiding om de huidige aankoopgrens aan te passen.	
7. Indiener verzet zich tegen de zijns inziens te breed ingetekende werkstroken, nu zij onteigend kan worden of een gedoogbeschikking opgelegd kan krijgen over grondstukken waarbij de aannemer zelfstandig kan bepalen of - en in welke mate die nodig zijn. De aannemer is immers geen contractpartij van cliënte of bevoegd gezag. Voor de woning voorziet het plan in het aanbrengen van kwelscherm. Dijktechnisch kan dit op iedere lijn, tussen de as van de weg en de binnenkruinlijn. Het precieze ruimtebeslag hangt dus af van de plaats die de aannemer kiest en welke technische oplossing hij kiest (damwand, staal of kunststof, een bentonietscherm, etc.). Naar het oordeel van cliënte kan de voortuin bij de woning prima ontzien worden als een oplossing met weinig ruimtebeslag wordt gekozen en de oplossing iets verder van de binnenkruinlijn in het dijklichaam aangebracht wordt. Wij verzoeken het waterschap op voorhand een keuze te maken voor de maken kweloplossing en daarbij de voortuin van cliënte te ontzien. D.w.z.: de werkstrook voor de woning uit het plan te verwijderen. Omdat het waterschap zelf geen keuze maakt voor de toe te passen oplossing en die aan de aannemer overlaat, laat zij de mogelijkheid open	De tijdelijk benodigde werkstroken zijn ingetekend om de aannemer de noodzakelijke ruimte te geven voor de oplossing die de aannemer kiest. het gaat in ieder geval om de tijdelijke werkstroken voor- en achter van de woning. In het projectbesluit moet een breedte voor de te gebruiken werkstroken worden vermeld. Het enkele feit, dat het waterschap voor dit doel een gedoogplicht kan opleggen, indien en voor zover geen minnelijke overeenstemming wordt bereikt over het tijdelijk gebruik van werkstroken, betekent niet dat de in het besluit opgenomen werkstroken aangepast moeten worden, laat staan : geschrapt kunnen worden. Waterschap en aannemer zijn beide bereid om de werkstroken op de voor belanghebbende minst belastende wijze te gebruiken. Het voorkomen dan wel beperken van schade en overlast is daarbij het uitgangspunt. De precieze locatie en wijze van uitvoering van de pipingmaatregel hoort naar zijn aard niet thuis in het projectbesluit maar in het uitvoeringsontwerp voor de dijkversterking. In verband daarmee is er geen reden om de werkstrook voor de woning van betrokkene op voorhand te laten vervallen.	Nee

dat de aannemer de goedkoopste oplossing kiest die de meeste trillingen en het grootste ruimtebeslag geeft. De schade en overlast zijn immers geen kostenpost van de aannemer. De belangen van cliënte zijn op deze wijze niet voldoende geborgd.		
8. De tijdelijke werkstrook achter de woning leidt tot een schuine doorsnijding van een oude boomgaard, terwijl deze uitsluitend benodigd is als rijstrook tijdens het werk. Betere oplossingen zijn hier denkbaar, maar die zullen wel gevonden moeten worden voor de beroepstermijn tegen het Omgevingsplan verstreken is.	Het gebruik als rijstrook van de tijdelijke werkstrook achter de woning leidt niet tot een onevenredige aantasting van de boomgaard. Bij sommige woningen langs de Grebbedijk valt vanwege de beperkt beschikbare fysieke ruimte evenmin te ontkomen aan het sluiten van een compromis. het waterschap staat open voor een alternatief voorstel van belanghebbende, waarbij gekeken moet worden of dit past binnen het in het projectbesluit vastgelegde tijdelijke ruimtebeslag.	Nee
9. In het plan ontbreken de maaipritten aan weerszijden van de terp (en elders). Het plan geeft daardoor geen waarheidsgetrouw beeld van het werk dat gemaakt moet worden.	In het projectbesluit voor de dijkversterking zijn alle officiële op- en afritten van particuliere woningen en bedrijven langs de Grebbedijk vermeld, zoals ze staan op de kaarten van de landelijke gegevensverzameling Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG). In het ontwerp is rekening gehouden met opritten om het dijktafval te kunnen maaien. In het uitvoeringsontwerp zal dit nader gedetailleerd worden binnen het definitieve ruimtebeslag.	Nee
10. De "zoekgebieden", zijn onduidelijk. Kunnen hier maatregelen afgedwongen worden, of zijn deze zoekgebieden opgenomen vanwege de vooronderzoeken. "Zoekgebieden" betekent onvoldoende mate van uitwerking van het plan. Dit leidt tot meer onzekerheden.	Binnen het ruimtebeslag van de dijkversterking worden twee tijdelijke, centrale depots ingericht voor opslag van grond (zie afbeelding 5.5 projectbesluit, pag. 51). Voor het binnendijkse depot of depots (afhankelijk van beschikbare percelen) wordt een gebied van circa 6 ha gezocht binnen de aangegeven zoekgebieden. Deze werkwijze is gekozen omdat zich langs de Grebbedijk weliswaar meerdere percelen bevinden die geschikt zijn voor het inrichten van een tijdelijk gronddepot, maar tegelijkertijd wil je ook zoveel mogelijk rechtszekerheid bieden. Er is een groter zoekgebied gekozen zodat we in overleg met eigenaren een nadere afweging kunnen maken, dan wel overeenstemming kunnen bereiken binnen het zoekgebied.	Nee

	Op het tijdstip van opstellen van het ontwerp-projectbesluit waren nog geen definitieve overeenkomsten afgesloten. Vandaar dat de zoekgebieden voor depotruimte in het ontwerpbesluit gehandhaafd zijn. De zoekgebieden zijn inmiddels verkleind in het projectbesluit.	
11. Inzake: bijlage-9.15-a3l_zoekgebied-depots-binnendijks-en-toplaagdepots.pdf: Indiener verzoekt om eigendommen uit de zoekgebieden voor Toplaagdepots te halen. In vooroverleg is het waterschap afdoende uitgelegd en duidelijk geworden dat schade door trillingen aan de woning aan de Grebbedijk niet ondenkbaar is en bij eerdere dijkverzwaring ook is opgetreden. Het past dan op voorhand niet om gronddepots nabij de woning aan te brengen.	Bij het plaatsen van damwanden is het uitgangspunt om de kans op het ontstaan van schade aan nabij gelegen objecten van derden zo klein mogelijk te houden. Bij het trillen van de damwand kan desnoods overgegaan worden op een trillingsarme uitvoeringswijze door de slagkracht en/of de frequentie van het trilblok aan te passen dan wel de damwand, indien mogelijk, te drukken in plaats van te trillen. Niettemin is enig risico op optreden van schade door trillingen aan woningen in principe ook in andere gevallen aanwezig. Ons is niet bekend dat de woning aan de Grebbedijk hiervoor beduidend gevoeliger is dan andere bebouwing langs de dijk. Bovendien is ter plaatse sprake van een woonbestemming, niet van een specifieke bedrijfsvoering of een afwijkend gebruik van het perceel dat zich naar zijn aard tegen de inrichting van een tijdelijk gronddepot verzet. Enkel op grond van de vrees voor het zich manifesteren van schade zien wij dan ook geen aanleiding om aan de wens van betrokkene om de eigendommen uit de zoekgebieden voor Toplaagdepots tegemoet te komen.	Nee
12. Inzake: bijlage-8.1-trillingsanalyse-grebbedijk.pdf In dit rapport ontbreekt het pand aan de Grebbedijk. Is de veronderstelling juist dat hier geen damwandplaten gebruikt worden? Is het pand vergeten? Of is op voorhand de inschatting gemaakt dat het gebruik van damwandplaten geen effect zou hebben op deze woonterp? Indiener vraagt om het pand aan de Grebbedijk ook mee te nemen in dit onderzoek. Temeer nu de woning over een souterrain beschikt en de kunstmatige terp een groot contactvlak met dijklichaam kent. De bouwtekeningen van de woning zijn in	Het perceel van indiener is gelegen in het deeltraject Landelijke dijk en dijk door het Hoornwerk van de versterkingsopgave voor de Grebbedijk. Het principe-profiel voor de dijkversterking bestaat in dit dijktraject uit een berm aan de binnenzijde van de waterkering die duidelijk herkenbaar is als onderdeel van de dijk. De dijk zal dus versterkt worden door middel van het realiseren van een grondoplossing . In Tabel 4.6 op pag. 42 van het projectbesluit wordt e.e.a. als volgt verwoord: <i>"Hier komt een grondoplossing met pipingscherm (kwelscherm).</i>	Nee

vooroverleg aan het waterschap overgelegd.	<i>De binnendijkse woning staat op verhoogde grond. De overhoogte is voldoende, zodat er geen maatregelen bij de woning nodig zijn. Daarmee voldoet het principe van de reguliere grondoplossing. Het binnendijks talud is niet nodig, omdat het grondlichaam naadloos in het hogere achterland overgaat. De nieuwe bermen aan weerszijden van de woning sluiten koud (niet vloeiend) aan op de verhoging."</i> E.e.a. betekent dat ter hoogte van het perceel geen damwandprofiel wordt aangebracht. Om die reden is er geen aanleiding om de woning mee te nemen als potentieel kwetsbaar object in het rapport trillingsanalyse Grebbedijk.	
---	--	--

Antwoord zienswijze #18

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener voert momenteel gesprekken met de gemeente Wageningen om te komen tot herontwikkeling van de bouwlocatie aan de Grebbedijk. Indiener is van mening dat de dijkverbeteringsplannen uitdrukkelijk conflicteren met de voorgestane herontwikkeling van het perceel.	Voorheen had het bestaande pand op het perceel de status van Rijksmonument. Het voormalige monument is afgebroken en in 2019 uit het rijksmonumenten-register gehaald. Het perceel heeft thans de bestemming groen, er is geen woonbestemming aanwezig. Om die reden is het perceel in het ontwerp-projectbesluit niet als een maatwerklocatie aangemerkt. In de huidige situatie is voldoende fysieke ruimte aanwezig om op basis van een grondoplossing het principe-profiel voor de dijk te realiseren. In het ontwerp is geen rekening gehouden met voorgenomen herontwikkelingsplannen, gesprekken of plannen. Zolang er geen besluiten aan ten grondslag liggen kan daar geen rekening mee gehouden worden.	Nee

Antwoord zienswijze #19

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
	Zie voor beantwoording zienswijze #8	

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
1.Indiener wil vooraf afspraken maken over mogelijke schade en overlast. Voor de woning moet vooraf nulmetingen (inclusief x-y-z-metingen) worden gedaan zodat achteraf eventuele schade door bijvoorbeeld trillingen of verzakking kan worden vastgesteld én voor eventuele toename van wateroverlast, bijvoorbeeld van kwelwater. dat geldt ook voor de tuin. Indiener vraagt om in de besluitvorming te borgen dat hiervoor vooraf een bindend protocol wordt opgesteld waarin deze voorbereidende nulmetingen en achteraf - in het geval van mogelijke schade - de wijze van taxatie én soepele afhandeling door het Waterschap voor ons eigendom wordt geborgd.	Om eventuele schade snel en goed op te kunnen lossen worden nul metingen gedaan waarvan betrokkenen de resultaten ontvangt. Na de dijkversterking wordt eventuele schade veroorzaakt door de dijkversterking in uw tuin (of andere eigendommen) hersteld. Op dit moment stelt het waterschap een protocol op voor de melding en afwikkeling van eventuele schade die als gevolg van de uitvoering van de dijkversterking mocht ontstaan. Dit protocol zal gelijktijdig met het definitieve projectbesluit ter vaststelling aan het college van dijkgraaf en heemraden worden aangeboden. Na vaststelling zal waterschap over de werkwijze, neergelegd in het protocol, nader informeren.	Nee
2.Geen tijdelijke gebruiksruimte in de tuin van indiener. In het projectbesluit is een werkstrook met tijdelijk ruimtebeslag opgenomen die dwars door tuin loopt over tuinschuur met fietsenstalling, plantenkas, grote bomen, plantenborders, hekken en een betonnen schutting. Indiener maakt zich grote zorgen over de schade en overlast die hierdoor wordt veroorzaakt. Indiener vraagt om vooraf alles in het werk stelt om gebruik van het eigendom te voorkomen en schade of overlast te beperken. Tijdens de inloopavond is verteld dat het hoogstwaarschijnlijk heel goed mogelijk is om de werkzaamheden volledig vanaf overheidsgronden uit te voeren. Daarom vraagt indiener om in uw besluit de werkstroken met tijdelijk ruimtebeslag op onze private grond te schrappen en te beperken tot overheidsgronden. Het Waterschap kan in de aanbesteding als eis stellen dat private gronden niet kunnen worden benut. Als de werkstrook toch nodig is vragen wij om maatwerk voor onze tuin aan de Havenstraat . Dit	Voor het realiseren van de dijkversterking is tijdelijk ruimte nodig voor onder andere depots en transport. Daarom is in de plankaart ook ruimte gereserveerd voor werkbanen en depots. De breedte van de werkbanen is idealiter 10 meter zodat transport in 2 richtingen mogelijk is (paragraaf 5.2.1 Motivering en Overwegingen Ontwerp-Projectbesluit Grebbedijk. Deze werkbanen dienen obstakelvrij te zijn om als werkweg te kunnen fungeren. Daarom worden bomen binnen deze werkbanen gekapt. Langs de Stedelijke dijk zijn er dwangpunten waardoor minder ruimte beschikbaar is. Daarom zijn hier geen werkbanen binnendijks opgenomen. Dit is ook het geval bij de Havenstraat/Niemeijerstraat. Daarom is hier een werkstrook van 2 meter opgenomen. Dit is de minimaal benodigde werkruimte. De breedte van 5 meter die in de ontwerpkaart stond is, conform afspraken uit het participatieproces, aangepast naar 2 meter. De houtopstandentoets en het besluit van de gemeente Wageningen zijn hierop aangepast. Langs de stadsgracht wordt een zandscheg uit de dijk gegraven en wordt het talud aangepast. Voor de uitvoering is werkruimte nodig. Het tijdelijk ruimtebeslag voorziet in	Nee

projectbesluit gaat uit van de maximaal benodigde ruimte in de worst-case situatie en geeft eigenaren veel te weinig zekerheid en doet hiermee geen recht aan de waarde van onze eigenschappen. Indiener vraagt om een specifieke onderbouwing voor het gebruik van onze tuin én om met een onderzoek naar mogelijke alternatieven te beoordelen wat écht noodzakelijk is.	die werkruimte. Binnen dit ruimtebeslag is kap van bomen noodzakelijk. Ter plaatse van de witte sluis zijn werkzaamheden nodig vanwege kruisende leidingen. Daarom is hier het tijdelijk ruimtebeslag groter. Voor de (graaf)werkzaamheden zal het terrein obstakelvrij moeten en zijn is de kap van de bomen noodzakelijk,	
3. Kapvergunning voor bomen in de tuin van indiener intrekken Volgens de aanvraag beperkt de kapvergunning zich tot "de bomen die geraakt worden door het dijkontwerp en staan op grond van het waterschap en de bomen die staan op eigendom van de gemeente Wageningen". Maar nu blijkt dat een kapvergunning is aangevraagd voor nr 402 en 403 dat particulier eigendom is. Indiener vraagt dit te corrigeren. Voor de bomen van particulier eigendom wil indiener vooraf (dus voordat een kapvergunning wordt aangevraagd) een zakelijke afspraak maken.	Het waterschap vraagt alleen vergunning aan voor het kappen van bomen op openbare percelen. Boom 402 en boom 403 bevinden zich in het tijdelijk ruimtebeslag op particuliere grond, Daarom zijn deze uit de vergunningaanvraag gehaald. Houtopstanden op private/particuliere terreinen zijn geen deel van de vergunningaanvraag. Waar dit is opgenomen wordt het besluit van de gemeente Wageningen aangepast. Het is nog onzeker of ook kap op particuliere terreinen nodig is. Dat blijkt pas bij het maken van het (gedetailleerde) uitvoeringsontwerp.	Ja, de aanvraag kappen houtopstanden is aangepast
4. Behoud bereikbaarheid, veiligheid en leefbaarheid (trappetjes en dijkhek) In de huidige situatie is de tuin aan de achterzijde ontsloten een trappetjes en ongewenst bezoek door derden wordt met succes bemoeilijkt door het hek bovenop de dijk. Dit bevordert de leefbaarheid en veiligheid. Indiener vraagt om te borgen dat dit behouden blijft door de trappetjes en het hek bovenaan de dijk terug te plaatsen.	De objecten zoals trappen en hekken zullen tijdens de uitvoering van de dijk verwijderd worden. De trappen worden na de voltooiing van de werkzaamheden aan de dijk teruggeplaatst. Dit is niet op dezelfde plaats als waar deze trappen nu geplaatst zijn. De hekken worden na de afronding van de dijkversterking niet teruggeplaatst, omdat de nieuwe dijkbekleding intensief onderhouden moet worden om de gewenste sterkte en kwaliteit te behalen. De beheerder zal dit onderhoud zelf uitvoeren. Vijf jaar na de dijkversterking wordt opnieuw door de beheerder in samenspraak met omwonend bekeken of de hekken teruggeplaatst kunnen of moeten worden.	Nee
5. Communicatie over werkzaamheden en werktijden nabij de woning Door geluidsoverlast van werkzaamheden nabij de woning zal het vaak niet mogelijk zijn thuis te werken. Daarom vraagt indiener om ons tijdig en actief te informeren over de geplande werkzaamheden en werktijden nabij de woning .	De te selecteren uitvoerend aannemer krijgt de verplichting om in lijn met het hierboven beschreven participatieproces, een zorgvuldig communicatie- en informatieproces voor de realisatiefase in te richten. Dit betekent dat u tijdens de uitvoeringsfase geïnformeerd wordt over de uit te voeren over de werkzaamheden. Daarnaast wordt het uitvoeringsontwerp met u afgestemd.	Nee

Antwoord zienswijze #21

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener geeft aan dat er geen zwemplas is in Wageningen en vraagt of dit kan worden toegevoegd.	Het projectbesluit dijkversterking Grebbedijk maakt maatregelen voor dijkversterking gericht op de waterveiligheid mogelijk. Ambities als realisatie van een zwemplas zijn geen onderdeel hiervan en kunnen hier niet aan toegevoegd worden. De wens voor een zwemplas is tijdens de Verkenningsfase wel één van de ambities geweest van de gebiedsontwikkeling Grebbedijk. Deze ambitie om een zwemplas in de uiterwaarden te realiseren bleek niet haalbaar. Daarom is na een bestuurlijk besluit in 2022 de waterplas geen onderdeel meer van de gebiedsontwikkeling Grebbedijk.	Nee

Antwoord zienswijze #22

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
	Zie voor beantwoording zienswijze #7	

Antwoord zienswijze #23

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener maakt zijn ongenoegen kenbaar over de kap van 84 bomen op de stedelijke dijk aangezien dit het aanzicht van de stad vanaf de dijk grondig verandert, en vraagt om de volgende redenen nog eens kritisch naar de voorgenomen bomenkap te kijken:		
1.Het bestaande stadsgezicht verandert naar kaal en minder aangenaam	Onderdeel van het opstellen van het ontwerp is ook het opstellen van een Ruimtelijk Kwaliteitskader en een landschapsplan voor de gebiedsontwikkeling en dijkversterking. In het milieueffectrapport zijn ook de ruimtelijke effecten getoetst. Deze rapporten zijn als bijlagen opgenomen bij het projectbesluit.	Nee
2.Bomen geven koelte op warme dagen	Vanuit het belang van waterveiligheid is het nodig de dijk te versterken en hiervoor bomen te kappen.	Nee
3.Het is kwalijk dat de tuin van het Droomhuis boomloos wordt	Er worden met de huidige aanvraag voor het kappen van bomen geen bomen van particulieren meegenomen. De plannen zijn hier deels op aangepast.	Ja
4.Van de bomen die gekapt moeten worden staan veel in tijdelijk ruimtebeslag. Dit zou anders kunnen door een constructie buitendijks.	In het ontwerp is getracht zoveel mogelijk bomen te sparen. Hiervoor zijn onder andere constructies (binnendijks) nodig.	Nee
5.Een pipingscherm zou vanaf het wegdek bovenop de dijk geplaatst kunnen worden zodat er binnendijks geen strook nodig is	Voor het realiseren van de dijkversterking is tijdelijk ruimte nodig voor onder andere depots en transport. Daarom is in de plankaart ook ruimte gereserveerd voor werkbanen en depots. De breedte van de werkbanen is idealiter 10 meter zodat transport in 2 richtingen mogelijk is (paragraaf 5.2.1 Motivering en Overwegingen Ontwerp-Projectbesluit Grebbedijk. Deze werkbanen dienen obstakelvrij te zijn om als werkweg te kunnen fungeren. Daarom worden bomen binnen deze werkbanen gekapt. Langs de Stedelijke dijk zijn er dwangpunten waardoor minder ruimte beschikbaar is. Daarom zijn hier geen werkbanen binnendijks opgenomen. Dit is ook het geval bij de Havenstraat/Niemeijerstraat. Daarom	Nee

	is hier een werkstrook van 2 meter opgenomen. Dit is de minimaal benodigde werkruimte. De breedte van 5 meter die in de ontwerp-kaart stond is, conform afspraken uit het participatieproces, aangepast naar 2 meter. De houtopstandentoets en het besluit van de gemeente Wageningen zijn hierop aangepast. Langs de stadsgracht wordt een zandscheg uit de dijk gegraven en wordt het talud aangepast. Voor de uitvoering is werkruimte nodig. Het tijdelijk ruimtebeslag voorziet in die werkruimte. Binnen dit ruimtebeslag is kap van bomen noodzakelijk. Ter plaatse van de witte sluis zijn werkzaamheden nodig vanwege kruisende leidingen. Daarom is hier het tijdelijk ruimtebeslag groter. Voor de (graaf)werkzaamheden zal het terrein obstakelvrij moeten en zijn is de kap van de bomen noodzakelijk,.	
6.In de bomen zitten waarschijnlijk vogels en andere dieren; is dit in kaart gebracht?	Er is onderzoek gedaan naar de aanwezige soorten in het plangebied. De resultaten hiervan staan beschreven in de Soortentoets en de werkzaamheden zijn getoetst hierop.	Nee

Antwoord zienswijze #24

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indieners zijn direct aanwonenden met eigendommen binnen de projectgrens en vragen het besluit aan te passen op de volgende punten:	.	
1. Zorgvuldige betrokkenheid van aanwonenden in het omgevingsproces	Wij betreuren uw standpunt ten aanzien van het participatieproces. Wij verwijzen hiervoor ook naar de algemene beantwoording op het thema participatie. Voor de realisatiefase zal met de aannemer een zorgvuldig participatie en communicatie proces vervolgd worden. De nog te selecteren aannemer krijgt de verplichting om in lijn met het doorlopen participatieproces, een zorgvuldig communicatie- en informatieproces voor de realisatiefase in te richten. Dit betekent dat aanwonenden tijdig en actief tijdens de uitvoeringsfase geïnformeerd wordt over de uit te voeren werkzaamheden.	Nee
2. Zakelijke afspraken te maken met aanwonenden voor de aanbesteding over de werkzaamheden die eigendommen raken. Indieners willen meebeslissen in wensen en eisen voor de aanbesteding door dit in het besluit te borgen.	Er zullen, in de realisatiefase, zakelijke afspraken gemaakt worden voor werkzaamheden op eigendommen van indieners. In het Projectbesluit (Motivering en overwegingen, paragraaf 5.5) is beschreven hoe schade en hinder zoveel mogelijk wordt voorkomen en hoe monitoring wordt ingericht. De nog te contracteren aannemer dient zich hieraan te houden. Besluitvorming over het aanbestedingsdossier ligt bij het waterschap als opdrachtgever. Wij verwijzen daarbij ook naar de algemene beantwoording waar is toegelicht hoe het waterschap handelt wanneer door of tijdens de werkzaamheden schade wordt geconstateerd en naar het schadeprotocol dat is opgesteld.	Nee
3. Geen tijdelijke gebruiksruimte in tuinen	Voor het realiseren van de dijkversterking is tijdelijk ruimte nodig om het werk uit te kunnen voeren. Langs de Stedelijke dijk zijn er dwangpunten waardoor minder ruimte beschikbaar is. Daarom zijn hier geen werkbanen binnendijks	Nee, niet volledig schrappen , werkruimte wel verkleind

	opgenomen. Dit is ook het geval bij de Havenstraat/Niemeijerstraat. Daarom is hier een werkstrook van 2meter opgenomen, dit is de minimale benodigde breedte om het werk uit te kunnen voeren. De breedte van 5meter die in de ontwerp-kaart stond is, conform afspraken uit het participatieproces, aangepast naar 2meter. Het nader detailleren van de wijze van uitvoering volgt in de realisatiefase. Het volledig schrappen van deze tijdelijke werkruimte kan niet aan tegemoet gekomen worden.	
4. Geen bomen kappen in tuinen, bomen uit kapvergunning halen	Het waterschap vraagt alleen vergunning aan voor het kappen van bomen op openbare percelen. Houtopstanden op private/ particuliere terreinen zijn geen deel van de vergunningaanvraag. Waar dit toch als zodanig is opgenomen wordt de aanvraag bij de gemeente Wageningen aangepast. Het is nog onzeker of ook kap op particuliere eigendom nodig is. Dat blijkt pas bij het maken van het (gedetailleerde) uitvoerings-ontwerp. De kaarten van de houtopstandentoets zijn gecontroleerd en waar dit niet klopte aangepast. De bomen op uw eigendommen zijn uit de vergunningaanvraag gehaald. Wanneer op basis van het uitvoeringsplan in de realisatiefase blijkt dat bomen gekapt moeten worden, zal eerst afstemming met de eigenaar plaatsvinden voordat een kapvergunning wordt aangevraagd.	Ja, particuliere bomen uit vergunningaanvraag. Indien kappen nodig, eerst afstemming met eigenaar
5. Drainage en klei- ingraving in de uiterwaarde volledig intact te laten	De drainage en grindkoffer aan de binnenzijde van de dijk wordt tijdens de uitvoering geraakt maar opnieuw aangebracht en ingepast in de binnentoe. In het projectbesluit (Motivering en Overwegingen) staat dit op pag. 184 opgenomen. De klei-ingraving buitendijks blijft zitten. Voor de dijkversterking zal bovendien buitendijks meer klei aangebracht worden.	Nee
6. Trappen, hekken in oorspronkelijke staat terugbrengen	De objecten zoals trappen en hekken zullen tijdens de uitvoering van de dijk verwijderd worden. De trappen worden na de dijkversterking teruggeplaatst. De exacte locatie en het aantal wordt in de realisatiefase met de	Nee

	beheerder nader gedetailleerd. De hekken boven op de dijk worden na de dijkversterking niet teruggeplaatst omdat de nieuwe dijkbekleding intensief onderhouden moet worden om de gewenste sterkte en kwaliteit te behalen en het beheer van bovenaf zal plaatsvinden. De beheerder zal dit onderhoud zelf uitvoeren. Vijf jaar na de dijkversterking wordt opnieuw door de beheerder in samenspraak met omwonend bekijken of de hekken bovenaan teruggeplaatst moeten worden. In het projectbesluit (Motivering en overwegingen) staat terugplaatsen van dijktrappen opgenomen op pagina 184.	
7. Uitwerking van de aansluiting en inrichting Havenafweg integraal en in zijn geheel uit te voeren met project Grebbedijk	De definitieve keuze voor verkeersmaatregelen behoort naar haar aard niet in het projectbesluit voor de dijkversterking. De uitwerking is daarom niet opgenomen in dit besluit. De planvorming van de gebiedsontwikkeling Grebbedijk is wel integraal uitgevoerd waarbij betrokken gemeente verkeersveiligheid als gebiedsambitie heeft ingebracht. Ook de realisatiefase zal integraal met partners uitgevoerd worden, mits deze gebiedsambities binnen de randvoorwaarden van haalbaarheid, uitvoerbaarheid en financierbaarheid uitgevoerd kunnen worden. De besluitvorming ervan ligt bij gemeente.	Nee
Daarnaast vragen indieners: Onnodige kap van alle bomen te voorkomen- Bij flexibiliteit die de belangen van indieners raken, indieners vooraf zorgvuldig informeren en ruimte krijgen om bezwaar te maken.	Onnodige kap van bomen wordt voorkomen, Zie hiervoor ook de algemene beantwoording over het kappen van bomen, Alleen bomen die nodig zijn om voor de uitvoering of versterking van de dijk zelf te kappen zullen gekapt worden. Het projectbesluit biedt in hoofdstuk 4 beperkte ruimte voor flexibiliteit. Onder sub 3 van de flexibiliteitsbepaling is opgenomen dat het toepassen ervan geen grotere effecten mag geven voor omgeving en milieu en uw belangen in negatieve zin raken. Zoals onder punt 1 aangegeven worden betrokkenen zorgvuldig geïnformeerd in de realisatiefase over de uitvoering.	Nee

Antwoord zienswijze #25

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener vraagt om:		
1. geen werkzone in hun tuin te plannen,	Voor het realiseren van de dijkversterking is tijdelijk ruimte nodig om het werk uit te kunnen voeren. Langs de Stedelijke dijk zijn er dwangpunten waardoor minder ruimte beschikbaar is. Daarom zijn hier geen werkbanen binnendijks opgenomen. Dit is ook het geval bij de Havenstraat/Niemeijerstraat. Daarom is hier een werkstrook van 2meter opgenomen, dit is de minimale benodigde breedte om het werk uit te kunnen voeren. De breedte van 5meter die in de ontwerp-kaart stond is, conform afspraken uit het participatieproces, aangepast naar 2meter. Het nader detailleren van de wijze van uitvoering volgt in de realisatiefase. Het volledig schrappen van deze tijdelijke werkruimte kan niet aan tegemoet gekomen worden.	Nee, niet volledig schrappen, werkruimte wel verkleind
2. geen bomen te kappen in de tuin	Het waterschap vraagt alleen vergunning aan voor het kappen van bomen op openbare percelen. Houtopstanden op private/ particuliere terreinen zijn geen deel van de vergunningaanvraag. Waar dit toch als zodanig is opgenomen wordt de aanvraag bij de gemeente Wageningen aangepast. Het is nog onzeker of ook kap op particuliere eigendom nodig is. Dat blijkt pas bij het maken van het (gedetailleerde) uitvoeringsontwerp. De kaarten van de houtopstandentoets zijn gecontroleerd en waar dit niet klopte aangepast. De bomen op uw eigendommen zijn uit de vergunningaanvraag gehaald. Wanneer op basis van het uitvoeringsplan in de realisatiefase blijkt dat bomen gekapt moeten worden, zal eerst afstemming met de eigenaar plaatsvinden voordat een kapvergunning wordt aangevraagd.	Ja, particuliere bomen uit vergunningaanvraag. Indien kappen nodig, eerst afstemming met eigenaar
3. de instandhoudingsbeoordeling van de kamsalamander en ander	Het tijdelijk ruimtebeslag in tuinen binnendijks is aangepast. Als gevolg	Ja

beschermde soorten opnieuw te doen.	hiervan is ook een aanvullende beoordeling uitgevoerd voor de effecten op de kamsalamander. De resultaten hiervan zijn opgenomen in de Soortenbeschermingstoets (bijlage 3.5 van het projectbesluit).	
4. de eerder aangebrachte klei-inkassing in tact te houden en op te nemen in het ontwerpprojectbesluit.	De klei-inkassing buitendijks blijft zitten. Voor de dijkversterking zal bovendien meer klei aangebracht worden aan de buitenzijde van de dijk.	Nee
5. Doordat er fouten in het besluit staan, onder andere doordat boom 405 opgenomen is in de kapvergunning terwijl deze niet in de kapvergunning hoort, is het vertrouwen verminderd. Indien er vraagt om tijdig in gesprek te gaan over onderwerpen genoemd in het "overzicht klanteisen Havenstraatbewoners".	Voor de realisatiefase zal met de aannemer een zorgvuldig participatie en communicatie proces vervolgd worden. De nog te selecteren aannemer krijgt de verplichting om in lijn met het doorlopen participatieproces, een zorgvuldig communicatie- en informatieproces voor de realisatiefase in te richten. Dit betekent dat aanwonenden tijdig en actief tijdens de uitvoeringsfase geïnformeerd worden. Boom 405 is uit de aanvraag voor de kapvergunning gehaald.	Nee
6. Er worden veel bomen gekapt in het stedelijk gebied. Indiener vraagt om een zorgvuldige en maatwerk aanpak in het projectbesluit over het kappen van bomen.	Onnodige kap van bomen wordt voorkomen, zie hiervoor ook de algemene beantwoording over het kappen van bomen. Alleen bomen die nodig zijn om voor de uitvoering of versterking van de dijk zelf te kappen zullen gekapt worden.	Ja

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
1. Indiener geeft aan dat de eigenaren van de percelen aan de Grebbedijk zijn geïnformeerd over de plannen in het kader van de versterking van de Grebbedijk middels de voorlichtingsavonden. Bij die gelegenheid is niet of nauwelijks ingegaan op de feitelijke situatie ter hoogte van hun percelen.	Het doel van deze bijeenkomsten was om in algemene zin een toelichting te geven op de voornemens zoals opgenomen in de gepresenteerde plannen. Het karakter en de opzet van de voorlichtingsavonden zijn geen geschikte momenten om op individuele situaties en omstandigheden in te gaan. Daarvoor zijn andere mogelijkheden beschikbaar, zoals bijv. het aanvragen van een keukentafelgesprek of het bijwonen van het inloopspreekuur.	Nee
2. Indiener stelt dat het waterschap bij het opstellen van de plannen en ontwerpbesluiten is uitgegaan van een verkeerde uitgangssituatie ter hoogte van de percelen aan Grebbedijk. Op de betreffende locaties is sprake van een overgang tussen de dijkvakken 3b en 3c. Indiener geeft aan dat tijdens het overleg met de grondverwerper naar voren is gekomen dat de overgang van brede steunberm naar damwand in het huidige ontwerp niet goed op elkaar is afgestemd.	In het projectbesluit is aangegeven dat ter hoogte van het perceel het huidige dijkprofiel behouden wordt en een stabiliteitsconstructie in het binnentalud wordt geplaatst (zie projectbesluit, Tabel 4.6, pag. 42). De constructie ligt van oprit naar oprit. Het huidige binnentalud van 1:2,5 wordt gehandhaafd. Hiermee wordt buitendijks ruimtebeslag in Natura-2000 voorkomen en binnendijks aantasting van de panden vermeden. De grondoplossingen aan weersijden van dijkvak 3C moeten worden ingepast ter plaatse van de overgang met de constructie (damwand)	Nee
3. Indiener is van mening dat door de belanghebbenden in een vroeg stadium bij de plannen te betrekken hadden onjuiste uitgangspunten voorkomen kunnen worden en was er meer draagvlak ontstaan.	Tijdens de planuitwerkingsfase van het project hebben met een groot aantal belanghebbenden individuele keukentafelgesprekken plaatsgevonden en zijn dijkdenkersbijeenkomsten geweest. Deze gesprekken vonden zowel op initiatief van het waterschap als op verzoek van de betrokken bewoners plaats. Het ruimtebeslag voor het dijkontwerp is goed opgenomen in het projectbesluit en vraagt geen aanpassing. Wel zal de overgang samen met de oprit tijdens de realisatiefase in het uitvoeringsontwerp nader gedetailleerd worden.	Nee
4. Indiener geeft aan dat als gevolg van de aanleg en het gebruik van de KRW-geul de kweldruk op achterliggende percelen zal toenemen en de waterstand onder de erven van de eigenaren aan Grebbedijk hoger zal worden. Hierdoor verwachten	Voor het gebied de Plasserwaard geldt als opgave: Versterking van riviernatuur langs de Nederrijn met een gecombineerde doelstelling voor het realiseren van een KRW-geul, kruiden- en faunairijk grasland en	Nee

belanghebbenden een instabiele ondergrond, hetgeen zal leiden tot schade aan funderingen van opstallen en gebouwen. Indiener verzoekt om in het projectbesluit alsnog maatregelen op te nemen om de kweldruk op de percelen tegen te gaan.	rivier- en moerasnatuur in het gebied. Met het oog op de inrichting van het natuurgebied en de ondersteuning van de gewenste vegetatie-ontwikkeling hebben wij het voornemen om de zomerkade plaatselijk door te steken. Het effect van het doorsteken van de zomerkade bij de steenfabriek op de omgeving is weliswaar beschreven in het rapport MER fase 2, maar de terinzage gelegde ontwerpbesluiten hebben op dit voornemen geen betrekking. De toestemming voor het doorsteken van de zomerkade is onderdeel van de voorbereiding van het besluitvormingsproces voor de aanleg van de KRW-geul in de Plasserwaard. De ontwerpbesluiten voor dat initiatief zullen naar verwachting in het tweede kwartaal van 2025 terinzage gelegd worden. Op dat moment kan een zienswijze met betrekking op de KRW geul ingediend worden. Het projectbesluit van het waterschap mag alleen maatregelen bevatten in het belang van de behartiging van een waterschapstaak zoals de zorg voor waterveiligheid. Daarom kunnen in het projectbesluit geen maatregelen worden opgenomen om kweldruk te voorkomen of beperken als gevolg van de verwezenlijking van andere gebiedsopgaven.	
5. Indiener stelt dat in het projectbesluit geen waarborg of verplichting is opgenomen om de bereikbaarheid te garanderen. Indiener verzoekt om waarborgen in het projectbesluit op te nemen waardoor de bereikbaarheid van de percelen aan Grebbedijk gegarandeerd wordt en als hieraan niet voldaan wordt de eigenaren van die gronden volledig schadeloos te stellen.	Op het perceel Grebbedijk is een houthandel gevestigd en een particulier woonhuis. In het projectbesluit is als waarborg opgenomen dat woningen en bedrijven bereikbaar zullen blijven voor bestemmingsverkeer. (zie projectbesluit par. 5.7, pag. 64) Voor dit doel worden zo nodig per locatie maatwerkoplossingen (tijdelijke rijroutes) ingericht (zie projectbesluit, par. 5.5.2, pag. 59). Voor de bereikbaarheid van bestemmingsverkeer en/of bedrijvigheden aan de dijk wordt een tijdelijke bereikbaarheidsvoorziening ingesteld in overleg met de omgeving (zie projectbesluit, par. 5.7, pag. 62). Het kan zijn dat woningen nabij en langs de dijk tijdens de uitvoeringsfase van de	Nee

	dijkversterking via een omleiding of tijdelijke ontsluitingsweg bereikbaar zijn (zie projectbesluit, par. 5.7, pag. 62). Voor de start van de uitvoering worden de voorziene wegafsluiting(en), in te stellen omleiding(en) en getroffen maatregelen met betrekking tot infrastructuur en bereikbaarheid in het BLVC-plan(bereikbaarheid, leefbaarheid, veiligheid en communicatie) beschreven. Daarnaast wordt het proces om te komen tot verkeersmaatregelen beschreven in het verkeersmanagementplan. De omgeving wordt betrokken bij het opstellen van het BLVC-plan. (zie projectbesluit, par. 5.7, pag. 64).	
6. Indiener behoudt zich het recht voor indien nodig de ingediende zienswijze aan te vullen en nader te motiveren.	Uit het bepaalde in artikel 3:11, derde lid, Awb, gelezen in samenhang met artikel 3:16 Awb, volgt dat de termijn voor het naar voren brengen van zienswijzen beperkt is tot de periode van terinzagelegging van de stukken. Daargelaten de mogelijkheid om een pro-forma reactie kenbaar te maken, geldt dat uitgangspunt ook voor het aanvullen of nader motiveren van een zienswijze, die reeds van een onderbouwing is voorzien. Aangezien indiener de betreffende zienswijze niet expliciet als een pro forma-reactie heeft aangemerkt en de zienswijze reeds aanstonds met de nodige redenen omkleed was, stellen wij vast, dat eventuele aanvulling c.q. nadere onderbouwing van de zienswijze slechts mogelijk was tijdens de periode van terinzagelegging van de stukken, te weten het tijdvak gelegen tussen 27 september en 7 november 2024. Vaststaat dat indiener in die periode geen gebruik heeft gemaakt van het recht om de zienswijze aan te vullen en/of nader te motiveren. De bedoeling van de wettelijke regeling is (mede), dat in het kader van de voorbereidingsprocedure op een gegeven moment moet komen vast te staan in welke vorm en omvang, alsmede met welke motivering, de ingediende zienswijzen door de betrokken bestuursorganen in de verdere procedure in beschouwing genomen	Nee

	moeten worden. Indien en voor zover de strekking van het betreffende voorbehoud is om de mogelijkheid van aanvulling of nadere motivering van de ingediende zienswijze in het tijdvak na ommekomst van de periode van terinzagelegging van de stukken veilig te stellen, is dat voorbehoud niet verenigbaar met de achtergrond die aan de inrichting van de wettelijke voorbereidings-procedure ten grondslag ligt. In dit verband merken wij op dat ook aan de andere indieners van zienswijzen thans geen gelegenheid (meer) wordt geboden om een reeds ingediende zienswijze van een aanvulling of nadere motivering te voorzien. Het is van belang dat alle betrokkenen in procedureel opzicht op dezelfde manier behandeld worden. Vanwege de vereiste gelijke behandeling komt aan het voorbehoud van indiener geen betekenis toe.	
7. Indieners behouden zich het recht voor om een planschadeverzoek in te dienen.	In dit stadium hebben wij dit voorbehoud voor kennisgeving aangenomen. Voor de goede orde wordt opgemerkt dat het begrip planschade uit de vroegere Wet ruimtelijke ordening (Wro) niet is terug gekeerd in de Omgevingswet. De huidige planschaderegeling is onderdeel van de algemene regeling voor nadeelcompensatie, zoals deze is opgenomen in afdeling 15.1 van de Omgevingswet.	Nee
8. Indiener vraagt om in de gelegenheid te worden gesteld de zienswijze mondeling toe te lichten in een hoorzitting.	Voor deze procedure is afdeling 3.4 Awb van toepassing. Daarin wordt de mogelijkheid gegeven om een zienswijze in te dienen voordat besluit genomen is. Nadat het besluit genomen is kan beroep worden ingesteld bij afdeling Raad van Staten. Hoorzitting is geen onderdeel van deze procedure.	Nee
9. Op basis van artikel 7:15 Awb verzoekt indiener de deskundigenkosten, verbonden aan het indienen en behandelen van de onderhavige zienswijze, aan opdrachtgever te vergoeden.	Artikel 7:15 Awb heeft uitsluitend betrekking op de proceskosten die een belanghebbende heeft gemaakt in verband met de behandeling van een bezwaar of administratief beroep. In dit geval gaat het om een zienswijze en is dit artikel niet van toepassen. In de Algemene wet bestuursrecht (Awb) is niet voorzien in de mogelijkheid om een kostenvergoeding toe te kennen voor zienswijzen.	Nee

	Daarom heeft zowel de Hoge Raad (arrest van 26 november 1999, zaaknummer C98/322HR, ECLI:NL:HR:1999:AA3382) als de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (ABRS 4 juni 2003, zaaknummer 200205507/1, ECLI:NL:RVS:2003:AF9494) overwogen dat kosten die een belanghebbende maakt om in de voorprocedure zijn standpunt omtrent een bestuurlijk voornemen aan het bestuursorgaan kenbaar te maken, in de regel voor zijn rekening moeten blijven. Slechts in bijzondere gevallen kunnen deze kosten voor vergoeding in aanmerking komen. Bijzondere omstandigheden die in dit geval het toekennen van een kostenvergoeding rechtvaardigen, zijn door indiener niet aangevoerd, noch aangetoond. Daarnaast heeft indiener niet aannemelijk gemaakt dat de gemaakte kosten voldoen aan de dubbele redelijkheidstoets (zowel het inroepen van een deskundige als de hoogte van de kosten moeten in de gegeven omstandigheden redelijk zijn).	
--	--	--

Antwoord zienswijze #27

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
1. Indiener wenst dat de bereikbaarheid van de Welkoop in de realisatiefase en in de permanente fase via de Havenstraat gewaarborgd blijft.	In het projectbesluit is als waarborg opgenomen dat winkels en bedrijven tijdens de uitvoeringsfase van de dijkversterking bereikbaar zullen blijven voor bestemmingsverkeer. Voor dit doel worden zo nodig per locatie maatwerkoplossingen (tijdelijke rijroutes) ingericht (zie projectbesluit, par. 5.5.2, pag. 56). Voor de bereikbaarheid van bestemmingsverkeer en/of bedrijvigheid aan de dijk wordt een tijdelijke bereikbaarheidsvoorziening ingesteld in overleg met de omgeving (zie projectbesluit, par. 5.7, pag. 62). Voor de start van de uitvoering worden de voorziene wegafsluiting(en), in te stellen omleiding(en) en getroffen maatregelen met betrekking tot infrastructuur en bereikbaarheid in het BLVC-plan (bereikbaarheid, leefbaarheid, veiligheid en communicatie) beschreven. Daarnaast wordt het proces om te komen tot verkeersmaatregelen beschreven in het verkeersmanagementplan. De omgeving wordt betrokken bij het opstellen van het BLVC-plan. (zie projectbesluit, par. 5.7, pag. 61). Verkeersmaatregelen of een verkeersbesluit in de permanente fase wordt niet via een projectbesluit vastgelegd. Deze besluitvorming is aan de gemeente.	Nee
2. Indiener vraagt om de tijdelijke werkzaamheden zoals materialen vanaf het water op de wal zetten etc., de bedrijfsvoering van indiener niet in de weg mag zitten.	Voor de beroepsvaart is er in de aanlegfase van de dijkversterking mogelijk tijdelijk sprake van beperkte vertraging als gevolg van de aanwezigheid van (tijdelijke) loswallen. Deze hinder valt in de laagste hinderklasse (conform Minder Hinder Werkwijzer 2022 van Rijkswaterstaat). om de effecten zo beperkt mogelijk te houden worden de volgende maatregelen genomen: - voor de tijdelijke loswallen wordt gezorgd dat deze zoveel mogelijk buiten de vaarwegen en vaarroutes liggen. In de Rijnhaven wordt een tijdelijke ligplaats gerealiseerd. Als er meer tijdelijke ligplaatsen benodigd	Nee

	zijn, dan worden hierover afspraken gemaakt met de vaarwegbeheerder; - er wordt altijd voldaan aan de eisen zoals gesteld in de Scheepvaartverkeerswet, het Binnenvaarpolitiereglement en de onderliggende regelgeving. Volgens de 'Werkwijzer Minder Hinder Vaarwegen' van Rijkswaterstaat zal hierover minimaal 6 weken voor de start van de werkzaamheden met de betreffende stakeholders worden gecommuniceerd; - er wordt een vaarwegmanagementplan opgesteld waarin alle maatregelen worden beschreven. Dit plan wordt afgestemd met de vaarwegbeheerder en de omgeving. Door het treffen van bovengenoemde maatregelen zijn in de realisatiefase van de dijkversterking geen effecten te verwachten. (zie projectbesluit, par. 7.5.2, pag. 101/102)	
3. De Wageningse Rijnhaven is een van de grotere binnenhavens van Nederland. Bereikbaarheid en daarvan en van bedrijfslocatie is belangrijk evenals veiligheid. Het versmallen van de weg, het verbreden van fietsstroken en het aanleggen van een wandelpad op de dijk worden als zeer beperkend ervaren voor het vrachtverkeer. Indiener is voorstander van meer veiligheid op de dijk door een alternatief voor wandelaars langs de onderzijde van de dijk aan de noordkant of eventueel op het talud.	Verkeersveiligheid is een gebiedsambitie die geen onderdeel is van dit projectbesluit,. De inhoudelijke verantwoordelijkheid voor de uitwerking en verwezenlijking van deze opgave ligt niet bij het waterschap, maar bij de gemeente Wageningen als wegbeheerder. Dit ontwerp projectbesluit voorziet dan ook niet over de uitvoering van maatregelen zoals het versmallen van de weg, het verbreden van fietsstroken en het aanleggen van een wandelpad op de Nudedijk. Overigens wordt de belangrijke functie van de Wageningse Rijnhaven voor de Nederlandse binnenvaart in het projectbesluit uitdrukkelijk erkend en onderstreept (zie projectbesluit, par. 4.4.1, pag. 33). De noodzakelijke maatregelen in het kader van de dijkversterking van de Grebbedijk doen geen afbreuk aan de speerpunten uit de omgevingsvisie Gaaf Gelderland van de provincie Gelderland en vormen ook geen belemmering voor de uitvoering van het beleid uit de Structuurvisie Wageningen van de gemeente Wageningen.	Nee
4. Indiener heeft gronden van het waterschap in beheer, die gebruikt worden als parkeerplaatsen en werkruimte voor op- en overslag. Deze ruimte wil indiener ook in de	De ingebruikgeving van waterschapseigendommen ten behoeve van de bedrijfsvoering van indiener berust op de voortzetting van een huurovereenkomst die in	Nee

toekomst blijven gebruiken omdat dit een bijdrage levert aan het efficiënt opereren op deze locatie.	2006 is afgesloten tussen het voormalige waterschap Vallei en Eem (rechtsvoorganger van het huidige waterschap Vallei en Veluwe) en het toenmalige bedrijf Welkoop (inmiddels in handen van indiener). Gelet op de ouderdom van het huidige huurcontract en gezien het wederzijdse belang om na het tijdstip van afronding van de versterking van de Grebbedijk voor beide partijen een werkbare situatie te behouden, staat het waterschap open voor een constructieve dialoog met indiener over actualisering en eventueel herijking van de bestaande afspraken met betrekking tot het gebruik van het parkeerterrein en de werkruimte voor op- en overslag.	
---	---	--

Antwoord zienswijze #28

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
1.Indieners zijn van mening dat er in het kader van de dijkversterking voor de verkeerskundige inrichting van de Grebbedijk sprake is van een grote meekoppelkans. Daarom pleiten indieners voor een toekomstbestendige en veilige inrichting van de dijk voor fietsers.	Het projectbesluit heeft in het stedelijk gebied de inrichting van de dijk met een getrapt profiel als meekoppelkans meegenomen. Zie hiervoor ook paragraaf 4.3.3 van het projectbesluit. In de planuitwerkingsfase is echter ook gebleken dat dit niet mogelijk was voor de landelijke dijk. Het realiseren van een grotere verkeersveiligheid op de Grebbedijk is afhankelijk van een aantal factoren, waarvan de aanwezigheid van voldoende fysieke ruimte voor het scheiden van verkeersstromen en de beschikbaarheid van voldoende financiële middelen de belangrijkste zijn. De gemeenten gaan over verkeersmaatregelen.	Nee
2.Indieners vragen van de betrokken partijen (waterschap Vallei en Veluwe en gemeenten Wageningen en Rhenen) om samen te zorgen voor een integrale aanpak van de dijk en het profiel van de weg door gezamenlijk een integrale visie te ontwikkelen op de dijkversterking en daarin het belang van de verkeersveiligheid voor fietsers centraal te stellen.	De dijkversterking van de Grebbedijk wordt in nauwe samenwerking tussen het waterschap en de beide betrokken gemeenten uitgewerkt. Het is aan de gemeenten Wageningen en Rhenen als wegbeheerder om met een concrete invulling voor de aanpak van knelpunten in de verkeersveiligheid op de dijk te komen. Het waterschap heeft over dit onderwerp geen zeggenschap of beslissingsbevoegdheid.	Nee
3.Voor deeltraject 1, langs de stad in Wageningen, tot aan de kruising met de Havenafweg (dijkvakken 1A tot en met 1F) sluiten indieners zich aan bij het voorstel van het Waterschap, om de huidige situatie te handhaven: fietsers rijden (en wandelaars lopen) op de kruin van de dijk. Gemotoriseerd verkeer is op de dijk niet toegestaan en wordt effectief geweerd.	Het projectbesluit beschrijft in par. 4.3.3 het ontwerp voor deeltraject 1. Dit ontwerp kenmerkt zich door een getrapt dijkprofiel waar fietsers en wandelaars worden gescheiden. De huidige situatie verandert daarmee wel.	Nee
4.Voor deeltraject 2, langs de haven, tussen de kruising met de Havenafweg en de Rijnhaven / Nudepark (dijkvakken 2A en 2B) verzoeken indieners om een inrichting als fietsstraat met een maximumsnelheid van 30 km/u, uitgevoerd in rood asfalt met drempels die horen bij een 30 km/u regime. Daarnaast zijn indieners van mening dat herinrichting van de Havenafweg nodig is om autoverkeer	De definitieve keuze voor de verkeersmaatregelen zit niet in het projectbesluit. Wij brengen uw wensen vanuit de gebiedsontwikkeling Grebbedijk onder de aandacht van de beide betrokken gemeenten Wageningen en Rhenen. Binnen de randvoorwaarden van haalbaarheid, uitvoerbaarheid en financierbaarheid ligt het op de weg van de gemeenten om al dan niet	Nee

te weren van deeltraject 2. Dit kan door een afsluiting voor gemotoriseerd verkeer dat vanaf de Costerweg komt. Voorrang voor fietsverkeer op de oost-west as op de dijk is gewenst.	een voorstel voor de verbetering van de verkeersveiligheid uit te werken.	
5. Voor deeltraject 3 (Landelijk Gebied) is in de huidige situatie sprake van een rijbaan over de dijk met een breedte van circa 5 meter, waarop gemengd verkeer is toegestaan. Indieners maken zich zorgen over de verkeersveiligheid op dit deel van het traject en wensen maatregelen voor vermindering van het autoverkeer en verlaging van de maximumsnelheid.	De definitieve keuze voor de verkeersmaatregelen zit niet in het projectbesluit. Wij brengen uw wensen onder de aandacht van de beide betrokken gemeenten Wageningen en Rhenen. Binnen de randvoorwaarden van haalbaarheid, uitvoerbaarheid en financierbaarheid ligt het op de weg van de gemeenten om al dan niet een voorstel voor de verbetering van de verkeersveiligheid uit te werken.	Nee
6. Indieners vermelden dat zij al (meer dan) 5 jaar in gesprek zijn geweest met de gemeente Wageningen over de dijk. Hun vrijwilligers hebben in dat proces veel tijd gestoken. Naar het gevoel van indieners heeft dit proces vrijwel niets opgeleverd. Dat heeft gezorgd voor frustratie. Indieners vragen daarom aan de betrokken partijen om de participatie rondom het dijkversterkingsproject serieus te nemen. Indieners vragen de betrokken partijen om de participatie op een volwassen wijze in te richten en daarbij ook professionele verkeerskundige deskundigheid in te brengen. Indieners weten dat het waterschap niet de wegbeheerder is.	Wij hebben kennis genomen van de aard van uw ervaringen in dat proces tot nu toe. Dit geeft ons aanleiding om (nogmaals) te benadrukken dat wij vanaf de start van het participatieproces van de Grebbedijk in 2016 steeds hebben aangegeven dat we waarde hechten aan de inbreng vanuit de omgeving, maar dat dit gegeven niet automatisch met zich meebrengt dat alle naar voren gebrachte wensen, ideeën en oplossingsrichtingen gehonoreerd kunnen worden. Dat blijft afhankelijk van de financiële en inhoudelijke mogelijkheden en of de voorstellen niet in strijd zijn met geldende wet- en regelgeving of andere wettelijke verplichtingen. Het projectteam is voor het formuleren en uitwerken van concrete voorstellen afhankelijk van de input vanuit de gemeenten Wageningen en Rhenen, omdat die beide organisaties vanuit hun taak als wegbeheerder verantwoordelijk zijn voor de verkeersveiligheid op de dijk. Niettemin hebben wij er vertrouwen in dat de direct betrokken partijen bereid zijn om aan de voortzetting van het gesprek over de te maken keuzes op het gebied van verkeersveiligheid op een goede manier invulling te geven.	Nee
7. Indieners realiseren zich dat het waterschap Vallei en Veluwe niet de wegbeheerder is. De dijkweg is in beheer bij de twee betrokken gemeenten Wageningen en Rhenen.	De constatering van indieners is juist. Dit heeft ook consequenties voor de inhoud van het projectbesluit voor de dijkversterking. Op grond van het bepaalde in artikel 5.44, vierde lid,	Nee

	van de Omgevingswet kan het dagelijks bestuur van het waterschap alleen een projectbesluit vaststellen met het oog op de behartiging van de taken, bedoeld in artikel 2.17, eerste lid, aanhef en onder a, van de wet. Die restrictie brengt in het onderhavige geval met zich mee, dat het projectbesluit uitsluitend maatregelen mag bevatten die betrekking hebben op de zorg voor de waterveiligheid. Het is niet toegestaan dat het waterschap in dat besluit – in overleg met de beide betrokken gemeenten – daarnaast tevens de verwezenlijking van voorzieningen met het oog op de bevordering van de verkeersveiligheid op de dijkweg opneemt.	
8.Indieners wensen de zienswijze mondeling toe te toelichten en ziet uit naar een uitnodiging daarvoor.	Op grond van het bepaalde in artikel 16.71, eerste lid, van de Omgevingswet is op de voorbereiding van het projectbesluit voor de versterking van de Grebbedijk de uniforme openbare voorbereidingsprocedure, zoals neergelegd in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht, van toepassing. Deze procedure heeft tot doel om een zorgvuldige en evenwichtige besluitvorming te bevorderen door belanghebbenden in een vroeg stadium bij de besluitvorming van de betrokken bestuursorganen te betrekken. Daarmee heeft deze procedure een wezenlijk ander karakter dan de bezwaarschriftenprocedure. Omdat bij de toepassing van de procedure, neergelegd in Afdeling 3.4 van de Awb bestuurlijke voornemens centraal staan en geen sprake is van één of meer reeds genomen besluiten, kunnen belanghebbenden slechts gebruik maken van de mogelijkheid om tijdens de periode van terinzagelegging van de stukken mondeling dan wel schriftelijk op die voornemens te reageren. In aanvulling daarop voorziet de wettelijke regeling niet in een verplichting voor de betrokken bestuursorganen om de indieners van zienswijzen te horen of in de gelegenheid te stellen de ingediende zienswijze nader mondeling toe te lichten. Gelet op de planning voor de vaststelling van het projectbesluit	Nee

	voor de versterking van de Grebbedijk is de huidige procedure daarop dan ook niet ingericht.	
9.Indieners blijven graag betrokken bij de verdere ontwikkeling van de plannen voor de dijkversterking.	Het projectteam heeft goede nota genomen van de wens van indieners om bij de verdere ontwikkeling van de plannen voor de dijkversterking betrokken te blijven. Deze betrokkenheid krijgt gestalte via de reeds bestaande overlegstructuren tussen de betrokken partijen.	Nee

Antwoord zienswijze #29

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener snapt de noodzaak van de dijkversterking, maar de manier waarop dit proces tot nu toe verloopt, is voor indiener onbegrijpelijk. Er heeft vooraf geen zorgvuldige afstemming met indiener plaatsgevonden, met name over de besluiten die direct effect hebben op privé eigendom. Indiener verzoekt:		
1. vooraf te informeren en actief te betrekken bij de werkzaamheden die eventueel het eigendom raken.	Wij betreuen uw standpunt ten aanzien van het participatieproces. Wij verwijzen hiervoor ook naar de algemene beantwoording op het thema participatie. Voor de realisatiefase zal met de aannemer een zorgvuldig participatie en communicatie proces vervolgd worden. De nog te selecteren aannemer krijgt de verplichting om in lijn met het doorlopen participatieproces, een zorgvuldig communicatie- en informatieproces voor de realisatiefase in te richten. Dit betekent dat aanwonenden tijdig en actief tijdens de uitvoeringsfase geïnformeerd wordt over de uit te voeren werkzaamheden.	Nee
2. vooraf, dus voor de aanbesteding, zakelijke afspraken te maken over mogelijke (in)directe schade aan en effecten op grond en eigendommen.	Er zullen in de realisatiefase zakelijke afspraken gemaakt worden voor werkzaamheden op eigendommen van indieners. In het Projectbesluit (Motivering en overwegingen, paragraaf 5.5) is beschreven hoe schade en hinder zoveel mogelijk wordt voorkomen en hoe monitoring wordt ingericht. De nog te contracteren aannemer dient zich hieraan te houden. Besluitvorming over het aanbestedingsdossier ligt bij het waterschap als opdrachtgever. Wij verwijzen daarbij ook naar de algemene beantwoording waar is toegelicht hoe het waterschap handelt wanneer door of tijdens de werkzaamheden schade wordt geconstateerd en naar het schadeprotocol dat is opgesteld.	Nee
3. grond niet te gebruiken als gebruiksruimte.	Voor het realiseren van de dijkversterking is tijdelijk ruimte nodig om het werk uit te kunnen voeren. Langs de Stedelijke dijk zijn er dwangpunten waardoor minder	Nee, niet volledig schrappen, werkruimte wel verkleind

	ruimte beschikbaar is. Daarom zijn hier geen werkbanen binnendijs opgenomen. Dit is ook het geval bij de Havenstraat/Niemeijerstraat. Daarom is hier een werkstrook van 2meter opgenomen, dit is de minimale benodigde breedte om het werk uit te kunnen voeren. De breedte van 5meter die in de ontwerp-kaart stond is, conform afspraken uit het participatieproces, aangepast naar 2meter. Het nader detailleren van de wijze van uitvoering volgt in de realisatiefase. Het volledig schrappen van deze tijdelijke werkruimte kan niet aan tegemoet gekomen worden	
4. Om aan de voet van de dijk de goedwerkende drain (die afwatert op de gracht) ongemoeid te laten, dan wel te herstellen, zodat er geen onnodige wateroverlast ontstaat.	De drainage en grindkoffer aan de binnenzijde van de dijk wordt tijdens de uitvoering geraakt maar opnieuw aangebracht en ingepast in de binnenteen. In het projectbesluit (Motivering en overwegingen) staat dit op pagina 184 opgenomen.	Nee
5. In en langs het bewuste traject geen bomen te kappen ten behoeve van het creëren van gebruiksruimte.	Voor het realiseren van de dijkversterking is tijdelijk ruimte nodig voor onder andere depots en transport. Daarom is in de plankaart ook ruimte gereserveerd voor werkbanen en depots. De breedte van de werkbanen is idealiter 10 meter zodat transport in 2 richtingen mogelijk is (paragraaf 5.2.1 Motivering en Overwegingen Ontwerp-Projectbesluit Grebbedijk. Deze werkbanen moeten obstakelvrij te zijn om als werkweg te kunnen fungeren. Daarom worden bomen binnen deze werkbanen gekapt. Langs de Stedelijke dijk zijn er punten waar minder ruimte beschikbaar is. Daarom zijn hier geen werkbanen binnendijs opgenomen. Dit is ook het geval bij de Havenstraat/Niemeijerstraat. Daarom is hier een werkstrook van 2 meter opgenomen. Dit is de minimaal benodigde werkruimte. De breedte van 5 meter die in de ontwerp-kaart stond is, conform afspraken uit het participatieproces, aangepast naar 2 meter. De houtopstandentoets en het besluit van de gemeente Wageningen zijn hierop aangepast. Langs de stadsgracht wordt een zandscheg uit de dijk gegraven en wordt het talud aangepast. Voor de uitvoering is werkruimte nodig. Het tijdelijk ruimtebeslag voorziet in die	Nee

	werkruimte. Binnen dit ruimtebeslag is kap van bomen noodzakelijk. op de plek van de witte sluis zijn werkzaamheden nodig vanwege kruisende leidingen. Daarom is hier het tijdelijk ruimtebeslag groter. Voor de (graaf)werkzaamheden zal het terrein obstakelvrij moeten en zijn is de kap van de bomen noodzakelijk	
6. Trap en hek op de dijk in oorspronkelijke staat terug te brengen zodat de veiligheid en leefbaarheid achter mijn woning gewaarborgd blijft.	De objecten zoals trappen en hekken zullen tijdens de uitvoering van de dijk verwijderd worden. De trappen worden na de dijkversterking teruggeplaatst. De exacte locatie en het aantal wordt in de realisatiefase met de beheerder nader gedetailleerd. De hekken boven op de dijk worden na de dijkversterking niet teruggeplaatst omdat de nieuwe dijkbekleding intensief onderhouden moet worden om de gewenste sterkte en kwaliteit te behalen en het beheer van bovenaf zal plaatsvinden. De beheerder zal dit onderhoud zelf uitvoeren. Vijf jaar na de dijkversterking wordt opnieuw door de beheerder in samenspraak met omwonend bekijken of de hekken bovenaan teruggeplaatst moeten worden. In het projectbesluit (Motivering en overwegingen) staat terugplaatsen van dijktrappen opgenomen op pagina 184.	Nee

Antwoord zienswijze #30

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener is van mening dat in het plan een vooropname (staat van het pand) van het Bastion en monitoring tijdens de werkzaamheden door een onafhankelijke deskundige moet staan. Ook moeten de resultaten daarvan worden gedeeld en de kosten zijn niet voor rekening van de indiener.	De analyse van bebouwing en objecten binnen de invloedssfeer van de dijkversterking moet nog uitgevoerd worden. Deze analyse bepaalt of het Bastion binnen een zogenoemde schadecontour ligt en daarom door het project wordt meegenomen in de nulmeting en monitoring. Dit staat uitgewerkt in paragraaf 5.5.1 van het onderdeel Motivering van het Ontwerp-Projectbesluit.	Nee

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener heeft twee zienswijzen ingediend; nummer 31 en nummer 50. Deze zijn hieronder samengenomen en beantwoord.		
1. In het huidige ontwerpbesluit is de bereikbaarheid van de woning en het bedrijf van onvoldoende geborgd en zijn onvoldoende preventieve maatregelen opgenomen ter voorkoming van onnodige schade aan de woning en het bedrijf. Gezien de lengte van het project is het voor klanten essentieel en noodzakelijk, dat wordt gezocht naar een tijdelijke ontsluitingsweg, Indiener geeft suggesties hiervoor om dit vanaf de Afweg of Wageningse Afweg naar het bedrijf te laten lopen. De kaart van bijlage 9.10 Tijdelijk ruimtebeslag deelgebied 3 van het ontwerpbesluit dient aangepast te worden.	In het projectbesluit is als waarborg opgenomen dat woningen en bedrijven tijdens de uitvoeringsfase van de dijkversterking bereikbaar zullen blijven voor bestemmingsverkeer. Voor dit doel worden zo nodig per locatie maatwerkoplossingen (tijdelijke rijroutes) ingericht (zie projectbesluit, par. 5.5.2, pag. 59). Voor de bereikbaarheid van bestemmingsverkeer en/of bedrijvigheden aan de dijk wordt een tijdelijke bereikbaarheids-voorziening ingesteld in overleg met de omgeving (zie projectbesluit, par. 5.7, pag. 64). Voor de start van de uitvoering worden de voorziene wegafsluiting(en), in te stellen omleiding(en) en getroffen maatregelen met betrekking tot infrastructuur en bereikbaarheid in het BLVC-plan beschreven. Daarnaast wordt het proces om te komen tot verkeersmaatregelen beschreven in het verkeersmanagementplan. De omgeving wordt betrokken bij het opstellen van het BLVC-plan. (zie projectbesluit, par. 5.7, pag. 64). De suggesties voor tijdelijke ontsluitingswegen kunnen niet opgenomen worden in het tijdelijk ruimtebeslag van het projectbesluit. Deze alternatieve ontsluitingsroutes zijn namelijk niet onderzocht op hun effecten. In het projectbesluit is bovendien met het ruimtebeslag al rekening gehouden met tijdelijke rijroutes tijdens de uitvoering. Het bevoegd gezag kan voor een omgevingsvergunning niet zo maar naar eigen inzicht vergunningvoorschriften aan de omgevingsvergunning verbinden. Het bevoegd gezag is bij de formulering van voorschriften gebonden aan de toepasselijke rijksregels en decentrale regels over de inhoud van vergunningvoorschriften.	Nee

	Wij zien dan ook geen aanleiding om de kaart van bijlage 9.10 Tijdelijk ruimtebeslag deelgebied 3 van het projectbesluit op de door indiener bedoelde manier aan te passen.	
2. Treffen van preventieve maatregelen ter voorkoming van schade. In het ontwerpbesluit wordt onvoldoende ingegaan op de mogelijkheden van schade aan zowel de woning als het bedrijf van indieners door geluid, trillingen en het gevaar van schade door het inbrengen van de damwandplanken. Indieners vrezen, dat zij gedurende de periode van de werkzaamheden rondom hun adres (meer dan drie jaren), zowel hun woning als het bedrijf gedwongen moeten verlaten voor een langere periode en verzoekt op voorhand preventieve maatregelen te treffen en te borgen in de omgevingsvergunning. Het is essentieel, dat in de omgevingsvergunning wordt geborgd, dat een trillingsarme techniek rondom zijn adres wordt gebruikt. Indieners verzoeken uitdrukkelijk, dit op te nemen in de omgevingsvergunning. Indieners zijn van mening dat de mogelijke schade door geluid momenteel nog onvoldoende is geborgd in de omgevingsvergunning. Nu zowel de woning als de bedrijfsgebouwen op ongeveer 20 meter liggen, is het essentieel dat het intrillen rondom het adres wordt vervangen door duwen. Ook dit is nog onvoldoende geborgd in de omgevingsvergunning. Bij indieners bestaat de zorg, dat de woning en bedrijfsgebouwen schade zullen ondervinden van het inbrengen van damwandplanken. Zij stellen voor om eerst zover mogelijk van de bebouwing af te beginnen en dan naar de bebouwing toe te werken. Hierdoor kan tijdig worden ingegrepen als normen worden overschreden. Voorts verzoeken indieners om niet eerst alle damwandplanken in te brengen en daarna het talud verder af te werken, maar direct na het inbrengen ook de afwerking op te pakken zodat de tijdelijke werkstrook sneller vrijkomt en de oprit en de parkeerplaatsen eerder begaanbaar zijn. Zij zijn van mening dat deze	In het projectbesluit is aangegeven dat het uitgangspunt is dat hinder voor de omgeving zo veel mogelijk dient te worden voorkomen. In paragraaf 5.5.2.1 van het projectbesluit wordt uitgebreid ingegaan op geluidhinder door bouwwerkzaamheden (bouwverkeer en materieel). Er is onderzoek gedaan naar de mogelijke geluidhinder als gevolg van de versterkingswerkzaamheden (zie bijlage 8.3). De impact van de voorgenomen maatregelen is getoetst aan de wettelijke regels voor geluidhinder, zoals opgenomen in het Besluit kwaliteit leefomgeving. Om de effecten van geluidhinder door bouwverkeer en materieel en de effecten van de bouwwerkzaamheden (zoals het inbrengen van damwanden) te bepalen zijn indicatieve berekeningen uitgevoerd. Op basis van de indicatieve berekeningen is de kritische afstand bepaald per activiteit en is dit afgezet tegen het maximaal aantal dagen dat geluidhinder mag plaatsvinden (conform het Bbl). Aan de hand van deze resultaten wordt tijdens de uitvoeringsperiode de volgende passende maatregel ingezet: - om de kans op trillingshinder bij het installeren van verticale constructies te beperken wordt een trillingsvrije techniek toegepast nabij gebouwen: het drukkend aanbrengen van damwanden. Indien drukken geen haalbare techniek is dan wordt een alternatieve constructieve trillingsvrije techniek gekozen, waarbij voorgesorteerd kan worden op geluidsarme/-vrije technieken, zie paragraaf 5.5.1.1.; - om de kans op trillings- en geluidshinder van transportbewegingen te beperken kunnen de volgende passende maatregelen ingezet worden: · zones instellen waar geen bouwverkeer mag rijden (zoals het centrum van Wageningen); · zones instellen waar bouwverkeer langzaam (bijvoorbeeld stapvoets) dient te	Nee

maatregelen ten aanzien van de damwandplanken dienen te worden geborgd in de omgevingsvergunning.	rijden. Op deze manier worden nadelige effecten van geluidhinder door bouwverkeer en materieel en door bouwwerkzaamheden zoveel mogelijk beperkt. Wanneer blijkt dat toch niet binnen de grenswaarden gewerkt kan worden, wordt een verzoek tot maatwerkvoorschrift gedaan. Bij het intrillen van damwanden wordt gedurende de dagperiode tussen het werkterrein en de eerste 20 meter een geluidniveau berekend van boven de 80 dB(A). Geluidniveaus van meer dan 80 dB(A) zijn niet toegestaan conform het/ Bkl. Door het intrillen van de damwanden te vervangen door het drukken wordt de contourafstand van 80 dB(A) teruggebracht van 20 tot 10 meter. De effecten van geluidhinder zijn beoordeeld en vormen geen belemmering voor de uitvoering.	
--	---	--

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener vreest extra kwelwater op het adres van indiener en de gronden in deze omgeving door weghalen van de zomerkade bij de steenfabriek. Dit kwelwater heeft gevolgen voor de landbouw activiteiten en het onroerend goed aanwezig op deze locatie. Indiener vraagt welke oplossing of compensatie het bevoegd gezag voor ogen staat.	De doorsteek van de zomerkade is onderdeel van de realisatie van de KRW-geul in de Plasserwaard. Deze KRW-geul is onderdeel van de gebiedsontwikkeling Grebbedijk maar de realisatie van de KRW-geul wordt niet vergund via het projectbesluit dijkversterking Grebbedijk waar deze procedure en zienswijzen op gericht zijn. De realisatie van de KRW-geul en het doorsteken van de zomerkade zullen via een aparte vergunningprocedure lopen. Uw zienswijze kunt u te zijner tijd opnieuw indienen in reactie op de ter inzagelegging van de vergunning(en) voor de KRW-geul. Voor het gebied de Plasserwaard geldt als opgave: Versterking van riviernatuur langs de Nederrijn met een gecombineerde doelstelling voor het realiseren van een KRW-geul, kruiden- en faunairijk grasland en rivier- en moerasnatuur in het gebied. Met het oog op de inrichting van het natuurgebied en de ondersteuning van de gewenste vegetatie-ontwikkeling bestaat het voornemen om de zomerkade plaatselijk door te steken. Het effect van het doorsteken van de zomerkade bij de steenfabriek op de omgeving is weliswaar beschreven in het rapport MER fase 2, maar de terinzage gelegde ontwerpbesluiten hebben op dit voornemen geen betrekking. De ontwerpbesluiten voor dat initiatief zullen naar verwachting in het derde kwartaal van 2025 terinzage gelegd worden. Op dat moment kan een zienswijze met betrekking tot de aanleg van de KRW geul ingediend worden.	Nee

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/besluit
Indiener heeft de volgende bezwaren:		
1. Het besluit om de Grebbedijk tot een Deltadijk te verklaren is juridisch en beleidsmatig onduidelijk. De dijk wordt immers niet beschouwd als een waterkering van het Rijk, maar valt onder de verantwoordelijkheid van het Waterschap. Dit roept vragen op over de juridische grondslag en proportionaliteit van de geplande versterkingsmaatregelen. Het Waterschap lijkt in het besluit verder te gaan dan strikt noodzakelijk is voor de binnendijkse bescherming.	De typering van de Grebbedijk als Deltadijk houdt slechts in dat de waterkering niet doorbreekt als er onder extreme omstandigheden een beperkte hoeveelheid water overheen stroomt. Verder rechtvaardigt het multifunctionele karakter van de dijk dat de Grebbedijk de kwalificatie Deltadijk heeft. De aanduiding Deltadijk is volgens huidige beleidsmatige inzichten (STOWA) niet beperkt tot waterkeringen in beheer bij het Rijk. De voorziene versterkingsoplossing wordt voorbereid volgens de vigerende waterveiligheidsnormen voor waterkeringen (artikel 2.0a en bijlage II van het Besluit kwaliteit leefomgeving). Daarnaast is de dijkversterking Grebbedijk opgenomen onder projectcode P1189 in het definitief programmavoorstel van het Hoogwaterbeschermingsprogramma 2024-2035. Waterschap Vallei en Veluwe geeft door het realiseren van de dijkversterking invulling aan de afspraken en draagt bij aan de doelen van het Deltaprogramma.	Nee
2. Impact op de omgeving en bewoners a. In tabel 2.2 wordt de stadsgracht niet Rijksmonument genoemd. Dit zou wel moeten aangezien de dijkverzwaring en bomenkap directe gevolgen hebben voor de status en het aanzien van dit Rijksmonument. b. Ook wordt geen melding gemaakt van het naast de dijk gelegen Wallenpad. Dit pad maakt deel uit van een parkje dat naast de stadsgracht ligt, waarin nog een stukje historische kasteelmuur ligt	Ad a. De stadsgracht van Wageningen wordt in Tabel 7.2 op pag. 118 van het projectbesluit genoemd als één van de monumenten binnen het studiegebied. De dijkversterking heeft geen invloed op de Stadsgracht, deze blijft behouden. Hier worden tussen de dijk en de gracht wel bomen verwijderd, maar dit herstelt in feite de historische situatie. Ad b. In het projectbesluit (pag. 118) staat dat de stedelijke dijk langs de Rijksmonumentale Stadsgracht ligt, die samen met de omliggende plantsoenen hoog gewaardeerd wordt. Het parkje waarvan het	Nee

en dat uitzicht biedt op de tuin van een historische stadsboerderij die gelegen is tussen de dijk en de stadsgracht. Niet alleen wordt deze boerderij beschermd door de bomen langs de stadsgracht binnendijks maar ook het park aan de andere kant van de gracht wordt hierdoor beschermd (o.a. tegen last van de Havenafweg-Bruil). Talloze vogels en kleine zoogdieren vinden bovendien hier in het park hun habitat. c. Het besluit voorziet in de kap van 76 bomen wat een forse ecologische ingreep betekent zonder voldoende motivering in het besluit. Ten aanzien van de stadsgracht wordt gesteld dat met de kap van de bomen de historische situatie wordt hersteld. Naar welke historische situatie wordt teruggerepen wordt niet duidelijk en ook niet waarom het kappen echt nodig is. De gracht als Rijksmonument hangt samen met een groene parkachtige oever. Aan de gemeente Wageningen is een kapvergunning voor 76 bomen gevraagd. Het is het Waterschap dat besluit dat kap voor de dijkverzwaring noodzakelijk is.	Wallenpad onderdeel uitmaakt behoort tot deze omliggende plantsoenen. Het feit dat niet elk pad of plantsoen in de omgeving van de Stadsgracht in het projectbesluit met naam en toenaam genoemd en beschreven wordt, wil niet zeggen dat daaraan geen aandacht is besteed. Ad c. De bomen langs de Stadsgracht zijn geen onderdeel van het Rijksmonument Stadsgracht en daar ook niet onlosmakelijk mee verbonden. De Stadsgracht is in 1970 aangewezen als Rijksmonument in de categorie verdedigingswerken en militaire gebouwen. De Stadsgracht valt daarmee in dezelfde categorie als de Rijksmonumenten betreffende de Stadsmuur/vestingmuur en de Bastions. Het Rijksmonument Stadsgracht betreft het beloop van de stadsgracht en is van krijgshistorische waarde. Tijdens de aanwijzing van de Stadsgracht als Rijksmonument waren (de meeste) bomen langs de dijkzijde van de stadsgracht nog niet aanwezig. De (later) aangeplante bomen zijn derhalve niet van belang voor het Rijksmonument Stadsgracht en ontnemen zelfs het zicht op de Stadsgracht en de stadsmuur vanaf de dijk. Het vellen van de bomen langs de stadsgracht heeft daarmee geen negatieve gevolgen voor de waarde of status van het rijksmonument. Voor het kappen van bomen in het tijdelijk en permanent ruimtebeslag wordt verwezen naar de algemene beantwoording. De besluitvorming voor het kappen van bomen vindt plaats bij de gemeente, Het waterschap vraagt deze vergunning aan.	
3. Onzorgvuldigheden in het besluit en alternatieven. Er wordt geen motivering gegeven voor de keuze om een waterkering in de vorm van een damwand in de dijk aan de stadszijde van de dijk te plaatsen.	In de Motivering en overwegingen projectbesluit is de motivering voor het dijkontwerp gegeven. In paragraaf 4.3.2 wordt het ontwerp voor de stedelijke dijk beschreven aan de hand van de waterveiligheidsopgave	Nee

Aan de andere, buitendijkse, kant zou de impact op de monumentale omgeving en ecologische waarden beduidend lager zijn, gezien het ontbreken van bebouwing en bomen aan die kant. Ook het plaatsen van deze damwand aan de stadszijde zal veel impact op de binnendijk hebben door de geplande werkstrook die het binnendijkse gebied bij deel 1 totaal zal vernielen.	De damwanden aan de stadszijde van de waterkering zijn als maatregel nodig omdat de dijk op dit moment niet voldoet aan de eisen voor het faalmechanisme piping. Vanwege de aan de binnenzijde in het stedelijk gebied aanwezige dwangpunten waaronder de stadsgracht is voor dit ontwerp gekozen. De dijk grenst aan Natura 2000-gebied, waarbij de grens van het Natura 2000-gebied op de buitenteen van de dijk ligt. Bij het ontwerpen van de dijk is het van belang om te streven naar een zo gering mogelijk ruimtebeslag in Natura 2000-gebied. Dit is een voorwaarde om te komen tot een vergunbaar ontwerp. Bij de ontwikkeling van het dijkontwerp is hiermee rekening gehouden. Het buitentalud van de stedelijke dijk krijgt conform de uitgangspunten van het Kader ruimtelijke kwaliteit 2.0 een compacte opzet met een natuurlijke en scherpe overgang richting de waterrijke zone in de uiterwaarden. Het aanbrengen van een kunstmatige voorziening in de vorm van een damwandconstructie past principieel niet bij het gehanteerde ontwerpprincipes voor de buitenzijde van de waterkering.	
--	--	--

Antwoord zienswijze #34

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener verwijst naar de gezamenlijk ingediende zienswijze met nummer 24 waarin wordt verzocht de zone in de tuinen vrij te houden.	Voor de beantwoording van de gezamenlijk ingediende zienswijze wordt verwezen naar de reactie onder zienswijze nummer 24. Hierin is aangegeven dat de tuinen niet geheel vrij gehouden kunnen worden en er een tijdelijk ruimtebeslag is opgenomen. Dit tijdelijk ruimtebeslag in de tuinen is wel verkleind van 5m naar 2m.	Nee, niet volledig vrijhouden, werkruimte wel verkleind
In de vijver van indiener leeft een wilde populatie van de kamsalamander. Na de dijkversterking is de wens om de vijver uit te breiden zodat er meer kamsalamanders in kunnen leven. Verzocht wordt om de vijver in de tuin uit te mogen breiden richting de dijk.	Het projectbesluit voor de dijkversterking is er niet voor om een toestemming of vergunning voor andere initiatieven of doelen zoals een uitbreiding van uw vijver mogelijk te maken. Voor toestemming zult u hiervoor een aparte aanvraag in moeten dienen bij het waterschap.	Nee

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener heeft twee zienswijzen ingediend; zienswijze nummer 35 en zienswijze nummer 47. Hieronder staat de beantwoording van beide zienswijzen.		
Indiener dringt aan op het zoveel mogelijk voorkomen van het inrichten van tijdelijk ruimtebeslag, zodat hiervoor geen bomen gekapt hoeven te worden.. Het preventief verwijderen van de bomen in de directe buurt van de dijk acht indiener ongewenst. De zorgen van indiener hebben betrekking op het ontbreken van een onderbouwing waarom een onderhoudsstrook van 5 meter noodzakelijk is voor de uitvoerbaarheid van de dijkversterking. Het kappen van 76 beeldbepalende bomen langs de Grebbedijk gaat voorbij aan zowel de monumentale status van de Wagingse stadsgracht als het landschappelijk belang voor de binnenstad en de wijde omgeving. Daarnaast vormen de bomen langs de Grebbedijk een belangrijk onderdeel van het lokale ecosysteem. Indiener denkt dat een gespecialiseerde aannemer altijd in staat is een technische oplossing te vinden om met name de bomen langs de gracht te sparen zonder dat de noodzakelijke waterveiligheid in gevaar komt. Indiener verzoekt op grond van het bovenstaande de zienswijze over te nemen en het inrichten van tijdelijk ruimtebeslag zoveel mogelijk te voorkomen, zodat hiervoor geen bomen gekapt hoeven te worden. Waar tijdelijk ruimtebeslag echt nodig is, vraagt indiener dit te doen met behoud van de bomen.	Voor het realiseren van de dijkversterking is tijdelijk ruimte nodig voor o.a. depots en transport. Daarom is in de plankaart ook ruimte gereserveerd voor werkbanen en depots. De breedte van de werkbanen is idealiter 10m zodat transport in 2 richtingen mogelijk is (paragraaf 5.2.1 Motivering en Overwegingen Ontwerp-Projectbesluit Grebbedijk. Deze werkbanen dienen obstakelvrij te zijn om als werkweg te kunnen fungeren. Daarom worden bomen binnen deze werkbanen gekapt. Langs de Stedelijke dijk zijn er dwangpunten waardoor minder ruimte beschikbaar is. Daarom zijn hier geen werkbanen binnendijs opgenomen. Dit is ook het geval bij de Havenstraat/Niemeijerstraat. Daarom is hier een werkstrook van 2m opgenomen. Dit is de minimaal benodigde werkruimte. De breedte van 5m die in de ontwerp-kaart stond is, conform afspraken uit het participatieproces, aangepast naar 2m. De bomen langs de Stadsgracht zijn geen onderdeel van het Rijksmonument Stadsgracht en daar ook niet onlosmakelijk mee verbonden. Langs de stadsgracht wordt een zandscheg uit de dijk gegraven en wordt het talud aangepast. Voor de uitvoering is werkruimte nodig. Het tijdelijk ruimtebeslag voorziet in die werkruimte. Binnen dit ruimtebeslag is kap van bomen noodzakelijk. Ter plaatse van de witte sluis zijn werkzaamheden nodig vanwege kruisende leidingen. Daarom is hier het tijdelijk ruimtebeslag groter. Voor de (graaf)werkzaamheden zal het terrein obstakelvrij moeten en zijn is de kap van de bomen noodzakelijk.	Ja, deels aanpassing ruimtebeslag

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassingen/ besluit
1. Indiener verzoekt om voorwaarden op te nemen bij de aanbesteding voor de realisatie zodat er een beloning ontstaat om minder bomen te kappen. Hij geeft daarvoor de volgende suggesties: - een beloning voor bomen, die kunnen blijven staan. - een beloning bij het vinden van een andere manier om de werkzaamheden uit te voeren, mogelijk vanaf de niet-bomen-kant. - mogelijk maakt het ook uit welke techniek er wordt gekozen om de piping tegen te gaan. Vergt 'aanbrengen van een filter' wellicht minder zwaar materiaal dan het 'heien van een damwand'?	De werkzaamheden worden aanbesteed volgens een 2-fasen aanpak. Fase 1 wordt benut om een aantal risico's en onzekerheden nader uit te werken. Uitwerking van de pipingoplossing is daar één van. De aannemer wordt in deze fase met prikkels uitgedaagd om met slimme oplossingen in uitvoering en ontwerp te komen, onder andere voor piping. Het sparen bomen zullen wij ook als inspanningsverplichting opnemen. Voor een aannemer is het efficiënter en goedkoper om bomen te laten staan langs de stadsgracht dan om deze te kappen.	Nee
2. Indiener benoemt dat herplanten van de bomen ook nodig is om verkoeling te geven in de stad. Daarvoor is het geplande stuk voor herplant wel heel erg ver van de stad vandaan. Is het niet mogelijk om: - Na het werk nieuwe bomen terug te planten op de grond voor tijdelijk ruimtebeslag (voor apparatuur van de aannemer)? - Een andere plek te vinden, dichterbij de stad? Misschien kan het ook wel aan de rand van de stadsgracht of aan de andere kant van de dijk, waar mogelijk.	Het is niet mogelijk om bomen te herplanten op plaatsen waar ze langs de dijk verdwijnen – zie ook de algemene beantwoording. De eisen voor compensatie volgen uit artikel 11.129, Besluit activiteiten leefomgeving (Bal)) en wordt met de gemeente Wageningen nader ingevuld. De locatie in de Driehoek ter hoogte van de Nudedijk en de haven is dichtbij de stad gelegen en de dichtstbij gelegen locatie die ook de instemming heeft van gemeente Wageningen.	Nee
3. Bij het beplantingsplan staat de opbouw met een houtwal, vochtig bos en struweel vermeld. Ook staan er oppervlaktes, maar nog geen grootte van de bomen. Bij kleine bomen duurt het heel lang voordat er sprake is van weer grote bomen. Dit is dus voor de volgende generatie.	In de compensatie-opgave is rekening gehouden met ontwikkeltijden van houtopstanden en natuur. Soms geldt er daarom een toeslag op het te compenseren oppervlakte. Dit is het geval bij genoemde compensatie. Door de compensatie op één plek te concentreren wordt niet alleen in omvang van het aantal bomen, maar ook kwaliteit nagestreefd.	Nee

4. Bij een deel van de huizen in de wijk van Niemeijerstraat – Dijkstraat is er bij hoog water overlast van stijgend grondwater in de kelder. Indiener vraagt of er een verschil is tussen een vaste damwand of een filter aanbrengen en of daarmee wellicht de overlast van stijgend grondwater in kelders kan worden verholpen.	Een filterschermbaan verandert de grondwaterstroming- en de kwel- in principe niet. Een damwand doet dat wel. Dit betekent echter niet dat door verandering van stroming de overlast kleiner wordt of verholpen. De veranderingen in grondwaterstand voor de pipingmaatregel zijn berekend op basis van toepassing van damwand.	Nee
5. Indiener vraagt zich af of er bij beide technieken ook een verschil is in gevolgschade? Dus is het wellicht zo dat bij het aanbrengen van een vaste damwand er meer geheid moet worden en er zwaarder materieel nodig is? Dit kan gevolgen hebben voor het ontstaan van scheuren in de huizen.	De technieken zijn anders. Uitgangspunt is dat er geen schade optreedt. De gekozen methode en techniek moet dus geschikt zijn voor de betreffende locatie, zodat er geen scheuren in huizen ontstaan.	Nee
6. Indiener verzoekt om een bouwkundige opname van zijn woning voordat er met de werkzaamheden wordt begonnen.	De analyse van bebouwing en objecten binnen de invloedssfeer van de dijkversterking wordt uitgevoerd in de realisatiefase. Deze analyse bepaalt of het pand binnen een zogenoemde schadecontour ligt en daarom wordt meegenomen in de monitoring. Dit staat uitgewerkt in paragraaf 5.5.1 van het onderdeel Motivering van het Ontwerp-Projectbesluit. Wanneer uw woning in de invloedssfeer staat, zal hier een nulmeting en monitoring plaatsvinden .	Nee

Antwoord zienswijze #37

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener verzoekt het ontwerp besluit aan te passen aan de ingediende zienswijze op de volgende punten:		
1. De bestemming van het perceel 'eco-dorp' zou alsnog als bestemming watergebonden recreatie vastgesteld dienen te worden.	Het ontwerp projectbesluit maakt de werkzaamheden voor de dijkversterking Grebbedijk mogelijk. De bestemming voor het eco-dorp zoals genoemd onder 1, valt buiten de opgave voor de dijkversterking en is geen onderdeel van het projectbesluit. Het valt ook buiten het project gebiedsontwikkeling Grebbedijk. Genoemd perceel eco-dorp zal daarom niet meegenomen worden in besluitvorming van de dijkversterking of gebiedsontwikkeling.	Nee
2. De geplande ecologische verbindingzone kan geen doorgang vinden voordat is afgestemd. Daarbij zou compensatie moeten worden geboden voor het vervallen van parkeerruimte. Ook wordt gesteld dat de asfaltstrook beschikbaar dient te blijven voor gebruik door indiener of dat er compensatie voor het verlies aan bouwblok moet worden geboden	2. De gebiedsontwikkeling Grebbedijk, waar deze dijkversterking onderdeel van is, omvat een aantal gebiedsontwikkelingen waaronder die van de ecologische verbindingzone. Deze gebiedsontwikkelingen krijgen een eigen vergunningenproces en gaan op een later moment ter inzage. Zodra de vergunningen ter inzage liggen, kan een zienswijze op deze vergunning ingediend worden.	Nee
3. In het ontwerpbesluit dient het vervallen van het beoogde uitzichtpunt over de Nederrijn bij de jachthaven als alternatief meegewogen te worden. De jachthaven beoogt namelijk de toegangsweg af te sluiten. Ook zou de aansluiting van de toegangsweg Jachthaven op de Grebbedijk aangepast moeten worden en minder steil en scherp moeten worden.	3. Het uitzichtpunt over de Nederrijn achter de jachthaven is onderdeel van het ontwerp van de ecologische verbindingzone (EVZ). Het ontwerp besluit van de dijkversterking heeft dit uitzichtpunt niet meegenomen. De wens om dit uitzichtpunt te laten vervallen kan ingebracht worden bij de procedure voor de EVZ ingebracht worden.	Nee
4. Met verwijzing naar het MER rapport waarin het ontwerpbestemmingsplan Haven-Costerweg wordt aangegeven dat deze bedrijfsverplaatsing van 2 bedrijven moet worden geschrapt. Deze verplaatsing wordt als onlogisch en gevaarlijk gezien door indiener.	Onder 4. wordt verwezen naar het ontwerpbestemmingsplan Haven-Costerweg dat in het MER is beschreven. Het ontwerp bestemmingsplan Haven-Costerweg en de bedrijfsverplaatsing zijn geen onderdeel van de dijkversterking. In het MER is alleen een beschrijving gegeven van (ontwerp) bestemmingsplannen in de omgeving.	Nee

5. De bereikbaarheid van de vereniging moet gewaarborgd te zijn gedurende werkzaamheden. Indien hinder onvermijdelijk is, moet dat ruim vooraf worden afgestemd en zoveel mogelijk alternatieve toegang te worden geboden	Bereikbaarheid van aanwonenden zoals genoemd onder 5. is opgenomen in het projectbesluit. In het projectbesluit is als waarborg opgenomen dat woningen en bedrijven bereikbaar zullen blijven voor bestemmingsverkeer. Voor dit doel worden zo nodig per locatie maatwerkoplossingen (tijdelijke rijroutes) ingericht (zie projectbesluit, par. 5.5.2, pag. 59). Aanliggende bedrijven zullen tijdens de uitvoeringsperiode van de dijkversterking dus bereikbaar blijven voor auto's en vrachtwagens. Voor de bereikbaarheid van bestemmingsverkeer en/of bedrijvigheden aan de dijk wordt een tijdelijke bereikbaarheidsvoorziening ingesteld in overleg met de omgeving (zie projectbesluit, par. 5.7, pag. 64). Voor de start van de uitvoering worden de voorziene wegafsluiting(en), in te stellen omleiding(en) en getroffen maatregelen met betrekking tot infrastructuur en bereikbaarheid in het BLVC-plan (bereikbaarheid, leefbaarheid, veiligheid en communicatie) beschreven. Daarnaast wordt het proces om te komen tot verkeersmaatregelen beschreven in het verkeersmanagementplan. De omgeving wordt betrokken bij het opstellen van het BLVC-plan. (zie projectbesluit, par. 5.7, pag. 64).	Nee
--	---	------------

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Algemeen. Indiener heeft het vermoeden dat tijdens de monitoring van het werkgebied op de mogelijke aanwezigheid van steenuilen of kerkuilen voornamelijk van de registratie van roepen van de uilen gebruik is gemaakt. Veel kasten lijken niet te zijn opgemerkt. Hiervoor had het misschien beter geweest als er al eerder contact was gelegd met de lokale uilenwerkgroep zoals ook aangegeven staat in het kennisdocument steenuil en kennisdocument kerkuil . Indiener heeft goed gekeken naar de mogelijke verstoring van de voorgestelde werkzaamheden op bestaande broedlocaties van steenuil en kerkuil. Op basis daarvan een inschatting gemaakt of extra mitigerende maatregelen nodig zijn. Dit is per broedlocatie uiteen gezet.. Ook is als gekeken naar de mogelijke verstoring van de kerkuilen die gebruik maken van de kasten naast de Steenfabriek Plasserwaard en die zeer dichtbij het geplande geulgebied liggen. Indiener wordt graag nauw betrokken bij het nadenken over extra mitigerende maatregelen die nodig zullen zijn.	Er zijn veldonderzoeken voor steenuil uitgevoerd volgens het Kennisdocument van BIJ12 en Soorten- inventarisatieprotocollen van het Netwerk Groene Bureau's (NGB). Voor kerkuil is het onderzoek uitgevoerd volgens het Kennisdocument van BIJ12. In beide Kennisdocumenten is beschreven wat de methode en periode is voor de inventarisatie van beide uilensoorten. De onderzoekers hebben voldoende ervaring met het uitvoeren van veldonderzoeken, ook specifiek voor uilen. Op basis van habitatkenmerken, eerdere waarnemingen in de NDFF, meerdere gerichte veldbezoeken in de daarvoor aangewezen periode (bij de geschikte omstandigheden) waarbij de baltsroepen zijn afgespeeld, is geconcludeerd dat er één bezet territorium van kerkuil (bestaande uit twee kasten) en één bezette kast voor steenuil in het onderzoeksgebied aanwezig was. Daarnaast zijn enkele losse roepen van steenuil gehoord maar die waren zo onregelmatig en verspreid over het gebied dat deze niet geen indicatie gaven voor een verblijfplaats. Tijdens onderzoeken naar andere soortgroepen overdag zijn daarnaast een aantal geschikte kasten/locaties gevonden, die niet bezet bleken. Door de aanvullingen van de Uilenwerkgroep gaan wij onze effectbeoordeling aanpassen. Het kan gebeuren dat na het uitvoeren van de veldonderzoeken in 2022 in de jaren 2023 en 2024 nieuwe waarnemingen van rust/verblijfplaatsen worden aangetroffen op locaties waar in 2022 geen activiteit was. Deze wel te worden betrokken in de effectbeoordeling. We zullen dan ook deze aanvullingen verwerken in de effectbeoordeling. Verder maakt Waterschap graag gebruik van het aanbod bij het nadenken over en uitvoeren van mitigerende maatregelen.	Ja

1. Steenuil Steenfabriek Plasserwaard - Actie: specifieke plannen uitwerken om twee nestkasten op te hangen buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden (actie loopt)	Compensatie volgens plan uitvoeren, dit vraagt geen aanvullende acties.	Nee
2. Steenuil Grebbedijk 40. Gewenste Actie: maken van plannen voor mitigerende maatregelen in overleg met indiener	Het ruimtebeslag van de 'zoeklocatie depotruimte' is op deze locatie aangepast. Door deze aanpassing blijft het ruimtebeslag buiten de verstoringscontour van de steenuil. Mitigatiemaatregelen vervallen hiermee.	Nee
3. Steenuil Grebbedijk 30. Gewenste Actie: maken van plannen voor mitigerende maatregelen in overleg met Uilenwerkgroep Wageningen	Geen aanvullende actie nodig. Ruimtebeslag blijft buiten de contour.	Nee
4. Steenuil Wageningse Afweg 9. Gewenste Actie: maken van plannen voor mitigerende maatregelen in overleg met Uilenwerkgroep Wageningen	Het ruimtebeslag van de 'zoeklocatie depotruimte' is op deze locatie aangepast. Door deze aanpassing blijft het ruimtebeslag buiten de verstoringscontour van de steenuil. Mitigatiemaatregelen vervallen hiermee.	Nee
5. Steenuil Wageningse Afweg 16. Gewenste Actie: maken van plannen voor mitigerende maatregelen in overleg met Uilenwerkgroep Wageningen	Het ruimtebeslag van de 'zoeklocatie depotruimte' is op deze locatie aangepast. Door deze aanpassing blijft het ruimtebeslag buiten de verstoringscontour van de steenuil. Mitigatiemaatregelen vervallen hiermee.	Nee
6. Kerkuil Steenfabriek Plasserwaard - Gewenste Actie: maken van plannen voor mitigerende maatregelen in overleg met Uilenwerkgroep Wageningen	Deze werkzaamheden en mitigerende maatregelen zijn niet voor de dijkversterking maar voor de geul. Het geluid van de dijk-werkzaamheden komt niet tot deze verblijfplaats, het gaat om het geluid van het graven van de geul.	Nee
7. Kerkuil aan Afweg - Gewenste Actie: bekijken of er mitigerende maatregelen nodig zijn en zo ja invoeren, of oude kast vervangen in schuurtje op akker in overleg met Uilenwerkgroep Wageningen.	Het gaat om een kast die sinds 2022 in een open schuur zit. De kast is niet bezet, en daarom zijn er geen maatregelen nodig.	Nee
8. Kerkuil ter hoogte van Grebbedijk 14 - Gewenste Actie: maken van plannen voor mitigerende maatregelen in overleg met Uilenwerkgroep Wageningen	Hier is aanvullende wettelijke mitigatie nodig; niet werken in broedseizoen. Een extra kast ophangen zou een aanvullende bovenwettelijke maatregel kunnen zijn.	Ja

Antwoord zienswijze #39

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassingen/ besluit
1. Indiener verzoekt om informatie over de wettelijke toetsing van de dijk uit 2017.	U kunt het rapport hier downloaden: Bestuurlijke rapportage WSVV Rapport Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) Het rapport vormt de aanleiding voor het project maar is geen onderdeel van het (ontwerp)Projectbesluit. Wij zijn graag bereid nadere stukken te delen wanneer indiener dit wenst. Op www.grebbedijk.com kunt u onder Kennisbank achtergrondrapporten over de Grebbedijk vinden. Het rapport Nadere Veiligheidsanalyse staat hier ook vermeld(Nadere Veiligheidsanalyse Grebbedijk.pdf)	Nee
2. Indiener vraagt hoe de norm voor overstromingskans tot stand is gekomen en zich verhoudt tot andere dijktrajecten .	De normen zijn vastgelegd in de Waterwet en overgenomen in het Besluit Kwaliteit Leefomgeving onder de Omgevingswet. Voor een toelichting en onderbouwing wordt naar dit wettelijk kader verwezen. In de Memorie van Toelichting op de Waterwet van 2017 zijn de normen uitgelegd; zie https://zoek.officielebekendmakingen.nl/kst-34436-3.html	Nee
3. Bij faalmechanismen wordt genoemd: de opgave voor grasbekleding erosie binnentalud (GABI) wordt onder andere bepaald door aanwezigheid van een zandscheg in het binnentalud van de dijk. Bij aanwezigheid van de zandscheg voldoet het dijkvak in ieder geval niet. Bij afwezigheid van de zandscheg voldoet het dijkvak op dit faalmechanisme. Er is sprake geweest bij contact met projectpersoneel dat er zandscheg verwijderd zou moeten worden. Hier staat bij tijdelijk ruimtebeslag "AANVULLING". Wat wordt hier bedoeld en in welk dijkvak moet dit gebeuren?	De zandscheg ligt in het binnentalud over het grootste deel van de Grebbedijk en is aangebracht bij de eerdere dijkversterking in 1997. Dit is o.a. het geval bij de Stedelijke dijk in de dijkvakken 1D, 1E en 1F. Deze zandscheg moet worden verwijderd, waarna de 'ruimte' moet worden opgevuld met klei, zoals vermeld in Tabel 4.1 op pagina 31 van de Motivering en Overwegingen Ontwerp-besluit Grebbedijk.	Nee
4. Indiener stelt dat werkzaamheden zo worden uitgevoerd dat bomen en andere houtopstanden zoveel mogelijk ontzien worden. Dit geldt met name voor	Voor beantwoording van deze zienswijze verwijzen wij naar de algemene beantwoording over kappen binnen permanent en tijdelijk ruimtebeslag. De genoemde bomen achter Bowlespark 17-18 (zoals boom nr. 229) staan binnen het permanente	Ja

zeldzame indrukwekkende bomen zoals de Alnus spaethi achter Bowlespark 17-18 en die in tuin van Het Droomhuis. Voor werk aan de leidingen ter hoogte van de Witte Sluis zouden ook geen bomen verwijderd hoeven te worden. Er zou pas kapvergunning verleend moeten worden op het moment dat de aannemer aantoonbaar zodanig gehinderd wordt dat kap onvermijdelijk is, per geval te bepalen	ruimtebeslag van de dijkversterking. Zie algemene beantwoording. De boom in de tuin van Het Droomhuis staat op particuliere grond en is per abuis in de kapvergunning opgenomen. De vergunningaanvraag is hierop aangepast.	
5. Indiener mist de kabel en leidingentoets in de stukken (i.r.t. de kapvergunning)	Informatie over kabels en leidingen is opgenomen in paragraaf 7.7 van het document Motivering en Overwegingen van het Ontwerp-Projectbesluit.	Nee

Antwoord zienswijze #40

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassingen/ besluit
1. Indiener is van mening dat juist op de iconische stukken dijk langs de stad, waar de dijkverzwaring plaats vindt extra respectvol omgegaan moet worden met de bestaande omgeving en natuur. Op deze plekken is de invloed van de ingreep vele malen verstrekender voor de bevolking dan bijvoorbeeld bij stukken dijk tussen Rhenen en Wageningen. Indiener mist de noodzakelijke compassie en zorgvuldigheid in de omgevingsvergunning	Het ruimtelijk kwaliteitskader en het landschapsplan beelden de ambitie en voor het gebied en de plannen uit. Ook in de gebiedsbeschrijving in het projectbesluit is getracht dit weer te geven. Bij het uitwerken van de maatregelen voor de dijkversterking is rekening gehouden met verschillende wettelijke kaders en belangen. Dit is toegelicht in hoofdstuk 3 van de Motivering en overwegingen bij het Ontwerp-Projectbesluit. Voor een groot deel van de dijk betekent dit bijvoorbeeld dat vanwege buitendijkse natuur de maatregelen aan de binnendijkse zijde moeten plaatsvinden. De effecten van (het ruimtebeslag van) de maatregelen zijn in het milieueffectrapport beoordeeld. De waarde van het gebied voor bewoners en gebruikers en de natuurwaarde zijn meegewogen in de maatregelen en het benodigde ruimtebeslag.	Nee
2. Indiener is van mening dat kap van bomen voor tijdelijk ruimtebeslag onnodig is. Indiener stelt dat belang van biodiversiteit voor moet gaan. Indiener stelt dat het extra kwalijk is dat 43 bomen van de 76 te kappen bomen ook nog eens wordt gekapt om het de aannemer gemakkelijk te maken tijdens de werkzaamheden. Het gaat hier dus om nodeloze kap. Indiener maakt bezwaar tegen de kap van alle bomen in het tijdelijke ruimtebeslag.	Voor beantwoording van deze zienswijze verwijzen wij naar de algemene beantwoording over kappen binnen tijdelijk ruimtebeslag. Er is geen sprake van nodeloze kap. Er worden alleen bomen gekapt als dit noodzakelijk is. Daarbij is het kappen van bomen langs de dijk en stadsgracht een extra handeling en maakt het het werk door de ligging eerder complexer en minder makkelijk.	Nee
3. Indiener stelt dat bijna alle bomen aan de voet van de dijk staan, naast de stadsgracht tussen het Spijk en de Haven. Indiener is van mening dat het eigenlijk niet inzichtelijk is te maken dat deze bomen een gevaar zullen zijn voor onze waterveiligheid de komende 30.000 jaar. Indiener stelt dat deze bomen ook op een natuurlijke wijze kunnen verdwijnen in de tijd. Indiener stelt dat het monumentale bomen zijn zonder monumentale status, maar wel behoudenswaardig volgens de gemeente: De meeste bomen zijn	Voor beantwoording van de reden voor kap van bomen verwijzen wij naar de algemene beantwoording over kappen binnen permanente en tijdelijke ruimtebeslag. De gemeente Wageningen heeft in haar Verordening fysieke leefomgeving gemeente Wageningen 2022 en haar Beleid monumentale bomen criteria opgenomen voor monumentale bomen en vervolgens een overzicht van monumentale bomen vastgesteld. Dit zijn de toetsingskaders voor de kapvergunning.	Nee

50, 60 jaar oud en ze zien er uitstekend uit. Indiener stelt dat wanneer deze bomen > 80 jaar zijn, het dan wel monumentale bomen zijn en dat deze dan niet gekapt kunnen worden. Dan had er een andere oplossing voor de dijkverzwaring van dit stuk dijk gekozen moeten worden. Het argument van waterveiligheid zou dan niet meer spelen. Indiener is van mening dat 50 jaar al een hele mijlpaal is voor een boom, en hun betekenis voor onze biodiversiteit, ecosysteem en welzijn is enorm. Daarom stelt indiener dat deze bomen beschermd moeten worden zodat ze kans hebben om de 80 jaar te halen.	De status 'behoudenswaardige boom' is geen criteria voor de kapvergunning. Ook voor monumentale bomen kan de gemeente een kapvergunning verlenen wanneer het belang van de kap opweegt tegen het belang van behoud van de boom. Deze situatie is nu niet van toepassing omdat alleen niet-monumentale bomen worden gekapt.	
4. Indiener is van mening dat de hele groep van overgebleven bomen in het gedeelte permanente ruimtebeslag: 76 bomen - 43 bomen = 33 bomen, beschermd moeten worden. Indiener vindt dat er een gemeentelijk verantwoording ligt om elke boom apart te beoordelen op het risico een gevaar te gaan vormen voor de waterveiligheid. En het resultaat van deze analyse ter inzage te leggen voor haar bewoners. Een betere optie, en de meest logische optie, zou zijn om tot een meer natuurvriendelijke oplossing van de dijkverzwaring voor dit traject tussen het Spijk en de haven te komen.	Voor beantwoording van deze zienswijze verwijzen wij naar de algemene beantwoording over kappen binnen permanente en tijdelijke ruimtebeslag.	Nee

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
1. Indieners spreken hun teleurstelling uit over de ten opzichte van het Voorkeursalternatief aangebrachte wijzigingen in het dijkontwerp, zoals opgenomen in het ontwerp projectbesluit. Zij vragen om bij de komende dijkversterking aan de bij aanvang opgestelde en herhaalde ontwerputgangspunten met betrekking tot een gastvrije dijk vast te houden.	Het vastgestelde Voorkeursalternatief (VKA) d.d. 8 juli 2020 heeft de status van politiek-bestuurlijk beslissing, die het einde van de verkenningsfase markeert. Het VKA is geen 'in beton gegoten' document dat op uitvoering van de dijkversterkingsopgave gericht is. In de planuitwerkingsfase, komt het ontwerp-projectbesluit. In dit ontwerp projectbesluit, heeft (ten opzichte van de ontwerpvoorstellen uit het VKA) meer detaillering en verfijning van het technisch dijkontwerp plaatsgevonden. In die fase van het project is gebleken, dat het getrapte dijkprofiel niet over het gehele tracé van de te versterken dijk gehandhaafd kan blijven. Dit is veroorzaakt door het ontbreken van een waterveiligheidsopgave voor het waterschap op bepaalde locaties (als gevolg waarvan de financiering voor het realiseren van een getrapte kruin vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma is vervallen). Ook bleek het realiseren van het getrapte dijkprofiel niet in alle gevallen vergoedbaar op grond van de huidige natuurwetgeving (dit met het oog op de bescherming van het buitendijks gelegen Natura 2000-gebied). Deze beide conclusies hebben gevolgen gehad voor de haalbaarheid en uitvoerbaarheid van de oorspronkelijke ontwerp-voorstellen uit het voorkeursalternatief. Wij blijven, waar mogelijk, vasthouden aan de aanvankelijke ontwerpprincipes van het concept gastvrije dijk.	Nee
2. In het ontwerp-projectbesluit voor de versterking van de Grebbedijk is de in het Voorkeursalternatief uitgezette denkrichting grotendeels verlaten. In het document rolt voor elk onderscheiden traject een ander profiel en een andere verkeersopzet uit de bus. Langs het Hoornwerk en op de landelijke dijk blijft het profiel min of meer gelijk aan de huidige dijk, zij het dat aan de binnenzijde	Voor het Hoornwerk en grote delen van het traject van de Nudedijk geldt geen hoogte- of stabiliteitsopgave in het kader van de dijkversterking. Omdat een waterveiligheidsopgave voor deze trajecten ontbreekt zijn vanuit het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP) geen financiële middelen beschikbaar gesteld voor het realiseren van een getrapte dijkprofiel	Nee

van het grondlichaam een flauw aflopende berm is voorzien. Aan de verkeerssituatie wordt niets gewijzigd. Voor de Nudedijk tussen de landelijke dijk en de kop van de haven worden niet langer verbeteringsvoorstellen gedaan. Langs de kop van de haven wordt op de kade onderlangs de dijk een wandelpad aangelegd. Bij de stedelijke dijk keert het uit het Voorkeursalternatief stammende getrapte profiel terug. Het wordt niet beschreven maar wel verbeeld: op dit traject krijgt de wandelaar op de kruin ruim baan, de fietser wordt naar de 'tree' verwezen.	langs het hele traject. Het tot stand brengen van een getrapd dijkprofiel zonder dat sprake is van een waterveiligheidsopgave voldoet volgens de regels van de financieringssysteem van het HWBP niet aan de uitgangspunten "sober en doelmatig". Daarnaast is ook de vergunbaarheid van een getrapd profiel met ruimtebeslag buitendijks in Natura 2000 niet haalbaar gebleken.	
3. De in het ontwerp-projectbesluit gepresenteerde diversiteit aan dijkprofielen en de daarop geprojecteerde verkeersstromen wijken in veel opzichten af van het ontwerpvoorstel uit het Voorkeursalternatief. Op de gevaarlijkste tracés wordt niet langer ingezet op een met het getrapte dijkprofiel samenhangende verkeersveilige dijk. Juist op de trajecten waar het autoverkeer en het langzame verkeer elkaar nu al in de weg zitten blijft alles bij het oude. Terwijl op het traject waar geen auto's rijden de fietsers en wandelaars van elkaar worden gescheiden. Anders dan bij de kop van de haven, waar de wandelaars de kade krijgen toegewezen, ligt het voetpad op de aangrenzende stedelijke dijk op de kruin.	Wij merken in de eerste plaats op dat het waterschapsbestuur op grond van het bepaalde in artikel 5.44, vierde lid, van de Omgevingswet alleen een projectbesluit kan vaststellen met het oog op de behartiging van de taken, bedoeld in artikel 2.17, eerste lid, aanhef en onder a, van de wet. Dat betekent dat het projectbesluit uitsluitend maatregelen mag bevatten die betrekking hebben op de zorg voor de waterveiligheid. Die zorg is primair gericht op het belang van voorkomen van overstromingen door het bezwijken van de waterkering (zoals een dijk). De in het projectbesluit opgenomen dijkprofielen zijn op de behartiging van deze waterstaatkundige functie van de Grebbedijk toegesneden. Het waterschap heeft geen bevoegdheid over verkeersbesluiten dat is aan de gemeente. Ook is het in de loop van de planuitwerkingsfase van het project duidelijk geworden dat het om financiële en juridische redenen niet overal langs de Grebbedijk haalbaar is om het voornemen tot het verwezenlijken van een getrapd dijkprofiel zoals opgenomen in het Voorkeursalternatief. Dat betekent dat mogelijk niet op alle locaties kan worden ingezet op de wijze van scheiding van verkeersstromen die in het Voorkeursalternatief was voorzien.	Nee
4. Indieners pleiten ervoor om het in de diverse documenten gepresenteerde ontwerpuitgangspunt om van de Grebbedijk een gastvrije dijk te maken in de uitwerking daadwerkelijk inhoud te geven. Ook	Wij onderschrijven de opvatting dat het mogelijk moet zijn om, met inachtneming van de in het projectbesluit opgenomen ontwerpuitgangspunten, voor de Grebbedijk inhoud te geven aan het	Nee

met de gewijzigde profielen moet het mogelijk zijn om de meest kwetsbare verkeersdeelnemers een veilige route op de dijk te bieden.	concept van de gastvrije dijk. Verbetering van de bestaande verkeerssituatie op de dijkweg blijft voor een groot deel van de Grebbedijk, ook met de ten opzichte van het Voorkeursalternatief aangepaste dijkprofielen, een speerpunt. Daar waar mogelijk, haalbaar en financieerbaar wordt in het kader van de dijkversterking de verkeerskundige functie van de dijkweg zo goed mogelijk te ondersteunen en te faciliteren. Dit is aan de betrokken gemeenten Wageningen en Rhenen als aan wegbeheerder om met passende voorstellen te komen voor de invulling van de maatregelen voor bevordering van de verkeersveiligheid.	
5.Indieners verzoeken om in de gelegenheid te worden gesteld de zienswijze nader mondeling toe te lichten in een gesprek.	Voor de beantwoording van de zienswijze is toelichting niet nodig. Op grond van het bepaalde in artikel 16.71, eerste lid, van de Omgevingswet is op de voorbereiding van het projectbesluit voor de versterking van de Grebbedijk de uniforme openbare voorbereidingsprocedure, zoals neergelegd in afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht, van toepassing. Deze procedure heeft tot doel om een zorgvuldige en evenwichtige besluitvorming te bevorderen door belanghebbenden in een vroeg stadium bij de besluitvorming van de betrokken bestuursorganen te betrekken. Daarmee heeft deze procedure een wezenlijk ander karakter dan de bezwaarschriftenprocedure. Omdat bij de toepassing van de procedure, neergelegd in Afdeling 3.4 van de Awb bestuurlijke voornemens centraal staan en geen sprake is van één of meer reeds genomen besluiten, kunnen belanghebbenden slechts gebruik maken van de mogelijkheid om tijdens de periode van terinzagelegging van de stukken mondeling dan wel schriftelijk op die voornemens te reageren. In aanvulling daarop voorziet de wettelijke regeling niet in een verplichting voor de betrokken bestuursorganen om de indieners van zienswijzen te horen of in de gelegenheid te stellen de ingediende zienswijze nader mondeling toe te lichten. Gelet op de planning voor de	Nee

	vaststelling van het projectbesluit voor de versterking van de Grebbedijk is de huidige procedure daarop dan ook niet ingericht.	
--	---	--

Antwoord zienswijze #42

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassingen/ besluit
1. Indiener is van mening dat het participatietraject ernstig tekortschiet terwijl de dijkversterking zeer ingrijpend is op onze directe leefomgeving. Indiener heeft als dijkdenker in al die jaren gesproken met het waterschap over fietsstroken, dijkontwerpen, damwanden, zwemvijvers, en de waterhoogte in de Bovenste Polder, maar het is nooit gegaan over de werkzaamheden in onze achtertuin. Indiener verzoekt vervolgens om: a) direct te communiceren met aanwonenden bij het uitwerken van de plannen en de terugkoppeling die gegeven wordt te verwerken in de aanbestedingsfase; b) de belangen van bewoners zorgvuldig te wegen en om helderheid te verschaffen over de wijze waarop deze belangen meegenomen worden in ontwerp, aanbesteding van de werken en de uitvoering van de werken.	In het Plan van Aanpak voor de verkenningsfase van de dijkversterking Grebbedijk (2016) hebben we aangegeven dat we veel belang hechten aan de inbreng vanuit de bredere omgeving. In bijlage 2.4 bij het ontwerp-projectbesluit is een totaaloverzicht van participatie- en communicatiemomenten dijkversterking Grebbedijk opgenomen. Hieruit blijkt dat in de verkenningsfase en in de planuitwerkingsfase van het project diverse algemene informatie-avonden, inloopbijeenkomsten en dijkdenkersbijeenkomsten, alsmede een groot aantal individuele keukentafelgesprekken heeft plaatsgevonden. De weging van belangen van bewoners is meegenomen in het ontwerpen van de maatregelen en het bepalen van het ruimtebeslag. Dit staat in paragraaf 3.3 van het document Motivering en overwegingen Ontwerp-Projectbesluit. De woningen aan de Havenstraat/Niemeijerstraat zijn een dwangpunt geweest.	Nee
2. Indiener stelt dat de publicatie van de aanvraag van de omgevingsvergunning een complete verrassing is. Overleg over de inhoud met direct betrokkenen was zeer gewenst geweest. De gevolgen voor bewoners zijn niet helder gecommuniceerd, en alleen zichtbaar op een onduidelijk kaartje in een bijlage van de aanvraag.	De ter inzagelegging is via websites, nieuwsbrief en lokale nieuwsbladen aangekondigd. Tijdens de bewonersavond in juli 2024 is de planning voor de ter inzagelegging gedeeld (grebbedijk-foamboard-bewonersavond_11.pdf). Kaartmateriaal was tijdens deze periode digitaal in te zien en het waterschap organiseerde een inloopbijeenkomst en diverse spreekuren waar gelegenheid was om vragen te stellen.	Nee
3. Indiener wijst erop dat de omgevingsvergunning melding maakt van een 'tijdelijk ruimtebeslag' dat zich 5 meter uitstrekt in particulier eigendom. Er niet aannemelijk is gemaakt dat de schade die eventueel toegebracht kan gaan worden aan eigendommen bij het gebruik van de werkzone tot een minimum beperkt gaat worden. Tijdelijk ruimtebeslag zou ook kunnen leiden	Langs de Havenstraat/Niemeijerstraat is een werkstrook van 2 meter opgenomen. Dit is de minimaal benodigde werkruimte. De breedte van 5 meter die in de ontwerp-kaart stond is, conform afspraken uit het participatieproces, aangepast naar 2 meter. De houtopstandentoets en het besluit van de gemeente Wageningen zijn hierop aangepast. Particuliere bomen zijn geen onderdeel van de kapvergunning.	Ja

tot onherstelbare schade aan tuinen en eigendommen. De onduidelijkheid over de precieze grenzen en plannen zorgt er ook voor dat indiener niet kan anticiperen op de plannen en bijvoorbeeld bomen (indien al mogelijk) tijdelijk kan verplaatsen. De strook van 5 meter breed ook nog eens onnauwkeurig is ingetekend en niet strookt met de eigendomsgrenzen zoals die te vinden zijn bij het kadaster. In deze strook staan meerdere bomen (waaronder boom 412 in het plan), vaste planten en twee houthokken die eigendom zijn van indiener. Indiener verzoekt op basis van bovenstaande om: a) aannemelijk te maken waarom een werkstrook nodig is terwijl dat in de vorige dijkverzwaring niet op deze wijze hoefde, en wat u eraan kan doen om schade in en om deze zone tot een minimum te beperken; en b) de gegevens van het kadaster op een correct wijze te gebruiken om te bepalen welke bomen, opstallen etc. op grond van het Waterschap staan en welke op particuliere dan wel op gemeenteground staan.		
4. Indiener verzoekt helderheid te verschaffen over de rechten die bewoners hebben ten aanzien van schade aan bomen, opstallen, gevels en andere goederen en hoe eventuele compensatie afgehandeld wordt.	De wijze waarop het waterschap schade zoveel mogelijk voorkomt en beperkt staat beschreven in paragraaf 5.5 van het document Motivering en overwegingen Ontwerp-Projectbesluit. De wijze van afhandeling van opgetreden schade staat in paragrafen 10.2 en 10.3 van hetzelfde document.	Nee

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener concludeert dat het participatieproces voor direct aanwonenden van de stedelijke dijk tot op heden ernstig te kort schiet. Het participatieproces is zeer intensief geweest en er is op talloze moment input gevraagd van bewoners aan het stedelijke deel van de dijk, maar het is onduidelijk wat met deze punten is gedaan. De publicatie van de aanvraag van de omgevingsvergunning een complete verrassing is, terwijl juist over de inhoud hiervan van te voren overleg met ons gewenst was geweest. De omgevingsvergunning maakt melding van een 'tijdelijk ruimtebeslag' dat zich 5 meter uitstrekt in het eigendom. In het overleg met de dijkdenkers werd slechts 1-2 meter als mogelijke werkstrook genoemd, als er al in onze tuinen gewerkt hoeft te worden. In de dijkversterking van 1997 werd alles aangelegd vanuit de dijkkant. - Er niet aannemelijk is gemaakt dat de schade die eventueel toegebracht kan gaan worden aan onze eigendommen bij het gebruik van de werkzone tot een minimum beperkt gaat worden. - De strook van 5 meter breed ook nog eens onnauwkeurig is ingetekend en niet strookt met de eigendomsgrenzen zoals die te vinden zijn bij het kadaster. - De in 1997 aangelegde voorziening (grindkoffer) om onze tuinen droog te houden in de plannen niet terug te vinden is. Hiernaar is in betrokkenheid van ons meermalen naar verwezen; - De in ontwerp-omgevingsvergunning genoemde esdoorn in tuin van Havenstraat staat op eigen grond en niet zoals genoemd op grond van het waterschap. Indiener vraagt: - Om direct te communiceren als aanwonenden bij het uitwerken van de plannen en de terugkoppeling die u van ons krijgt te verwerken in de aanbestedingsfase;	Voor het realiseren van de dijkversterking is tijdelijk ruimte nodig voor o.a. depots en transport. Daarom is in de plankaart ook ruimte gereserveerd voor werkbanen en depots. De breedte van de werkbanen is idealiter 10 meter zodat transport in 2 richtingen mogelijk is (paragraaf 5.2.1 Motivering en Overwegingen Ontwerp-Projectbesluit Grebbedijk. Deze werkbanen dienen obstakelvrij te zijn om als werkweg te kunnen fungeren. Daarom worden bomen binnen deze werkbanen gekapt. Langs de Stedelijke dijk zijn er dwangpunten waardoor minder ruimte beschikbaar is. Daarom zijn hier geen werkbanen binnendijs opgenomen. Dit is ook het geval bij de Havenstraat/Niemeijerstraat. Daarom is hier een werkstrook van 2 meter opgenomen. Dit is de minimaal benodigde werkruimte. De breedte van 5 meter die in de ontwerp-kaart stond is, conform afspraken uit het participatieproces, aangepast naar 2 meter. De houtopstandentoets en het besluit van de gemeente Wageningen zijn hierop aangepast. Langs de stadsgracht wordt een zandscheg uit de dijk gegraven en wordt het talud aangepast. Voor de uitvoering is werkruimte nodig. Het tijdelijk ruimtebeslag voorziet in die werkruimte. Binnen dit ruimtebeslag is kap van bomen noodzakelijk. Ter plaatse van de witte sluis zijn werkzaamheden nodig vanwege kruisende leidingen. Daarom is hier het tijdelijk ruimtebeslag groter. Voor de (graaf)werkzaamheden zal het terrein obstakelvrij moeten en zijn is de kap van de bomen noodzakelijk, PARTICULIERE BOMEN Het waterschap vraagt alleen vergunning aan voor het kappen van bomen op openbare percelen. Houtopstanden op private/particuliere terreinen zijn geen deel van de vergunningaanvraag. Waar dit toch als zodanig is opgenomen wordt het besluit van de gemeente Wageningen	Ja, aanpassing tijdelijk ruimtebeslag

- Om onze belangen zorgvuldig te wegen en om helderheid te verschaffen over de wijze waarop onze belangen meegenomen worden in ontwerp, aanbesteding van de werken en de uitvoering van de werken; - Om aannemelijk te maken waarom een werkstrook nodig is terwijl dat in de vorige dijkverzwaring niet op deze wijze hoefde; - Om eventuele schade in en om deze zone tot een minimum te beperken; - Om de gegevens van het kadaster op een correcte wijze te gebruiken om te bepalen welke bomen, opstallen etc. op grond van het Waterschap staan en welke op particuliere dan wel op gemeenteground staan; - Om helderheid te verschaffen over de rechten die bewoners hebben ten aanzien van schade aan bomen, opstallen, gevels en andere goederen en hoe eventuele compensatie afgehandeld wordt. - Om helderheid te verschaffen op welke wijze de werking van de grindkoffer/afwatering achter de dijk in stand gehouden wordt en mogelijke waterschade in de kruipruimte/kelder te voorkomen; - om de hierboven genoemde Esdoorn te sparen net zoals in de vorige ronde (1997) van dijkverzwaring is gebeurd.	aangepast. Het is nog onzeker of ook kap op particuliere terreinen nodig is. Dat blijkt pas bij het maken van het (gedetailleerde) uitvoeringsontwerp. . De kaarten in de houtopstandentoets zijn aangepast en de esdoorn staat op uw eigendom. Deze boom is uit de kapvergunningaanvraag gehaald SCHADE Om eventuele schade snel en goed op te kunnen lossen worden nul metingen gedaan waarvan u de resultaten ontvangt. Na de dijkversterking wordt eventuele schade veroorzaakt door de dijkversterking in uw tuin (of andere eigendommen) hersteld. Onder de algemene beantwoording en in het schadeprotocol wordt ook omschreven hoe omgegaan wordt met schade. PARTICIPATIE Vanaf de start van de verkenningsfase van het project Grebbedijk (in 2016) is sprake geweest van een zeer breed opgezet en intensief omgevingsproces. Daaraan hebben vertegenwoordigers uit vier hoofddoelgroepen deelgenomen, te weten: de bewoners en het bedrijfsleven die woonachtig c.q. gevestigd zijn direct langs de dijk, de dijkdenkers, de inwoners, ondernemers en belangenorganisaties uit de bredere omgeving van Wageningen en Rhenen en de inwoners van de Gelderse Vallei, het achterland van de dijk. Vanwege de gebiedsgerichte benadering hebben we vanaf het begin ingezet op communicatie. We hebben de omgeving op de hoogte gehouden van de stand van zaken van het project via de projectwebsite, social media en de (digitale en papieren) nieuwsbrief. Daarnaast hebben we diverse activiteiten op en rond de dijk georganiseerd en aangehaakt bij lokale initiatieven. Tijdens de verkenningsfase van het project was het participatieproces voor de Grebbedijk ingedeeld in drie stadia: 1. Ontwikkelen van mogelijke oplossingsrichtingen; 2. Verbeelden van oplossingsrichtingen; 3.	
---	---	--

	Beoordeling: keuze en besluitvorming voorkeursalternatief. Op basis van het vastgestelde voorkeursalternatief (8 juli 2020) heeft in de planuitwerkingsfase een detaillering, verfijning en optimalisatie van het dijkontwerp plaatsgevonden, uitmondend in het ontwerp-projectbesluit voor de versterking van de Grebbedijk. In de planuitwerkingsfase van het project is opnieuw ingezet op een nauwe betrokkenheid van de omgeving; belangenorganisaties, bewoners, belanghebbenden en de partners. De omgeving is op de hoogte gehouden van de voortgang en op belangrijke momenten is de omgeving geïnformeerd en gevraagd om hun belangen en wensen kenbaar te maken. Ook zijn klanteisen/-wensen, die in de verkenningsfase geïnventariseerd zijn, in deze fase geactualiseerd en aangevuld. In het ontwerp is ernaar gestreefd om zoveel mogelijk klanteisen/-wensen te honoreren, mits dit past binnen de scope, planning en financiën. Voor een nadere beschrijving van de inrichting van het participatieproces en de resultaten daarvan verwijzen wij naar Hoofdstuk 11 (Omgevingsproces) van het projectbesluit. In bijlage 2.4 bij het ontwerp-projectbesluit is een totaaloverzicht van participatie- en communicatiemomenten dijkversterking Grebbedijk opgenomen. Hieruit komt naar voren dat, naast een groot aantal keukentafelgesprekken, tot nu toe in totaal 18 dijkdenkersbijeenkomsten en 15 algemene informatie-avonden en inloopbijeenkomsten hebben plaatsgevonden. Daarnaast waren belanghebbenden in de periode van 27 september tot en met 7 november 2024 op dinsdagmiddagen tussen 15.00 en 17.00 uur in de gelegenheid om op de projectlocatie de Taats, Grebbedijk 57 te Wageningen, gebruik te maken van het inloopspreekuur. Het inloopspreekuur was bedoeld om in een persoonlijk gesprek met een projectmedewerker individuele belangen aan te kaarten of	
--	--	--

	persoonlijke omstandigheden aan de orde te stellen. Reeds in het Plan van Aanpak voor de verkenningsfase van de dijkversterking Grebbedijk (2016) hebben we aangegeven dat we veel belang hechten aan de inbreng vanuit de bredere omgeving. Wij zijn u dan ook erkentelijk voor uw deelname en inhoudelijke bijdrage aan het participatieproces. Tegelijkertijd moeten we ook constateren dat er in het participatieproces weliswaar veel aandacht is gevraagd voor het waarborgen en beschermen van persoonlijke belangen, maar dat er door de inwoners geen ideeën, oplossingsrichtingen en alternatieven zijn aangedragen, die aanleiding geven tot een fundamentele herbezinning op dan wel andere invulling van het technisch dijkontwerp. Wij kunnen uw opvatting dat het participatieproces voor direct aanwonenden van de stedelijke dijk tot op heden tekort schiet, dan ook niet onderschrijven. De te selecteren uitvoerend aannemer krijgt de verplichting om in lijn met het hierboven beschreven participatieproces, een zorgvuldig communicatie- en informatieproces voor de realisatiefase in te richten. Dit betekent dat u tijdens de uitvoeringsfase geïnformeerd wordt over de uit te voeren over de werkzaamheden. Daarnaast wordt het Uitvoeringsontwerp met u afgestemd. DRAINAGE De drainage en grindkoffer aan de binnenzijde van de dijk wordt tijdens de uitvoering gemaakt maar opnieuw aangebracht en ingepast in de binnenteen. In het projectbesluit (Motivering en overwegingen) staat dit op pagina 184 opgenomen.	
--	---	--

Antwoord zienswijze #44

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassingen/ besluit
1. Indiener verzoekt om de kapvergunning voor 76 bomen niet te verlenen totdat er meer duidelijkheid is over de alternatieven die de aannemer voorstelt. Indiener voert als onderbouwing aan dat de bomen landschappelijke en ecologische waarde hebben en bijdragen aan de leefbaarheid en economie in de binnenstad van Wageningen. Indiener verzoekt om maximaal in te zetten om behoud van bomen door alternatieve oplossingen te bedenken of te werken met innovatieve technieken waardoor minder ruimtebeslag nodig is.	Voor beantwoording van deze zienswijze verwijzen wij o.a. naar de algemene beantwoording over kappen binnen tijdelijk ruimtebeslag.	Nee

Antwoord zienswijze #45

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassingen/ besluit
1. Indiener verzoekt om onderbouwing voor het plaatsen van de damwanden aan de binnenzijde van de dijk. Indiener is van mening dat de noodzaak voor damwanden aan de binnenzijde niet is onderbouwd en dat het plaatsen van damwanden aan de buitenzijde de kans op schade verkleint waarbij bovendien de bomen langs de stadsgracht behouden kunnen blijven.	De damwanden aan de stadszijde van de waterkering zijn als maatwerkoplossing nodig omdat de dijk op dit moment niet voldoet aan de eisen voor het faalmechanisme piping. Vanwege de aan de binnenzijde in het stedelijk gebied aanwezige dwangpunten is voor deze ruimtebesparende maatregel gekozen. De dijk grenst aan Natura 2000-gebied, waarbij de grens van het Natura 2000-gebied op de buitenteen van de dijk ligt. Bij het ontwerpen van de dijk is het van belang om te streven naar een zo gering mogelijk ruimtebeslag in Natura 2000-gebied. Dit is een voorwaarde om te komen tot een vergunbaar ontwerp. Bij de ontwikkeling van het dijkontwerp is hiermee nadrukkelijk rekening gehouden door aan de buitenzijde van de waterkering geen grondoplossing toe te passen. Het buitentalud van de stedelijke dijk krijgt conform de uitgangspunten van het Kader ruimtelijke kwaliteit 2.0 een compacte opzet met een natuurlijke en scherpe overgang richting de waterrijke zone in de uiterwaarden. Het aanbrengen van een kunstmatige voorziening in de vorm van een damwandconstructie past principieel niet bij het gehanteerde ontwerpprincipie voor de buitenzijde van de waterkering.	Nee

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener stelt vast dat: - Het participatieproces voor direct aanwonenden van de stedelijke dijk tot op heden ernstig te kort schiet. Het participatieproces is zeer intensief en er is op talloze momenten input gevraagd van bewoners aan het stedelijke deel van de dijk. Echter, in de vele ronden van participatie met diverse samenstellingen van het projectteam heeft dit nog niet geleid tot helderheid over wat er met de inbreng van aanwonenden gedaan is om tegemoet te komen aan de zorgen die wij hebben ten aanzien van de zeer ingrijpende werkzaamheden pal achter de huizen. - De publicatie van de aanvraag van de omgevingsvergunning een complete verrassing is, terwijl juist over de inhoud hiervan van te voren overleg met ons gewenst was geweest. - De omgevingsvergunning melding maakt van een 'tijdelijk ruimtebeslag' dat zich 5 meter uitstrekt in de tuin van het huis. In het overleg met de dijkdenkers werd slechts 1-2 meter als mogelijke werkstrook genoemd, als er al in eigen tuinen gewerkt hoeft te worden. In de dijkversterking van 1997 werd alles aangelegd vanuit de dijkkant. - Er niet aannemelijk is gemaakt dat de schade die eventueel toegebracht kan gaan worden aan onze tuin bij het gebruik van de werkzone tot een minimum beperkt gaat worden. - De strook van 5 meter breed ook nog eens onnauwkeurig is ingetekend en niet strookt met de eigendomsgrenzen zoals die te vinden zijn bij het kadaster. - Dit heeft grote gevolgen voor de bewoners, want ook voor vrijwel alle bomen in de tuin van het huis is een kapvergunning aangevraagd en goedgekeurd. Indiener vraagt: - Om direct te communiceren als aanwonenden bij het uitwerken van de plannen en de terugkoppeling	TIJDELIJK RUIMTEBESLAG Voor het realiseren van de dijkversterking is tijdelijk ruimte nodig voor o.a. depots en transport. Daarom is in de plankaart ook ruimte gereserveerd voor werkbanen en depots. De breedte van de werkbanen is idealiter 10m zodat transport in 2 richtingen mogelijk is (paragraaf 5.2.1 Motivering en Overwegingen Ontwerp-Projectbesluit Grebbedijk. Deze werkbanen dienen obstakelvrij te zijn om als werkweg te kunnen fungeren. Daarom worden bomen binnen deze werkbanen gekapt. Langs de Stedelijke dijk zijn er dwangpunten waardoor minder ruimte beschikbaar is. Daarom zijn hier geen werkbanen binnendijs opgenomen. Dit is ook het geval bij de Havenstraat/Niemeijerstraat. Daarom is hier een werkstrook van 2m opgenomen. Dit is de minimaal benodigde werkruimte. De breedte van 5m die in de ontwerp-kaart stond is, conform afspraken uit het participatieproces, aangepast naar 2m. De houtopstandentoets en het besluit van de gemeente Wageningen zijn hierop aangepast. Langs de stadsgracht wordt een zandscheg uit de dijk gegraven en wordt het talud aangepast. Voor de uitvoering is werkruimte nodig. Het tijdelijk ruimtebeslag voorziet in die werkruimte. Binnen dit ruimtebeslag is kap van bomen noodzakelijk. Ter plaatse van de witte sluis zijn werkzaamheden nodig vanwege kruisende leidingen. Daarom is hier het tijdelijk ruimtebeslag groter. Voor de (graaf)werkzaamheden zal het terrein obstakelvrij moeten en zijn is de kap van de bomen noodzakelijk, PARTICULIERE BOMEN Het waterschap vraagt alleen vergunning aan voor het kappen van bomen op openbare percelen. Houtopstanden op private/particuliere terreinen zijn geen deel van de vergunningaanvraag. Waar dit toch als zodanig is opgenomen wordt het	Ja, aanpassing tijdelijk ruimtebeslag

die u krijgt te verwerken in de aanbestedingsfase; - Om onze belangen zorgvuldig te wegen en om helderheid te verschaffen over de wijze waarop onze belangen meegenomen worden in ontwerp, aanbesteding van de werken en de uitvoering van de werken; - Om aannemelijk te maken waarom een werkstrook nodig is terwijl dat in de vorige dijkverzwaring niet op deze wijze hoefde, en wat u eraan kan doen om schade in en om deze zone tot een minimum te beperken; - Om de gegevens van het kadaster op een correcte wijze te gebruiken om te bepalen welke bomen, opstallen etc. op grond van het Waterschap staan en welke op particuliere dan wel op gemeentegrond staan; - Helderheid te verschaffen over de rechten die bewoners hebben ten aanzien van schade aan bomen, opstallen, gevels en andere goederen en hoe eventuele compensatie afgehandeld wordt.	besluit van de gemeente Wageningen aangepast. Het is nog onzeker of ook kap op particuliere terreinen nodig is. Dat blijkt pas bij het maken van het (gedetailleerde) uitvoeringsontwerp. SCHADE Om eventuele schade snel en goed op te kunnen lossen worden nul metingen gedaan waarvan u de resultaten ontvangt. Na de dijkversterking wordt eventuele schade veroorzaakt door de dijkversterking in uw tuin hersteld. De schade procedure is opgenomen in het schadeprotocol. PARTICIPATIE Vanaf de start van de verkenningsfase van het project Grebbedijk (in 2016) is sprake geweest van een zeer breed opgezet en intensief omgevingsproces. Daaraan hebben vertegenwoordigers uit vier hoofddoelgroepen deelgenomen, te weten: de bewoners en het bedrijfsleven die woonachtig c.q. gevestigd zijn direct langs de dijk, de dijkdenkers, de inwoners, ondernemers en belangenorganisaties uit de bredere omgeving van Wageningen en Rhenen en de inwoners van de Gelderse Vallei, het achterland van de dijk. Vanwege de gebiedsgerichte benadering hebben we vanaf het begin sterk ingezet op communicatie. We hebben de omgeving op de hoogte gehouden van de stand van zaken van het project via de projectwebsite, social media en de (digitale en papieren) nieuwsbrief. Daarnaast hebben we diverse activiteiten op en rond de dijk georganiseerd en aangehaakt bij lokale initiatieven. Tijdens de verkenningsfase van het project was het participatieproces voor de Grebbedijk ingedeeld in drie stadia: 1. Ontwikkelen van mogelijke oplossingsrichtingen; 2. Verbeelden van oplossingsrichtingen; 3. Beoordeling: keuze en besluitvorming voorkeursalternatief. Op basis van het vastgestelde voorkeursalternatief (8 juli 2020) heeft in de planuitwerkingsfase een	
--	--	--

	detaillering, verfijning en optimalisatie van het dijkontwerp plaatsgevonden, uitmondend in het ontwerp-projectbesluit voor de versterking van de Grebbedijk. In de planuitwerkingsfase van het project is opnieuw ingezet op een nauwe betrokkenheid van de omgeving; belangenorganisaties, bewoners, belanghebbenden en de partners. De omgeving is op de hoogte gehouden van de voortgang en op belangrijke momenten is de omgeving geïnformeerd en gevraagd om hun belangen en wensen kenbaar te maken. Ook zijn klanteisen/-wensen, die in de verkenningsfase geïnventariseerd zijn, in deze fase geactualiseerd en aangevuld. In het ontwerp is ernaar gestreefd om zoveel mogelijk klanteisen/-wensen te honoreren, mits dit past binnen de scope, planning en financiën. Voor een nadere beschrijving van de inrichting van het participatieproces en de resultaten daarvan verwijzen wij naar Hoofdstuk 11 (Omgevingsproces) van het projectbesluit. In bijlage 2.4 bij het ontwerp-projectbesluit is een totaaloverzicht van participatie- en communicatiemomenten dijkversterking Grebbedijk opgenomen. Hieruit komt naar voren dat, naast een groot aantal keukentafelgesprekken, tot nu toe in totaal 18 dijkdenkersbijeenkomsten en 15 algemene informatie-avonden en inloopbijeenkomsten hebben plaatsgevonden. Daarnaast waren belanghebbenden in de periode van 27 september tot en met 7 november 2024 op dinsdagmiddagen tussen 15.00 en 17.00 uur in de gelegenheid om op de projectlocatie de Taats, Grebbedijk 57 te Wageningen, gebruik te maken van het inloopspreekuur. Het inloopspreekuur was bedoeld om in een persoonlijk gesprek met een projectmedewerker individuele belangen aan te kaarten of persoonlijke omstandigheden aan de orde te stellen. Reeds in het Plan van Aanpak voor de verkenningsfase van de dijkversterking Grebbedijk (2016) hebben we aangegeven dat we veel	
--	---	--

	belang hechten aan de inbreng vanuit de bredere omgeving. Wij zijn u dan ook erkentelijk voor uw deelname en inhoudelijke bijdrage aan het participatieproces. Tegelijkertijd moeten we ook constateren dat er in het participatieproces weliswaar veel aandacht is gevraagd voor het waarborgen en beschermen van persoonlijke belangen, maar dat er door de inwoners geen ideeën, oplossingsrichtingen en alternatieven zijn aangedragen, die aanleiding geven tot een fundamentele herbezinning op dan wel andere invulling van het technisch dijkontwerp. Wij kunnen uw opvatting dat het participatieproces voor direct aanwonenden van de stedelijke dijk tot op heden tekort schiet, dan ook niet onderschrijven. De te selecteren uitvoerend aannemer krijgt de verplichting om in lijn met het hierboven beschreven participatieproces, een zorgvuldig communicatie- en informatieproces voor de realisatiefase in te richten. Dit betekent dat u tijdens de uitvoeringsfase geïnformeerd wordt over de uit te voeren over de werkzaamheden. Daarnaast wordt het uitvoeringsontwerp met u afgestemd.	
--	---	--

Antwoord zienswijze #47

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
	Voor reactie zie onder zienswijze #35	

Antwoord zienswijze #48

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
	Voor reactie zie onder zienswijze #06	

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener heeft twee zienswijzen ingediend; zienswijze nummer 49 en zienswijze nummer 59. Hieronder staat de beantwoording van beide zienswijzen.		
1. Vernatting Indiener spreekt zorg uit over onduidelijkheid wat verschillende maatregelen bijdragen aan kwel op haar percelen en benadrukt het belang om nader te onderzoeken welke maatregelen een positief effect hebben op de waterhuishouding van de percelen ten noorden van de Grebbedijk.	Bij het ontwerpen van een dijkversterking zijn verschillende parameters waarop getoetst wordt. Een daarvan is vernatting. Uiteraard is ook het dijkontwerp ter hoogte van de percelen van indiener getoetst op vernatting. Resultaat van deze toetsing is dat er geen significante toename van vernatting te verwachten is. In paragraaf 7.2.2 van het projectbesluit staan de effecten van de dijkversterking op grondwater beschreven.	Nee
2. Depot ruimte Indiener heeft ook vernomen dat er plannen zouden zijn om circa 6 hectare van voormelde belangrijke onderzoeksgrond te gebruiken als tijdelijke opslag voor grond/klei ten behoeve van het project van het waterschap. Gezien het eerder aangegeven belang van deze grond voor onderzoek van indiener is evident dat tijdelijke opslag de onderzoeksdoelstellingen van indiener ernstig schaadt.	Wij snappen uw zorgen over depotruimte op uw grond en de effecten op uw onderzoeken. Bij de locatie van een depot spelen doelmatigheid van de locatie en impact op het eigendom en de omgeving een rol. Na afweging van diverse belangen en factoren hebben wij een deel van het zoekgebied voor een depot dat is gelegen op uw eigendommen laten vervallen..	Ja, aanpassing zoeklocatie depotruimte
3. Compensatie Indiener maakt zorgen over de (financiële) compensatie van de (meerdere) negatieve gevolgen van het project waaronder; - De verkoop van circa 1 ha. hoogwaardige onderzoeksgrond (minder beschikbare onderzoeksgrond). - Het tijdelijk kwijtraken van circa 2 ha. hoogwaardige onderzoeksgrond voor het werkgebied (waarbij het - hoe dan ook- de vraag is of deze grond ooit weer voor wetenschappelijk onderzoek ingezet kan worden). - De mogelijkheid en kosten voor het slaan van een vervangende waterbron; - De kosten voor het verplaatsen van een pomp.	Op dit moment zijn wij met u in overleg om tot overeenstemming te komen over onder andere de benodigde gronden voor de dijkversterking. Drie toezeggingen kunnen wij u doen: 1. Wij beperken de negatieve gevolgen voor u (en andere partijen) tot het maximum maar er zullen gronden nodig blijven voor de dijkversterking. 2. Ook met de aannemer zullen wij kijken hoe wij het ontwerp en de uitvoering kunnen optimaliseren om het effect op de omgeving en eigendommen kunnen minimaliseren. 3. De door ons ingeschakelde rentmeester zal met u in overleg treden over de afhandeling van de schade aan de waterbron en pomp	Nee

Antwoord zienswijze #50

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
	Voor reactie zie onder zienswijze #31	

Antwoord zienswijze #51

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
1. Indiener is van mening dat extra respectvol omgegaan moet worden met de bestaande omgeving en natuur op de iconische stukken dijk langs de stad. Het belang van dit stukje dijk voor Wageningers, de compassie en zorgvuldigheid worden niet gezien in de vergunning	Bij het uitwerken van de maatregelen voor de dijkversterking is rekening gehouden met verschillende wettelijke kaders en belangen. Dit is toegelicht in hoofdstuk 3 van de Motivering en overwegingen bij het Ontwerp-Projectbesluit. Voor een groot deel van de dijk betekent dit bijvoorbeeld dat vanwege natuur aan de buitenkant van de dijk de maatregelen aan de binnendijkse zijde moeten plaatsvinden. De effecten van (het ruimtebeslag van) de maatregelen zijn in het milieueffectrapport beoordeeld. De waarde van het gebied voor bewoners en gebruikers en de natuurwaarde zijn meegewogen in de maatregelen en het benodigde ruimtebeslag.	Nee
2. Indiener maakt bezwaar tegen het kappen van alle bomen in het tijdelijk ruimtebeslag. Het kappen van bomen gaat geheel in tegen de verantwoordelijkheid van iedereen, tegen het belang van iedereen in deze tijd van Klimaatcrisis. Het kappen van 43 bomen in het tijdelijk ruimtebeslag worden als nodeloos gezien. Het wordt als taak van het waterschap en de aannemer gezien om zich meer in te zetten om deze nodeloze kap te voorkomen.	Voor beantwoording van deze zienswijze verwijzen wij naar de algemene beantwoording over kappen binnen tijdelijk ruimtebeslag. Er is geen sprake van nodeloze kap, Er worden alleen bomen gekapt als dit noodzakelijk is. Daarbij is het kappen van bomen langs de dijk en stadsgracht een extra handeling en maakt het het werk door de ligging eerder complexer en minder makkelijk	Nee
3. De bomen moeten beschermd worden zodat ze kans hebben om de 80 jaar te halen en wel de monumentale behalen. Het is eigenlijk niet inzichtelijk te maken dat deze bomen een gevaar	Voor beantwoording van de reden voor kap van bomen verwijzen wij naar de algemene beantwoording over kappen binnen permanente en tijdelijke ruimtebeslag. De gemeente Wageningen heeft in haar Verordening fysieke	Nee

zullen zijn voor onze waterveiligheid de komende 30.000 jaar. Het zijn monumentale bomen zonder monumentale status, maar wel behoudenswaardig volgens de gemeente: Als je ervoor staat zijn het monumentale bomen, de meesten zijn 50, 60 jaar oud en ze zien er uitstekend uit. Als deze bomen ouder dan 80 jaar zijn dan zouden het wel monumentale bomen zijn volgens de gehanteerde definitie van de gemeente, dan zouden ze niet gekapt kunnen worden. Dan had er een andere oplossing voor de dijkverzwaring van dit stuk dijk gekozen moeten worden. Het argument van waterveiligheid zou dan niet meer spelen. Indiener vindt 50 jaar al een hele mijlpaal, en hun betekenis voor onze biodiversiteit, ecosysteem en welzijn is enorm.	leefomgeving gemeente Wageningen 2022 en haar Beleid monumentale bomen criteria opgenomen voor monumentale bomen en vervolgens een overzicht van monumentale bomen vastgesteld. Dit zijn de toetsingskaders voor de kapvergunning. De status 'behoudenswaardige boom' is geen criteria bij de kapvergunning. Ook voor monumentale bomen kan de gemeente een kapvergunning verlenen wanneer het belang van de kap opweegt tegen het belang van behoud van de boom. Deze situatie is nu niet van toepassing omdat alleen niet-monumentale bomen worden gekapt	
---	--	--

Antwoord zienswijze #52

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indieners tekenen gezamenlijk bezwaar aan tegen het ontwerpbesluit van het college van Wageningen inhoudende het verlenen van een kapvergunning inzake 76 bomen aan de Grebbedijk. Als argumenten worden aangegeven de negatieve effecten die de kap zal hebben op de directe omgeving en het welzijn van de inwoners in zijn geheel, de reductie van CO2 fixatie die onmogelijk gecompenseerd kan worden door de aanplant van jonge boompjes en grove aantasting van de kwaliteit van een wandeltraject. Gevraagd wordt het waterschap op te dragen bij de selectie van een aannemer die de dijkverzwaring gaat uitvoeren, in de contract-voorwaarden op te nemen dat in de planning en bij de uitvoering van de werkzaamheden de bomen langs de gracht maximaal dienen te worden ontzien. Wanneer dit technisch onmogelijk blijkt ofwel tot hoge additionele kosten leidt, moet de aannemer dit met een degelijke onderbouwing aangeven in zijn offerte, zodat dit meegenomen kan worden in de gunning van de opdracht ter uitvoering van dit onderdeel van het project.	Bij het uitwerken van de maatregelen voor de dijkversterking is rekening gehouden met verschillende wettelijke kaders en belangen. Dit is toegelicht in hoofdstuk 3 van de Motivering en overwegingen bij het ontwerp-projectbesluit. De effecten van (het ruimtebeslag van) de maatregelen zijn in het milieueffectrapport beoordeeld. De waarde van het gebied voor bewoners en gebruikers en de natuurwaarde zijn meegewogen in de maatregelen en het benodigde ruimtebeslag. Voor beantwoording van de reden voor kap van bomen verwijzen wij naar de algemene beantwoording over kappen. In de realisatiefase zal, uitgaande van het ontwerp vergunningen zoals opgenomen in het projectbesluit, een nadere detaillering plaatsvinden door de aannemer. De werkzaamheden worden aanbesteed volgens een 2-fasen aanpak. Fase 1 wordt benut om een aantal risico's en onzekerheden nader uit te werken. De aannemer wordt in deze fase uitgedaagd om met slimme oplossingen te komen. Met de aannemer zullen wij in deze fase kijken of het tijdelijk gebruik en effecten kunnen minimaliseren. De exacte uitvoering bij de stadsgracht is nog niet uitgewerkt voor gunning.	Nee

Antwoord zienswijze #53

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener heeft aantal opmerkingen over de omgevingsvergunning Flora en -fauna-activiteit.		
1. Het vangen van diersoorten mist in tabel 1 (bij dempen watergang).	Wij zijn het met de opmerkingen van punt 1,2,3 en 5 eens. De tekst wordt aangepast in de ontwerpvergunning.	1. De verbodsbepalingen zijn aangevuld met 'vangen'
2. Er is geen rekening gehouden met andersoortige verblijfplaatsen van de vleermuizen in verschillende maanden.		2. Er is per verblijfplaats van de vleermuis toegevoegd wat de kwetsbare periode is.
3. Bij de vleermuis wordt in de tekst gesproken van de vernietiging van een verblijfplaats, dit moet tijdelijk verstoren zijn		3. De zin is aangepast "vernietiging" is vervangen door "tijdelijke verstoring van een paarverblijf Ruige dwergvleermuis."
4. Grote modderkruiper is niet relevant voor de gebiedenvergunning, omdat deze voorkomt in het Vogelrichtlijngebied en niet in het Habitatrichtlijngebied.	Bij punt 4 is ook buiten Habitatrichtlijngebied deze soort beschermd onder Natura-2000. Bovendien zijn deze soorten mobiel en kunnen meerdere watergangen bezetten. Om een compleet beeld te krijgen van de natuurbeschermingsopgaaf wordt deze soort in de vergunning betrokken, ondanks dat de bekende waarnemingen uit het Vogelrichtlijngebied komen.	4. Het besluit is op dit punt niet aangepast.
5. In Natura 2000 is geconcludeerd dat de draagkracht voor broedvogels in de Rijntakken niet verminderd, wanneer werkzaamheden plaats vinden. Dit staat los van feit dat broedende vogels nooit verstoort mogen worden.		5. Aan de paragraaf is 'in het kader van de Omgevingswet, soortenbescherming' toegevoegd.

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Geen toets rijksmonument en erfgoed Indieners constateren dat de voorgenomen werkzaamheden grote invloed hebben op erfgoedwaarden, met name op het beeld van de stadsgracht welke is gewaardeerd als Rijksmonument alsmede enkele objecten. Het in beeld brengen van de effecten van de voorgenomen ingreep op (aangrenzende) beschermde rijksmonumenten is een wettelijk vereiste. En de Rijksdienst moet daarvan op de hoogte gesteld worden. -in het participatieverslag is niet een overleg met de rijksdienst vermeld: dit is onbegrijpelijk; -in de 'planologische toets' wordt erfgoed in de zijlijn met kleine objecten genoemd: dit voldoet niet aan de wettelijk gestelde eisen van onderzoek naar effecten en eventuele herstelwerkzaamheden. Het is vereist dit onderzoek te verrichten en mee te wegen in de vergunning(en); -de gemeente in haar concept visie bebouwde kom waarde hecht aan de 'stedenbouwkundige' betekenis van de stadsgracht. Deze context ontbreekt. Hierbij is het denkbaar dat de dijkwerkzaamheden kunnen bijdragen aan een toekomstbestendige en erfgoedwaardige stadsgracht. -Tevens wrekt zich hier dat de gemeente -hoewel aan de slag via erfgoedprogramma- geen actueel erfgoedbeleid heeft.	Het participatieverslag geeft een overzicht van de activiteiten zonder per individu of organisatie namen te noemen. Ook de rijksdienst is daarin niet met naam genoemd. Voor hele Grebbedijk is onderzoek gedaan naar waarde van gebied voor natuur, leefbaarheid en cultuurhistorie. Bomen zijn hier onderdeel van. Het maatschappelijk belang vraagt maatregelen voor waterveiligheid. Het belang van de bescherming tegen hoog water voor een groot deel van Nederland is afgewogen tegen het belang van behoud van de bomen voor landschap, cultuurhistorie, natuur, dendrologie en recreatie of leefbaarheid. Onderdeel van het milieu effect rapport is het beschrijven van de effecten op ruimtelijke kwaliteit, woonomgeving en landschap en cultuurhistorie zijn beoordeeld in het Milieu effectrapport. Ten aanzien van historische structuren en elementen zijn de effecten voor de stedelijke dijk als neutraal beoordeeld. Voor de dijkwerkzaamheden is gekeken naar het raakvlak en samenhang met de stadsgracht. De stadsgracht is in 1970 aangewezen als Rijksmonument in de categorie verdedigingswerken en militaire gebouwen. De stadsgracht valt daarmee in dezelfde categorie als de Rijksmonumenten betreffende de Stadsmuur/vestingmuur en de Bastions. Het Rijksmonument Stadsgracht betreft het beloop van de stadsgracht en is van krijgshistorische waarde. Tijdens de aanwijzing van de Stadsgracht als Rijksmonument waren (de meeste) bomen langs de dijkzijde van de stadsgracht nog niet aanwezig. De (later) aangeplante bomen zijn niet van belang voor het Rijksmonument Stadsgracht en ontnemen zelfs het zicht op de Stadsgracht en de stadsmuur vanaf de dijk. Het vellen van de bomen langs de stadsgracht heeft daarmee geen negatieve	Nee

	gevolgen voor de waarde of status van de stadsgracht als Rijksmonument. Voor vragen over het beleid van de gemeente, verwijzen wij u door naar de gemeente.	
Er is een kapvergunning aangevraagd voor 76 bomen aan de binnenkant van het deelgebied Stedelijke dijk, en wel de bomen en tussenliggende natuurelementen die deel uitmaken van, dan wel effect hebben op het genoemde Rijksmonument de Stadsgracht. In de onderstaande documenten staat geen toetsing van de effecten van de maatregelen op dit erfgoed van met name de stadsgracht en zo nodig herstellende werkzaamheden, zoals vereist volgens de wetgeving. Indiener is tegen de vergunningverlening van de 76 bomen aan de Stedelijke dijk in Wageningen.	Zie voor de beantwoording op het vellen van bomen en rijksmonument Stadsgracht hierboven.	

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
1. Noodzakelijke natuurcompensatie		
1.a. Indiener geeft aan dat er ook gecompenseerd zou moeten worden als er sprake is van tijdelijk kwaliteitsverlies van bestaande natuurwaarden.	Provincie Utrecht heeft eerder aangegeven dat tijdelijke aantasting van Natuurnetwerk Nederland (NNN) niet compensatieplichtig is. Daarom is dit niet meegenomen.	Nee
1.b. Indiener geeft aan ook voor tijdelijke kwaliteitsverlies van natuur er gecompenseerd moet worden. Dat geldt bij de tijdelijke ruimtebeslagen met name op N04.02 zoete plas, N12.02 kruiden-en faunarijk grasland en N12.03 glanshaverhooiland in het NNN Utrecht, en op N01.03 rivier-en moeraslandschap, N02.01 rivier in het GNN.	Het Waterschap heeft de aantasting van natuurgebied zoveel mogelijk voorkomen. Zo is binnendijks voorkeurs alternatief (VKA) uitgewerkt in het projectbesluit. Ook worden transportroutes zoveel mogelijk binnendijks aangelegd. Wat er aan buitendijkse activiteiten over is gebleven is noodzakelijk voor de aanleg van het buitendijkse talud of de buitendijkse gebiedsontwikkelingen, of noodzakelijk voor de veiligheid van regulier verkeer, of kan niet binnendijks uitgevoerd worden omdat daar woon/bedrijfs-objecten aanwezig zijn. De aantasting van natuurgebied is daarmee zo veel mogelijk voorkomen. Het grootste deel van de compensatie opgave ontstaat overigens door de vervanging van de dijkbekleding zelf. Dit is niet te voorkomen.	nee
2. Voorziene natuurcompensatie. Daarnaast wil indiener ook benadrukken dat het altijd beter is om aantastingen van natuurgebieden te voorkomen dan deze te compenseren, omdat compensatie tijd nodig heeft, waardoor de natuurkwaliteit met een negatief saldo achterblijft, ook al lijkt het in eerste instantie op papier in orde. Het is alleen wanneer een aantasting niet voorkomen kan worden dat compensatie plaatsvindt. Compensatie moet concreet zijn en goed geborgd worden om te verzekeren dat de beoogde natuurkwaliteit behaald wordt. Toch, lijkt het erop dat de compensaties die in het kader van het project zijn voorzien, te vaag en niet concreet genoeg zijn om het goed te kunnen beoordelen. Indiener heeft daarom		

nog de volgende vragen over de voorzien compensatie:		
2.a. Wat is de planning voor de realisatie van de compensaties (tijdlijn)?	De compensatie op de dijk kan pas aangelegd worden wanneer de versterkingswerkzaamheden in het desbetreffende deelgebied afgerond zijn. Voor de uitvoering wordt ervan uitgegaan dat het geulgebied (werkvak 3, waar het overgrote deel van de NNN compensatie in ligt) in het eerste jaar wordt aangelegd. In het tweede jaar van uitvoering kan werkvak 4 volgen (waar de rest van de compensatie in ligt). De NNN compensatie wordt daarmee zo snel als mogelijk uitgevoerd. De compensatie op het perceel ten westen van de jachthaven zal plaatsvinden nadat de dijkversterking is afgerond en de tijdelijke werkweg niet meer nodig is en verwijderd wordt. .	Nee
2.b. Wat is de duur van de compenserende maatregelen en de opvolging in tijd?	De compensatie percelen worden voor tenminste 20 jaar beheerd als kruiden- en faunarijk grasland.	Nee
2.c. Tot wanneer zal er een monitoring van de compensatie uitgevoerd worden?	In paragraaf 7.4 van het MER is de monitoring beschreven. De ontwikkeling van de compensatie kruiden- en faunarijk grasland valt hierbij onder lange termijn monitoring. Hiervoor geldt dat Waterschap Vallei en Veluwe regelmatig monitoring uitvoert van de kwaliteit van de grasbekleding van de dijk. Bij de versterkte dijk wordt dit vaste beleid voortgezet. Hierin wordt ook de ontwikkeling en kwaliteit van de Gelder Natuurnetwerk (GNN)compensatie grasbekleding meegenomen.	Nee
2.d. Kan aangegeven worden waar al deze informatie te vinden is?	Informatie over de compensatie van GNN/versterkingsplan groene ontwikkelingszone (GO) is te vinden in hoofdstuk 8 van de NNN/GNN/GO toets. Hierin is beschreven dat de NNN compensatie op het buiten- talud van de te versterken dijk plaats gaat vinden, tussen de jachthaven en de toegangsweg naar de voormalige steenfabriek De Blauwe Kamer (zie afbeelding 8.1), en ter plaatse van een perceel in de uiterwaard, ten westen van de jachthaven (zie afbeelding 8.2).	Nee
3. Samenwerking Ten slotte dringt indiener bij het College van Gedeputeerde Staten van	Wij hebben regelmatig overleg met de projectpartner. Omdat het hier gaat om een projectbesluit van het	Nee

Gelderland aan op goede samenwerking van alle stakeholders.	waterschap is het waterschap daarvoor eerste aanspreekpunt voor andere stakeholders.	
---	--	--

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ Besluit
Indiener hecht grote waarde aan de inrichting van de voortuin als samenhangend geheel zoals ontworpen en aangelegd door een tuinarchitect. Op de kaart is een blauwe zone aangegeven waarin voor indiener belangrijke bomen staan en dicht op de zwemvijver ligt. Deze zone kan daarom geen onderdeel worden van het tijdelijk ruimtebeslag. In de groene zone op de kaart staan bomen en struiken die weg moeten voor het tijdelijk ruimtebeslag. Pas heel laat is duidelijk geworden dat hier geen bomen teruggeplaatst mogen worden. Dit late antwoord is onfatsoenlijk en is onacceptabel. Indiener stelt twee opties voor: 1. Deze zone wordt niet opgenomen in het tijdelijk ruimtebeslag en de bomen blijven staan. Maar er staan 3 uit de kluiten gegroeide snelgroeiende platanen en op basis van eerdere ervaringen kunnen ze om gaan waaien als er in de directe omgeving grondwerk plaats gaat vinden. Indiener wil de garantie dat eventuele schade aan of door de bomen in de 10 jaar na de werkzaamheden door het waterschap worden vergoed. 2. De bomen in deze zone worden gerooid en deze zone wordt net als de rood gearceerde zone vrij van beplanting opgeleverd. Indiener wil wel een vergunning om de op de tekening geel gemaakte bomen en struiken te herplanten. Voor wat betreft de vervanging van de huidige 3 platanen zullen minder snel groeiende en kleiner blijvende bomen komen. Indiener heeft begrip voor dat de rood gearceerde zone nodig is en dat alles wat daar staat weg moet. Het eigendom van een gekke hoek in deze rode zone wil indiener behouden en ophogen tot dezelfde hoogte als het maaiveld aan de andere kant van	Wij begrijpen uw reactie op het ruimtebeslag in uw voortuin en de waarde die u hecht aan het ontwerp van deze tuin. Het ontwerp besluit geeft een tijdelijk ruimtebeslag in een groot deel van uw voortuin. Het waterschap heeft daarom nogmaals de noodzaak van dit tijdelijk ruimtebeslag beoordeeld en is tot de conclusie gekomen dat de situatie op uw locatie verschilt van de situatie op andere plekken van de landelijke dijk en daarom aangepast kan worden. Door de hoge maaiveldligging van het grootste deel van uw perceel, kunnen de werkzaamheden voor de dijkversterking uitgevoerd worden binnen een verkleind tijdelijk ruimtebeslag. Het ruimtebeslag is aangepast. Door de aanpassing van het ruimtebeslag valt de blauwe zone uit de zienswijze niet meer binnen het tijdelijk ruimtebeslag. De bomen binnen deze blauwe zone worden hierdoor niet geraakt. Het aanpassen van het tijdelijk ruimtebeslag zorgt ervoor dat ook de groene zone buiten het tijdelijk ruimtebeslag valt en dat de bomen in deze zone kunnen blijven staan. Dit sluit aan bij 'optie 1'. In reactie op de zorg om schade aan de bomen of als gevolg van bomen verwijzen wij naar de algemene beantwoording over schade en hinder en onderstaande. Er wordt door de aannemer een analyse uitgevoerd van bebouwing en objecten binnen de invloedssfeer van de dijkversterking. Op basis hiervan vindt nulmeting en monitoring plaats. Dit staat nader uitgewerkt in paragraaf 5.5.1 van het onderdeel Motivering van het Ontwerp-Projectbesluit Wij zullen van de aannemer een plan vragen om schade te voorkomen. Inmiddels is er veel ervaring in het	Ja, aanpassing ruimtebeslag

de oprit zodat dit eigendom kan blijven.	voorkomen van schade en het kiezen van de juiste uitvoeringsmethode. De wijze waarop het waterschap schade zoveel mogelijk voorkomt en beperkt staat beschreven in paragraaf 5.5 van het document Motivering en overwegingen Ontwerp-Projectbesluit. De wijze van afhandeling van opgetreden schade staat in paragrafen 10.2 en 10.3 van hetzelfde document De rood gearceerde zone blijft ook na genoemde aanpassing van het ruimtebeslag nodig voor de dijkversterking. Dit is inclusief de 'gekke hoek aan de zuidoost kant van het perceel, ten oosten van de oprit. Deze 'gekke hoek is noodzakelijk om de dijk volgens het ontwerp op de juiste profiel en sterkte te krijgen en hiermee te voldoen aan de waterveiligheidseisen. In het Eigendommenbeleid waterschap Vallei en Veluwe 2013 is (vrij vertaald) bepaald dat het waterschap een primaire waterkering in eigendom wil hebben. Voor het bepalen van de omvang van hetgeen in eigendom verworven dient te worden geldt bij woningen maatwerk, en daarbij wordt volgens het Eigendommenbeleid onder meer gelet op aspecten zoals veiligheid van de waterkering en praktische onderhoudbaarheid. Met het oog op het uitvoeren van het periodiek onderhoud aan de waterkering moet de voortdurende beschikbaarheid van de berm verzekerd zijn. In het projectbesluit wordt opgemerkt, dat de versterkingsoplossing voor dit deel van de Grebbedijk bestaat uit een berm aan de binnenzijde van de waterkering die duidelijk herkenbaar is als onderdeel van de dijk (par. 5.4.2, pag. 38). Daarnaast is ook in het Kader ruimtelijke kwaliteit 2.0 aangegeven dat de nieuw aan te leggen berm in ruimtelijk opzicht onderdeel wordt van het dijklichaam en niet van het omringende landschap (par. 4.3, Ontwerpprincipe Scherpe grens (S3), pag. 76). Daarom is het vereist dat het waterschap ook dit bij de waterkering behorende deel in eigendom krijgt.	
---	---	--

Indiener geeft aan dat de oprit ongeveer 10 jaar geleden is vernieuwd met oud Hollandse antraciete betonplaten. Deze platen zijn erg gevoelig en niet geschikt voor zwaar verkeer. Het is niet wenselijk om een gedeelte van de oprit weg te halen en dit later weer aan te helen. De angst bestaat dat er dan een knik in de helling komt of een gedeelte van de oprit gaat verzakken. Het heeft de voorkeur om de platen in de oprit te vervangen met antraciete/donkergrijze betonplaten van 350x120cm die geschikt zijn voor iets zwaardere belasting. Idealiter wordt de helling links en rechts van de oprit minder steil zodat er minder kans is op verzakking en het onderhoud gemakkelijker wordt. Daarnaast is er de wens om de aansluiting van de oprit op de dijk iets te verplaatsen zodat de gehele oprit haaks op de dijk komt te liggen in plaats van op 80 graden ten opzichte van de dijk.	Uitgangspunt bij de werkzaamheden is daar waar eigendommen geraakt worden en opritten teruggebracht moeten worden, de oude situatie hersteld wordt vanuit het project. Voor afstemming over de wensen voor herstel, detaillering van de oprit en de aansluiting ervan op de rest van uw oprit, stellen wij voor dit, met de rentmeester te bespreken en afspraken hierover te maken.	Nee
---	---	------------

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/b esluit
Indiener maakt ernstig bezwaar tegen het verlenen van alle kapvergunningen voor bomen in het 'tijdelijk' ruimtebeslag en in het 'permanent' ruimtebeslag. Daarbij wordt geschreven dat de omgeving is betrokken, indiener ziet 'dijkdenkers' voorbij komen, maar 'de gewone' vrouw of man, wonend aan of vlakbij de dijk is niets gepresenteerd, laat staan gevraagd. indiener verwacht dat alsnog aan alle omwonenden schriftelijk uitgelegd wordt wat wanneer waarom wordt aangevraagd, dat alle omwonenden actief wordt gevraagd naar hun mening, en niet inspraak suggereren door middel van 'dijkdenkers' Aangegeven is dat het ontwerp op diverse momenten aan de omgeving gepresenteerd op inloopbijeenkomsten' suggereert heel wat communicatie, maar aan de bewoners van de Veerstraat is dat niet kenbaar gemaakt, er is helemaal niets gecommuniceerd aan hen. Wanneer waren die bijeenkomsten, wie waren uitgenodigd, hoeveel personen kwamen daar? Voorgestelde compensatie is nog niet eens een doekje voor het bloeden, ergens in Gelderland worden boompjes geplant, maar dat draagt op geen enkele wijze bij aan onze directe leefomgeving. Kortom, zeer onzorgvuldig gehandeld en niet doen dus!	Voor de hele Grebbedijk is onderzoek gedaan naar de waarde van het gebied voor natuur, leefbaarheid en cultuurhistorie. Bomen zijn onderdeel van deze waarde. Het maatschappelijk belang vraagt maatregelen voor waterveiligheid. Het belang van de bescherming tegen hoog water voor een groot deel van Nederland is afgewogen tegen het belang van behoud van bomen voor landschap, cultuurhistorie, natuur, dendrologie en recreatie of leefbaarheid. Het belang van waterveiligheid prevaleert boven het behouden van bomen. Behoud van een individuele boom is in het kader van deze werkzaamheden daarom ook niet mogelijk. PARTICIPATIE Vanaf de start van de verkenningsfase van het project Grebbedijk (in 2016) is sprake geweest van een zeer breed opgezet en intensief omgevingsproces. Daaraan hebben vertegenwoordigers uit vier hoofddoelgroepen deelgenomen, te weten: de bewoners en het bedrijfsleven die woonachtig c.q. gevestigd zijn direct langs de dijk, de dijkdenkers, de inwoners, ondernemers en belangenorganisaties uit de bredere omgeving van Wageningen en Rhenen en de inwoners van de Gelderse Vallei, het achterland van de dijk. In bijlage 2.4 bij het ontwerp-projectbesluit is een totaaloverzicht van participatie- en communicatiemomenten dijkversterking Grebbedijk opgenomen. Hieruit blijkt dat zowel in de verkenningsfase als in de planuitwerkingsfase van het project diverse algemene informatie-avonden, inloopbijeenkomsten en dijkdenkersbijeenkomsten, alsmede een groot aantal individuele keukentafelgesprekken heeft plaatsgevonden en de omgeving betrokken is.	Nee

	Wij kunnen uw opvatting dat het participatieproces voor direct aanwonenden van de stedelijke dijk niets voorstelde, dan ook niet onderschrijven. De weging van belangen van bewoners is meegenomen in het ontwerpen van de maatregelen en het bepalen van het ruimtebeslag. Dit staat in paragraaf 3.3 van het document Motivering en overwegingen Ontwerp-Projectbesluit. Voor een uitgebreide beantwoording verwijzen wij u ook naar de algemene beantwoording onder Participatie. COMPENSATIE VAN GEKAPTE BOMEN Voor bomen die gekapt moeten worden voor de uitvoering van de dijkversterking is compensatie verplicht. In de Houtopstandentoets zijn de wettelijke kaders toegelicht. De eisen voor compensatie volgen uit artikel 11.129, Besluit activiteiten leefomgeving (Bal). De locatie waar nieuwe bomen geplant kunnen worden is in overleg met de gemeente Wageningen bepaald. De locatie is binnen de gemeente Wageningen nabij de haven. Het is de dichtstbij gelegen locatie die voldoet aan de eisen uit het Bal. Het aantal bomen dat nieuw wordt aangeplant is groter dan het aantal gekapte bomen. Het herbepantingsplan staat beschreven in hoofdstuk 6 van de Houtopstandentoets.	
--	---	--

Antwoord zienswijze #58

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener is van mening dat de bomen aan de stadsgracht (traject 1.2) beeldbepalend zijn voor dit stuk van de stad. Ook zijn een aantal bomen de habitat van diverse vogels, onder andere spechten en eekhoorns. Bomen nemen stikstof op. Inwoners van Wageningen wordt gevraagd om te vergroenen. Gaan overheidsinstanties hier nu juist grote decennia of honderdjarige bomen vellen? Het argument dat de bomen geveld moeten worden omdat de aannemer toegang moet hebben voor uitvoerende werkzaamheden is flinterdun. Er gaat slechts een dunnen kleilaag aan de grachtkant aangebracht worden. Het membraan wordt van bovenaf ingebracht. De kleisuppletie is dan waarschijnlijk ook van bovenaf de dijk mogelijk. Verzocht wordt de argumenten tegen de bomenkap in overweging te nemen.	In het planproces is zorgvuldig de afweging gemaakt dat versterking binnendijks moet en dat de voorgestelde maatregelen en werkwijze de meest optimale zijn met een minimaal ruimtebeslag. Verder verwijzen wij naar de algemene beantwoording over kappen van bomen binnen het permanente en tijdelijke ruimtebeslag. De werkruimte bij de stedelijke dijk is hoofdzakelijk geconcentreerd op de dijk en aan de buitendijkse kant. De ruimte aan de binnendijkse kant is zo klein mogelijk gehouden. Om de werkzaamheden uit te kunnen voeren en dit op een veilige wijze te kunnen doen, is ook beperkte werkruimte aan de binnendijkse kant nodig. Deze ruimte is opgenomen in het ruimtebeslag. De impact van de dijkversterking op de leefomgeving is in het milieueffectrapport bij Ontwerp-Projectbesluit beschouwd.	Nee

Antwoord zienswijze #59

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
	Zie voor reactie onder zienswijze #49	

Antwoord zienswijze #60

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener geeft aan dat in de plannen staat dat in dijkvak 1F en 1E aan de Rijnkant een fietspad wordt aangelegd (zie Dijkversterking Grebbedijk Ontwerp Projectbesluit besluittekst en regeling Waterschap Vallei en Veluwe 17 september 2024). Op het moment ligt op dijkvak 1F aan beide dijkzijden sinds jaren een goed en bloemenrijk Glanshaverhooiland met veel beschermde en Rode Lijst soorten; vermeld op de Rode Lijst 2012. Dijkvak 1 E is minder goed ontwikkeld Glanshaverhooiland maar heeft wel de goede potenties en enkele glanshavergraslandsoorten. Gevraagd wordt om rekening te houden met het bloemrijke glanshavergrasland, zaad/maaisel en bodemmateriaal door te plaggen te verzamelen vooraf aan de inrichting en uit te strooien na de richting.	In paragraaf 8.1 van de NNN/GNN/GO toets hebben wij meerdere maatregelen opgenomen om te zorgen dat de graslanden op de dijk zich zo snel mogelijk herstellen. Zo wordt bestaand grasland op de dijk verhakfeld. Vervolgens wordt de oude teellaag inclusief het verhakselde materiaal (dat zaden en wortels van de oorspronkelijke begroeiing bevat) per dijksectie en per dijkzijde in depot opgeslagen. Na de realisatie van het betreffende dijksectie wordt de teellaag uit het depot zo nodig wat aangevuld met grond en aangebracht als nieuwe teellaag. De gronden worden vervolgens ingezaaid met een 'dijkenmengsel'. Deze werkwijze resulteert in een (verplichte) erosiebestendige grasmat gecombineerd met de oorspronkelijke begroeiing. Wij zullen deze maatregel aanvullend opnemen in het Activiteitenplan, en in de maatregelen tabel 5.2 uit de besluittekst en regeling van het Projectbesluit.	ja

Inhoud zienswijze	Reactie	Aanpassing/ besluit
Indiener maakt bezwaar tegen het kappen van 76 bomen langs de Grebbedijk. Her en der een boom die moet wijken is voor te stellen maar het zonder meer kappen van zoveel bomen op een van de mooiste plekken van de stad is onbegrijpelijk. Dit heeft nadelige effecten op klimaat, biodiversiteit en op beleving van inwoners en recreanten. De voorgenomen herplant in de Driehoek compenseert niet voldoende deze effecten. De bomen zijn behoudenswaardig en bovendien worden 30 van de 76 bomen alleen gekapt voor het tijdelijke ruimtebeslag. Gevraagd wordt om de uiterste best te doen zoveel mogelijk van de 76 bomen te sparen. Het moet mogelijk zijn om de dijkverzwaring van de stedelijke dijk zo uit te voeren dat de esthetische kwaliteit en natuurwaarde van het binnentalud van de dijk behouden blijft.	De bomen die in de aanvraag voor de kapvergunning zitten vallen in het ruimtebeslag en het kappen is daarmee noodzakelijk om het werk uit te kunnen voeren. De werkruimte bij de stedelijke dijk is hoofdzakelijk geconcentreerd op de dijk en aan de buitendijkse kant. De ruimte aan de binnendijkse kant is zo klein mogelijk gehouden. Om de werkzaamheden uit te kunnen voeren en dit op een veilige wijze te kunnen doen, is ook beperkte werkruimte aan de binnendijkse kant nodig. Deze ruimte is opgenomen in het ruimtebeslag. De impact van de dijkversterking op de leefomgeving is in het milieueffectrapport bij Ontwerp-Projectbesluit beschouwd. Het is niet mogelijk om bomen te herplanten op plaatsen waar ze verdwijnen – zie ook de algemene beantwoording. Terugplaatsen langs de gracht is dus niet mogelijk. De eisen voor compensatie volgen uit artikel 11.129, Besluit activiteiten leefomgeving) en wordt met de gemeente Wageningen ingevuld. De locatie langs de haven is de dichtstbij gelegen locatie die voldoet aan de eisen uit het Bal. De status 'behoudenswaardige boom' is geen criteria voor een kapvergunning Het tijdelijk ruimtebeslag bij de Havenstraat/Niemeijerstraat en de kaartlaag bomen is aangepast. De aanvraag kapvergunning is hierop aangepast en naar beneden toe bijgesteld.	Nee

Begrippenlijst

Bekleding: afdekking van de kern van een dijk ter bescherming tegen golfaanvallen, langsstromend water, golfoverslag en overloop.

Bevoegd gezag: het bestuursorgaan dat in een bepaalde zaak of procedure gerechtigd is over die zaak of procedure besluiten te nemen of beschikkingen af te geven.

Binnendijks: aan de kant van het land of het binnenwater.

Binnentalud: het schuine aflopende deel aan de landzijde van de dijk.

Binnenteen: de onderrand van het dijklichaam aan de landzijde van de dijk (de overgang van dijk naar maaiveld).

Buitenteen: onderrand van het dijklichaam aan de buitendijkse zijde van de dijk (de overgang van dijk naar maaiveld in de uiterwaard en/of voorland)

Buitendijks: aan de kerende zijde van de waterkering. Dat wil zeggen: de zijde waar ook het water (rivier of zee) staat.

Compenserende maatregelen: maatregelen die nieuwe waarden creëren om waarden die verloren gaan (negatieve effecten) te vervangen.

Damwand: een damwand is een verticale grond- en/of waterkerende constructie, die bestaat uit een rij losse de grond in gedreven wandelementen (planken of panelen) die door middel van een grondsdichte en in sommige gevallen ook waterdichte messing-engroefverbinding (genoemd 'slot' bij stalen of kunststof damwanden) met elkaar zijn verbonden.

Permanent ruimtebeslag: het dijkversterkingsontwerp inclusief de ruimtelijke inpassingsmaatregelen die volgen uit het RKK. Het gaat hierbij om de ruimte die het ontwerp inneemt wanneer de werkzaamheden zijn voltooid.

Dwangpunten: bij een dwangpunt wordt de waarde van het object of element zo hoog geacht dat het functioneel behouden moet blijven. Het dijkontwerp is vervolgens vanuit deze dwangpunten richting binnen- of buitendijks opgezet.

Faalmechanisme: de opeenvolging van gebeurtenissen die leidt tot falen. De aspecten waarop de dijk niet voldoet aan de normen voor waterveiligheid.

MER: milieueffectrapport. als product van de procedure voor milieueffectrapportage (mer). Een MER wordt opgesteld bij bepaalde plannen en besluiten die activiteiten toestaan die mogelijk belangrijke nadelige gevolgen hebben voor het milieu. In het rapport worden de milieueffecten van meerdere alternatieven van een voorgenomen activiteit onderzocht, vergeleken en beoordeeld.

Monitoring: gedurende bepaalde tijd meten van een effect.

Natura 2000: Een samenhangend netwerk van beschermde natuurgebieden op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie. Dit netwerk wordt de hoeksteen van het EU-beleid voor behoud en herstel van biodiversiteit.

NNN: het Natuurnetwerk Nederland is het Nederlands netwerk van bestaande en nieuw aan te leggen natuurgebieden (voormalige Ecologische Hoofdstructuur). Het netwerk moet natuurgebieden beter verbinden met elkaar en met het omringende agrarisch gebied. De provincies zijn verantwoordelijk voor het NNN.

Nulmeting: meting van de initiële situatie voorafgaand aan werkzaamheden.

Piping: het verschijnsel dat onder een waterkering (dijk of kunstwerk) holle pijpvormige ruimte ontstaan, ten gevolge van een geconcentreerde kwelstroom waarbij gronddeeltjes worden meegevoerd: dit verschijnsel wordt ook onderloopsheid genoemd. In de feitelijke definitie is sprake van piping indien zich een doorgaande open kanaal heeft gevormd van intreepunt tot uitreepunt doordat het erosieproces van een zandmeevoerende wel niet stopt.

Pipingscherm: een pipingscherm voorkomt een doorgaande pipe onder de dijk. En is een ondoorlatende, in de regel verticale, constructie voor verlenging van de kwelweg.

Primaire dijk of (water)kering: over het algemeen een dijk/waterkering die aan buitenwater grenst (zee, rivieren, grote meren).

Ruimtebeslag: de hoeveelheid ruimte die in gebruik wordt genomen door de nieuwe waterkering of door de tijdelijke maatregelen om de dijk te kunnen versterken.

Talud: de schuin aflopende zijden aan de binnen- en buitenkant van een dijk of andere aardenbaan.

Voorkeursalternatief: het meest gunstige alternatief voor dijkversterking op basis van een totaalafweging van technische aspecten, impact op de omgeving en kosten.

Zandscheg: een scheg is een hetzelfde als een wig, een schuin toelopende vorm. Het is in dit project een insluiting van zand tussen de kleilaag van de bekleding en de kleikern. In de Grebbedijk is de zandscheg gebruikt om het binnentalud op te hogen.